

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra regionálního managementu

Diplomová práce

Komunitní plánování jako způsob participace veřejnosti na rozvoji vybraných obcí v Jihočeském kraji

Vypracovala: Bc. Gabriela Trnková
Vedoucí práce: doc. Ing. Martin Pělucha, Ph.D.

České Budějovice 2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Gabriela TRNKOVÁ**
Osobní číslo: **E15641**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Strukturální politika EU a rozvoj venkova**
Název tématu: **Komunitní plánování jako způsob participace veřejnosti na rozvoji vybraných obcí v Jihočeském kraji**
Zadávající katedra: **Katedra regionálního managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Diplomová práce bude zaměřena na zapojování veřejnosti do rozvoje obcí metodou komunitního plánování. Cílem práce je zhodnocení uskutečněných projektů ve vybraných obcích Jihočeského kraje, identifikace nedostatků v procesu zapojení veřejnosti, navržení vhodných postupů a definování klíčových faktorů pro úspěšnou implementaci komunitního plánování na základě předchozí analýzy.

Teoretická část se bude zaměřovat na teorii vztahující se k lokálnímu rozvoji, obecné vymezení pojmu komunitní plánování, historii komunitního plánování, legislativní zakotvení v ČR a principy komunitního plánování. Následující část bude věnována procesu zapojování veřejnosti, identifikaci faktorů pro a proti zapojování veřejnosti, stupňům a způsobům zapojování, organizacím, které mají se zapojováním v ČR zkušenosti a přístupům pro hodnocení plánování za účasti veřejnosti na místní úrovni. Praktická část pak bude obsahovat analýzu uskutečněných projektů ve vybraných obcích Jihočeského kraje s důrazem na přístupy obcí k zapojování veřejnosti, vyčíslení souvisejících nákladů a hodnocení úspěšnosti procesu.

Metodika práce:

1. Studium odborné literatury a sepsání literární rešerše vztahující se k problematice komunitního plánování a zapojování veřejnosti do rozvoje obcí.
2. Provedení vlastního výzkumu ve vybraných obcích a analýza sekundárních dat.
3. Zhodnocení výsledků, návrh opatření.

V rámci diplomové práce budou využity metody analýzy a syntézy jakožto základní metody tvorby odborných prací, metoda historická a deskriptivní pro zpracování dosavadních poznatků v dané oblasti. K vlastnímu výzkumu bude využito metody řízeného rozhovoru se zástupci vybraných měst a organizací zabývajících se komunitním plánováním.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Cíle a metodika, 4. Analytická část, 5. Návrhy a doporučení, 6. Diskuze, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Přehled použité literatury, Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **50-60 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

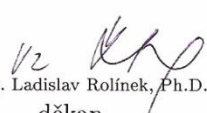
Seznam odborné literatury:

1. Berman, E., & Bursíková, I., & Jeřábek, H., & Mička, P., & Slezáková, V. & Voster, M. (2002). Sedm kroků k zapojení veřejnosti: Průvodce participačním řízením. Měchenice: Agora Central Europe.
2. Burton, P. (2009). Conceptual, Theoretical and Practical Issues in Measuring the Benefits of Public Participation. Evaluation. 15(3), 263-284.
3. Oriniaková, P., & Teuschelová, T. (2003). Účast veřejnosti, proč a jak? Plzeň: Centrum pro komunitní práci.
4. Skříčková, Z. (2007). Metodiky pro plánování sociálních služeb: komunitní plánování sociálních služeb. (1. vyd.) Praha: Centrum pro komunitní práci.
5. Vasková, V., & Žežula, O. (2002). Komunitní plánování věc veřejná: jak zjistit co lidé opravdu chtějí? Jak zlepšit život v obci? (1.vyd., 15 s.) Praha: MPSV ČR.
6. Wates, N. (2000). The community planning handbook: how people can shape their cities, towns and villages in any part of the world. (1st ed., 230 p.) London: Earthscan.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Martin Pělucha, Ph.D.**
Katedra regionálního managementu

Datum zadání diplomové práce: **25. ledna 2016**

Termín odevzdání diplomové práce: **15. dubna 2017**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
13.
Studená 13 (26)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. prosince 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Zároveň prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 12. dubna 2017

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu této práce doc. Ing. Martinu Pěluchovi, Ph.D. za jeho odborné rady a věcné připomínky v průběhu zpracování práce. Dále děkuji všem osloveným zástupcům městských úřadů a odborných organizací za jejich ochotu a poskytnutí nezbytných informací a podkladů.

OBSAH

1 ÚVOD.....	3
2 KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ – TEORETICKÁ VÝCHODISKA	5
2.1 Místní rozvoj.....	5
2.1.1 Program rozvoje měst a obcí.....	7
2.2 Pojem komunitní plánování	8
2.2.1 Principy komunitního plánování	10
2.2.2 Fáze komunitního plánování	10
2.3 Komunitní plánování sociálních služeb (KPSS).....	11
2.4 Historie komunitního plánování a legislativní zakotvení v ČR.....	13
2.5 Organizace zabývající se komunitním plánováním v ČR.....	15
2.6 Komunitní plánování v zahraničí.....	16
2.6.1 Komunitní plánování ve Velké Británii	18
2.6.2 Kreativní komunitní plánování	19
3 ZAPOJOVÁNÍ VEŘEJNOSTI DO ROZVOJE OBCÍ.....	20
3.1 Participace veřejnosti – teoretická východiska	20
3.1.1 Místní Agenda 21 a Národní síť Zdravých měst.....	21
3.2 Způsoby participace veřejnosti	22
3.2.1 Metody zapojení veřejnosti	22
3.2.2 Stupně participace veřejnosti	25
3.3 Participační proces	28
3.4 Výhody a nevýhody zapojování veřejnosti.....	30
3.5 Kritéria hodnocení úspěšnosti procesu	32
4 CÍLE PRÁCE A METODIKA	38
4.1 Cíle práce	38
4.2 Metodika	39
5 ANALÝZA USKUTEČNĚNÝCH PROJEKTŮ VE VYBRANÝCH OBCÍCH JIHOČESKÉHO KRAJE	41
5.1 Město Třeboň.....	41
5.1.1 Zapojení veřejnosti do příprav Strategického plánu rozvoje města Třeboň	42

5.1.2 Zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Třeboň	46
5.2 Město Dačice	50
5.2.1 Zapojení veřejnosti do příprav Strategického plánu rozvoje města Dačice	51
5.2.2 Zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Dačice.....	55
5.3 Město Český Krumlov	58
5.3.1 Zapojení veřejnosti do příprav Strategického plánu města Český Krumlov....	59
5.4 Komunitní plány sociálních služeb.....	62
5.4.1 Zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu sociálních služeb ORP Třeboň	63
5.4.2 Zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu sociálních a souvisejících služeb na území ORP Český Krumlov	66
5.5 Shrnutí.....	70
6 NÁVRHY PRO ÚSPĚŠNÉ ZAPOJOVÁNÍ VEŘEJNOSTI	73
6.1 Klíčové faktory pro úspěšnou implementaci zapojení veřejnosti na principech komunitního plánování	74
7 DISKUSE A ZÁVĚR.....	77
I Summary	81
II Přehled použitých zdrojů	82
III Seznam obrázků a tabulek	
IV Seznam příloh	
V Přílohy	

1 ÚVOD

V dnešní době je kladen důraz na demokratické procedury, otevřenost a transparentnost institucí, decentralizaci a větší participaci občanů na principech tzv. participativní demokracie. Na rozdíl od formální, zastupitelské, demokracie je jejím cílem snaha o zapojení občanů do politického a veřejného života společnosti i jinak než jen formou voleb. Jedním z nástrojů participativní demokracie může být právě komunitní plánování.

Komunitní plánování respektuje přístup „bottom up“, resp. přístup ze spodu, od občanů. I v souladu s principem subsidiarity tak lze komunitně plánovat veřejné služby, veřejná prostranství i směřování rozvoje, a to za účasti těch, kterých se tyto plány nejvíce dotknou – občanů, členů místní komunity. Z toho vyplývá, že rozhodování o těchto záležitostech by mělo probíhat co nejbližší občanům, v tomto případě na úrovni obcí, proto i tato práce se bude zabývat komunitním plánováním a zapojováním veřejnosti právě na místní úrovni.

V České republice, ale i dalších postkomunistických zemích, stále není zapojování veřejnosti takovou samozřejmostí jako v západních zemích s delšími demokratickými kořeny. Dalo by se říci, že ještě téměř celá 90. léta 20. století se zde zapojování veřejnosti chápalo negativně, jako pozůstatek předchozího režimu, kdy lidé museli povinně participovat na veřejném životě v obci. Samotné komunitní plánování se pak začalo uplatňovat ve větší míře až po roce 2000, a to v souvislosti s plánováním sociálních služeb. Na rozdíl od západních zemí, kde se na principech komunitního plánování řeší široký okruh místních záležitostí, je v České republice komunitní plánování omezeno víceméně jen na plánování sociálních služeb. I přesto je již v současné době zapojování veřejnosti chápáno jako důležitý nástroj pro rozvoj, nejen na místní úrovni.

Tato práce se bude v teoretické části zaměřovat na teorii vztahující se k lokálnímu rozvoji, na obecné vymezení pojmu komunitní plánování, historii komunitního plánování, legislativní zakotvení v ČR a principy komunitního plánování. Následující část bude věnována procesu zapojování veřejnosti, identifikaci faktorů pro a proti zapojování veřejnosti, stupňům a způsobům zapojování, organizacím, které mají se zapojováním v ČR zkušenosti a přístupům pro hodnocení plánování za účasti veřejnosti na místní úrovni. Praktická část pak bude obsahovat analýzu uskutečněných projektů ve

vybraných obcích Jihočeského kraje s důrazem na přístupy obcí k zapojování veřejnosti, vyčíslení souvisejících nákladů a hodnocení úspěšnosti procesu.

2 KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ – TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2.1 Místní rozvoj

Místní rozvoj je v literatuře obvykle chápán jako rozvoj měst a obcí, na rozdíl od regionálního rozvoje, který zahrnuje rozvoj územních celků větších než obec. Přesto jsou však místní a regionální rozvoj na sobě závislé pojmy, místní rozvoj ovlivňuje širší území, jehož je součástí, a naopak (Stejskal & Kovárník, 2009). V souvislosti pojmu rozvoj s územními celky podle Macháčka (2011, s. 65) „rozvoj představují pozitivně hodnocené změny, podmíněné efektivním využíváním zdrojů a probíhající v zájmu dosahování určitých cílů.“ K místnímu rozvoji se vztahují 2 základní koncepty – koncept místního ekonomického rozvoje a (trvale) udržitelného rozvoje. Macháček (2008, 2011) navíc definuje další koncept mnohorozměrného rozvoje. Všechny tyto koncepty jsou navzájem propojené. Zejména ekonomický rozvoj může být podmínkou pro mnohorozměrný rozvoj.

Místní ekonomický rozvoj

Koncept místního ekonomického rozvoje je založen na zlepšování místní ekonomiky součinností místních orgánů veřejné správy, soukromých i neziskových organizací a místních komunit. Zaměřuje se na zvyšování konkurenceschopnosti a vytváření lepších podmínek pro hospodářský růst a tvorbu pracovních míst s cílem zlepšit kvalitu života všech místních subjektů a obyvatel. Protože se jednotlivé komunity liší v geografických a politických podmínkách, každá má svůj okruh místně specifických problémů k řešení ekonomického rozvoje (Blair & Carrol, 2009; Stejskal & Kovárník, 2009).

Podle Blakely & Leigh (2013) je, dle nejrozšířenější definice, místní ekonomický rozvoj založen na vytváření bohatství, přičemž jeho fundamentálním cílem je pak zvyšování daňové základny a vytváření pracovních míst. Zdůrazňují však nedostatek, že obě tyto aktivity srovnávají ekonomický rozvoj s ekonomickým růstem. Zvyšování daňové základny, vytváření pracovních míst a celkové vytváření bohatství není samo o sobě špatné, ale je chybou porovnávat ekonomický růst s ekonomickým rozvojem, neboť slepá honba za ekonomickým růstem může zapříčinit devastaci vhodného základu právě pro ekonomický rozvoj.

Místní ekonomický rozvoj lze vyjádřit různými ukazateli, jako je příjem na obyvatele, daňová výtěžnost či úroveň hrubého domácího produktu, který však nelze využít, vzhledem k neexistenci statistik, pro místní úroveň. Mezi hlavní nástroje místního ekonomického rozvoje patří zejména rozvoj lidských zdrojů a vzdělávání, zlepšení a organizační změny místní správy, odstranění překážek v podnikání, finanční podpora podnikatelů a poskytování prostor a pozemků pro podnikání nebo zlepšení kvality a rozsahu veřejných služeb (Stejskal & Kovárník, 2009).

Mnohorozměrný rozvoj

Pojem mnohorozměrný rozvoj (resp. mnohosektorově koncipovaný rozvoj), jako jeden z konceptů vztahující se k místnímu rozvoji, uvádí ve svých publikacích docent Jaroslav Macháček. V zahraniční literatuře zatím tento pojem není diskutován.

V rámci konceptu mnohorozměrného rozvoje mají hlavní postavení mimoekonomické parametry, ty ekonomické jsou pouze jednou z jeho součástí. Pro rozvoj jsou totiž podstatné i sociální, environmentální či kulturní podmínky, které však mají také vliv na ekonomické poměry. Mnohorozměrný rozvoj se hodnotí v mimoekonomických sektorech, jako je bydlení, technická infrastruktura, doprava, sociální podmínky, životní prostředí, možnosti rekreace či populační vývoj. V rámci těchto oblastí může mít obec různé cíle, které se mohou navzájem doplňovat, podmiňovat nebo i vylučovat. Pokud se však bude obec zaměřovat zejména na mimoekonomické cíle, vždy bude jejich ekonomické zajištění hrát v rozvoji klíčovou roli. Za zvláště aktuální a diskutabilní se dá považovat snaha o soulad mezi ekonomickými a environmentálními cíli a hodnotami, jež se právě snadno mohou vzájemně vylučovat. Pro vyjádření a optimalizaci vztahů mezi těmito cíli jsou vhodným nástrojem územní rozvojové koncepce (Macháček, 2008; Macháček, 2011).

Trvale udržitelný rozvoj

Jako trvale udržitelný (též pouze udržitelný) je definován rozvoj, „*který uspokojuje potřeby současnosti bez podstatného omezování možností budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby*“ (Macháček, 2008, s. 218). Podle Schubert & Stormer (2007) však i přes neustále probíhající veřejnou debatu stále neexistuje shoda o tom, co by měl udržitelný rozvoj skutečně představovat a jakým způsobem by ho mělo být politicky dosaženo, a to zejména na globální úrovni, vzhledem k tomu, že pro udržitelný

rozvoj jsou zásadní lokální aktivity. Ty by však měly být rámcovány národními opatřeními, které musí být harmonizovány s globálními dohodami.

Koncept udržitelného rozvoje apeluje zejména na cílený proces změn v chování lidí a společnosti k sobě samé i ke svému okolí. Přitom je třeba zohlednit současné i, hůře odhadovatelné, budoucí potřeby lidí a možnosti krajiny tak, že udržitelné obce budou pro své účely čerpat pouze takové množství zdrojů, které jsou schopny dlouhodobě obnovovat. Jak již bylo naznačeno, principy udržitelného rozvoje jsou snáze uplatnitelné právě na místní úrovni než na úrovni vyšší či národní. Tyto závěry jsou aplikovány např. prostřednictvím místní Agendy 21 (viz kapitola 3.1.1). Za problematický však mnoho autorů považuje fakt, že jevy vztahující se k udržitelnému rozvoji lze obtížně měřit a hodnotit. Podle Schubert & Stormer (2007) by se měl udržitelný rozvoj hodnotit v rámci 3 základních pilířů – ekonomického, environmentálního a sociálního. Mezi konkrétní kritéria udržitelného rozvoje pak v rámci těchto pilířů patří např. podíl populace závislé na systému veřejné sociální podpory, procentní podíl hrubého produktu pocházejícího z trvale udržitelných aktivit nebo změny indexu ekologické diversity, přičemž podstatné je srovnání v čase (Macháček, 2008; Macháček, 2011; Schubert & Stormer, 2007).

2.1.1 Program rozvoje měst a obcí

Orgány místní veřejné správy by se měly zabývat strategiemi místního rozvoje k zajištění udržitelného rozvoje spravovaného území. Podle zákona 128/2000 Sb. o obcích obce mohou v rámci samostatné působnosti vytvářet strategické dokumenty v podobě střednědobých a dlouhodobých programů rozvoje. Cílem programu je organizace všeobecného rozvoje obce a koordinace veřejných i soukromých aktivit tak, aby obec prosperovala. Přestože neexistuje jednotná závazná metodika, program rozvoje by měl vždy obsahovat socio-ekonomický profil obce, který by měl sloužit jako podklad pro SWOT analýzu, ve které se identifikují slabé a silné stránky obce, příležitosti a hrozby. Další podstatnou částí je návrhová část, kde je definována dlouhodobá vize obce, globální a strategické cíle v rozvoji, které jsou rozpracovány do jednotlivých opatření a projektových záměrů. Dále musí být stanoven způsob implementace strategie, realizační tým, plánované způsoby financování projektů a způsob monitorování a vyhodnocování plnění strategie. Zpracovaný a schválený program rozvoje obce může být pro obec výhodou v případě žádosti o dotaci z fondů

Evropské unie (EU) (Hrabánková, Řehoř, Rolínek & Svatošová, 2011; Stejskal & Kovárník, 2009).

Do příprav dokumentu by měli být zahrnuti nejen představitelé obce, případně externí odborníci pověřeni jeho zpracováním, ale i zástupci místních subjektů (neziskových organizací, místních spolků, podnikatelů) a široká veřejnost. Obvyklým způsobem pro jejich zapojení jsou dotazníková šetření, veřejná projednání či účast v pracovních skupinách. Zájem místních komunit může být relativně jednoduše podpořen prostřednictvím určitých strategických cílů a řešení, které jsou pro residenty obce důležité. Navíc strategie rozvoje obce by měla být snadno dostupným dokumentem pro občany, jichž se bezprostředně týká. Proto by také měla být napsána jasnou, stručnou a srozumitelnou formou. Důležitým faktorem je zainteresování co nejširší veřejnosti do strategie na všech jejích úrovních vývoje a realizace (Raszkowski, 2015). Podle Blair & Carrol (2009) je dokonce samotný proces přípravy strategického plánu důležitější a přínosnější než dokument sám. Výsledný dokument se může stát brzy neaktuálním nebo je vytvořen pouze za účelem čerpání dotací, ale součinnost a náměty všech aktérů zapojených do jeho přípravy se mohou průběžně vyvíjet a realizovat.

2.2 Pojem komunitní plánování

Před definováním samotného pojmu komunitní plánování je třeba zmínit pojmy komunita a plánování, na nichž je celý koncept založen. V rámci teorie místního rozvoje je pojem komunita, resp. místní komunita, hojně používán v souvislosti s aktéry místního rozvoje. „Komunita je tvořena lidmi, kteří žijí v jednom místě, mají mezi sebou různé sociální vazby, a jsou citově vázáni nejen k sobě navzájem, ale též k místu, ve kterém žijí“ (Materová, 2004, s. 5). Obdobně Trhlínová (2008, s. 43) vymezuje komunitu jako „*prostor společného života*“ či „*společensví, které je vymezováno geografickými, politickými, ekonomickými nebo sociálními hranicemi a je postaveno na společných hodnotách, společném kulturním dědictví, společných zájmech a problémech*“. V rámci této práce budou komunitu tvořit zpravidla občané dané obce.

Plánování pak v této souvislosti představuje proces, při němž se členové komunity na základě dohody chtějí dostat z aktuální situace do budoucí situace, která alespoň částečně bude vyhovovat všem. Vzhledem k tomu, že zájmy příslušníků komunity jsou různé, je třeba o nich diskutovat nejen mezi sebou, ale i s těmi, kteří tyto zájmy mohou naplnit (Materová, 2004).

Při vymezování pojmu komunitní plánování autoři různými definicemi zpravidla směřují ke stejné podstatě, a to, že se jedná o metodu plánování s přímou účastí komunity, přičemž komunitu tvoří ti, jichž se daný problém nebo dotčená oblast týká (Marek, 2008). V mnoha publikacích je v upravené formě citována definice Ministerstva práce a sociálních věcí ČR: „*Komunitní plánování je metoda, která umožňuje zpracovávat rozvojové materiály pro různé oblasti veřejného života na úrovni obce i kraje a která výrazně posiluje principy zastupitelské demokracie*“ (Vasková & Žežula, 2002, s. 4). Z pohledu obce lze podle Úlehly (2002, s. 6) komunitní plánování definovat jako „*souhrnný název pro aktivní úsilí obce o dlouhodobé a průběžné zapojování veřejnosti do řízení záležitostí komunity, rozhodování o nich a jejich plánování*“. Z hlediska sociálně psychologického je komunitní plánování obce „*participací veřejnosti na demokratickém rozhodování*“ (Úlehla, 2002, s. 8).

Jedná se tedy o postupy a techniky založené na aktivním zapojování dotčených skupin a veřejnosti do přípravy strategických plánů a rozhodnutí obcí. Obecně se tyto postupy nazývají plánování se širokým zapojením veřejnosti. Vzhledem k historickým souvislostem se v České republice, na rozdíl např. od států západní Evropy, pojem komunitní plánování omezuje zpravidla pro plánování v sociální a zdravotní oblasti (více viz kapitola 2.4). Z toho vyplývá, že komunitní plánování je zde nejčastěji spojeno s tvorbou komunitních plánů sociálních služeb. Kromě toho se často uplatňuje také při tvorbě strategických rozvojových plánů, plánování veřejného prostranství nebo při realizaci projektů „Zdravé město“ a strategií v rámci místní Agendy 21 (více viz kapitola 3.1.1 a analytická část této práce - kapitola 5). V západní Evropě, v USA, Austrálii a dalších zemích s delší demokratickou tradicí je komunitní plánování chápáno v širším pojetí a je uplatňováno ve více oblastech pro zkvalitnění života místních komunit (více viz kapitola 2.6) (Oriniaková & Rosecký, n.d.).

Z odborného a metodického hlediska se u nás komunitnímu plánování dlouhodobě věnují již výše citovaní autoři, jako je český psycholog a politik Ivan Úlehla, který také založil sdružení Komunitní plánování, o.p.s. nebo Pavla Oriniaková a Daniel Rosecký z Centra pro komunitní práci, o.p.s. Dále např. Zuzana Khendriche Trhlínová, která se zaměřuje zejména na komunitními přístupy k místnímu rozvoji a Miroslav Pilát věnující se metodice komunitního plánování sociálních služeb.

2.2.1 Principy komunitního plánování

Principy komunitního plánování představují hodnoty, na kterých je tato metoda založena a které ji odlišují od ostatních metod plánování. Dle Skříčkové (2007) a Macurové (2008) se jedná o následující principy:

Princip triády. Fungování metody komunitního plánování je založena na spolupráci 3 stran – uživatelů, poskytovatelů služeb (státních, soukromých i neziskových) a zadavatelů (tento princip je uplatňován zejména u komunitního plánování sociálních služeb, viz podkapitola 2.3).

Princip rovnosti. Komunitní plánování je založeno na právu občana podílet se na veřejných záležitostech, na právu se vyjadřovat sám za sebe. Princip zahrnuje i zákaz diskriminace a rovnost hlasů.

Princip skutečných potřeb. Stav poskytovaných služeb a jeho porovnávání s normativy či průměry je doplňován či nahrazován aktivním průzkumem skutečných potřeb aktérů.

Princip dohody. V komunitním plánování je uplatňována naprostá shoda, tudíž souhlasit musí všichni zúčastnění, hlasování je považováno až za poslední možnost. Vzniklý dokument je tak výsledkem dohody a spolupráce již zmíněných tří stran.

Princip „vše je veřejné“. Komunitní plánování řeší věci veřejné, jednání a informace o průběhu plánování jsou veřejně dostupné.

Princip dosažitelnosti řešení. Záběr řešených problémů musí odpovídat možnostem místní komunity, místním podmínkám a požadavkům.

Princip kompetence účastníků. Účastníci plánování mají jasně dané kompetence a pozice. Jejich efektivní koordinace a řízení má vést k demokratické spolupráci, konstruktivnímu jednání a uzavírání dohod.

Princip přímé úměry. Úroveň a kvalita výsledného (komunitního) plánu je závislá na kvalitě a organizaci průběhu jeho plánování.

2.2.2 Fáze komunitního plánování

Přestože pro proces komunitního plánování neexistuje jednotný postup, vždy je třeba od první až do poslední fáze průběžně informovat všechny zúčastněné o aktuálním stavu a pravidelně konat veřejná setkání. Následující postup lze využít jak při plánování veřejných služeb, tak při přípravě strategických rozvojových plánů. Dle Pospíšil (2016) a Janků et al. (2013) můžeme proces komunitního plánování obecně strukturovat do následujících fází, které na sebe navazují:

První fází je přípravná fáze, která zahrnuje určení hlavního koordinátora procesu, oslovení a zapojení významných aktérů, určení cílových skupin, vyčlenění finančních prostředků a zahájení informační kampaně. Současně s touto fází může probíhat i druhá fáze spočívající ve vytvoření organizační struktury včetně řídicí skupiny.

Třetí fáze je tzv. analyticko-popisná, kdy je třeba pojmenovat potřeby komunity. To zahrnuje uskutečnění prvního veřejného setkání, zpracování socio-demografické analýzy, SWOT analýzy a dalších analytických materiálů z dostupných statistických dat, na základě kterých lze identifikovat místní problémy a specifika.

Čtvrtá, plánovací, fáze pak zahrnuje společný návrh strategie komunity pro řešení vzešlých problémů, vytvoření společné vize a formulaci cílů a priorit pro dané období, včetně stanovení způsobu jejich vyhodnocování. V následující páté fázi dochází k finálnímu sestavení strategie komunity – komunitnímu plánu. Než se finální komunitní plán dostane ke schválení zadavateli (obec, kraj), měl by projít veřejným připomínkovým řízením.

Šestá, realizační fáze spočívá v realizaci stanovených opatření a dosažení cílů a jejich monitoringu a vyhodnocování. S tím je spojena i poslední fáze evaluace celého procesu.

2.3 Komunitní plánování sociálních služeb (KPSS)

V Bílé knize v sociálních službách z roku 2003, vydané Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR (MPSV ČR), se uvádí, že: *„Komunitní plánování sociálních služeb je otevřený proces zjišťování potřeb a zdrojů a hledání řešení, která nejlépe odpovídají místním podmínkám, potřebám komunity a potřebám lidí. Klíčové pro komunitní plánování jsou obce“*. Hlavní, nejen metodickou, podporu KPSS má v gesci právě MPSV ČR.

Tato metoda plánování sociálních služeb by měla odrážet místní specifika a potřeby jednotlivých občanů. Podstatou jejího fungování je partnerství mezi institucemi veřejné správy, státními, privátními a neziskovými poskytovateli služeb a samotnými uživateli sociálních služeb (Oriniaková & Rosecký, n.d.). Cílem této spolupráce a komunitního plánování sociálních služeb je posilování sociální soudržnosti komunity, podpora sociálního začleňování a řešení problematiky sociálního vyloučení, neboť úkolem sociálních služeb je pomoci lidem zachovat si místo v komunitě nebo jej obnovit¹. Proto

¹ Podle zákona 106/2008 Sb. o sociálních službách se sociální službou rozumí činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

je důležité zjišťovat aktuální stav poskytovaných služeb a skutečné potřeby občanů, při zohlednění zejména ekonomického a demografického vývoje (Macurová, 2008; Marek, 2008; Vasková & Žežula 2002).

Plánování sociálních služeb se v současné době věnuje velká pozornost, neboť populace stárne, její zdravotní stav se zhoršuje, a proto nabídka sociálních služeb musí reagovat na změny v sociálně demografické struktuře. Mimo to je důvodem pro vytváření komunitních plánů sociálních služeb jejich nutnost pro získávání finanční prostředků z fondů EU (Solanský, 2013).

Při komunitním plánování sociálních služeb (KPSS) by měl být dodržen tzv. „princip triády“, tzn., že společného vyjednávání se účastní zástupci 3 skupin. Účastníky komunitního plánování jsou tak zadavatelé, poskytovatelé i obyvatelé daného území.

Mezi zadavatele patří volení zástupci, kteří mají pravomoc rozhodovat o využití veřejných prostředků. Jedná se zejména o zastupitele obce, resp. kraje, kteří mají zodpovědnost za zajišťování sociálních služeb na svém území. Obec má za úkol zejména vytvářet podmínky pro zapojení občanů a pravidelně je informovat dostupnými formami (Janků, et al., 2013; Vasková & Žežula, 2002).

Poskytovateli jsou zástupci organizací, které poskytují veřejné služby, v tomto případě sociální služby. Sociální služby mohou poskytovat fyzické osoby, nestátní neziskové organizace, organizace zřizované obcí, krajem nebo státem (Vasková & Žežula 2002).

Obyvatelé daného území, kteří se chtějí účastnit plánování jsou zapojováni buď jako uživatelé sociálních služeb, nebo jako ostatní veřejnost. Uživatelem je osoba v nepříznivé sociální situaci². Právě zjišťování názorů a potřeb uživatelů sociálních služeb je nástrojem pro zkvalitnění jejich poskytování a lepší dostupnost. Veřejnost má být o plánech a aktivitách především průběžně informována (Janků, et al., 2013; Vasková & Žežula 2002).

Výsledkem vyjednávání mezi zmíněnými třemi stranami je pak komunitní plán sociálních služeb pro dané území. Vytváření plánů rozvoje sociálních služeb je zakotveno i v zákoně 108/2006 Sb. o sociálních službách (viz kapitola 2.4).

² Podle zákona 106/2008 Sb. o sociálních službách se rozumí nepříznivou sociální situací oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.

Obec jako poskytovatel může být zároveň i zpracovatelem plánu, nebo může zpracováním pověřit jiný subjekt. Komunitní plán obsahuje zejména analýzu stávajících poskytovatelů sociálních a souvisejících služeb, demografické statistiky o občanech území, sociální potřeby místních obyvatel, stanovení krátkodobých a dlouhodobých cílů a priorit v rozvoji služeb včetně harmonogramu souvisejících prací. Při zpracování komunitního plánu je podstatné stanovit, jakým způsobem budou jednotliví účastníci zapojováni při zpracovávání plánu a za co budou nést zodpovědnost. V neposlední řadě musí být určeno, jak bude plán vyhodnocován. Součástí plánu bývá i databáze poskytovatelů veřejných služeb (Skřičková, 2007; Vasková & Žežula 2002).

2.4 Historie komunitního plánování a legislativní zakotvení v ČR

Metoda komunitního plánování v současném pojetí byla v České republice zaváděna v souvislosti se sociálními službami až ke konci 90. let 20. století. Po roce 1989 přispěly k nezájmu občanů i zástupců obcí zkušenosti související se socialistickým plánováním. Ani po obnovení samosprávy a právní subjektivity obcí téměř nebyla politická ani občanská vůle zapojovat občany do plánování v obci. S přispěním rostoucí míry nezaměstnanosti v druhé polovině 90. let začala být vnímána potřeba plánování sociálních služeb, podle vzoru Velké Británie, se zapojením všech, kterých se sociální služby týkají. První komunitní plán pak vznikl v roce 1998 v Ústí nad Labem, od roku 1999 pak tento koncept začal být podporován MPSV ČR a na počátku nového tisíciletí byl za účasti MPSV ČR spuštěn česko-britský projekt na podporu plánování sociálních služeb, který byl částečně aplikován v okrese Písek. Postupně se pak komunitní plánování, nejen sociálních služeb, šířilo do celé republiky. Neexistence metodiky pro zpracování strategických plánů však zapříčinila často nekvalitně zpracované plány s různorodou strukturou, které ve výsledku nedokázaly převést potřeby komunity do praxe (MPSV ČR, 2012b, Macurová, 2008).

Po roce 2004 bylo KPSS podporováno i z fondů Evropské unie (zejména prostřednictvím Společného regionálního operačního programu a Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost) a také zaváděním zvláštních dotačních programů MPSV ČR a některých krajů (MPSV ČR, 2012b).

Za začátek nové etapy v uplatňování metody komunitního plánování se dá považovat období přípravy nového zákona č. 108/2006 Sb, o sociálních službách s účinností od 1. ledna 2007. V původní verzi zákona se počítalo s povinností obcí zavádět střednědobé

plány sociálních služeb, což vyvolalo přípravy obcí na zahájení souvisejících procesů. Schválený zákon však nakonec ukládá tuto povinnost pouze krajům, a to ve spolupráci s obcemi, a MPSV ČR ve spolupráci s kraji (Macurová, 2008).

Využívání metody komunitního plánování není z legislativního hlediska povinné, stejně tak neexistuje závazná metodika komunitního plánování. Přesto je však tato metoda zmiňována a doporučována v Usnesení vlády ČR č. 824 ze dne 1. září 2004 ke Strategii podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb, kde se ukládá při plánování a řešení veřejných služeb podporovat zavádění a využívání metody komunitního plánování. Dále se v příloze Usnesení doporučuje Ministerstvu zdravotnictví ČR „*na služby ambulantní péče, ústavní péče, diagnostické a komplementární služby, speciální primární péče, poskytování léčivých přípravků a zdravotnických prostředků, lázeňská péče, péče v dětských ozdravovnách, zdravotnická doprava, ochrana veřejného zdraví, záchytné protialkoholní stanice a ochranná léčba bude aplikovat metodu komunitního plánování*“.

Jak již bylo zmíněno, v ČR se metoda komunitního plánování využívá zejména při plánování sociálních služeb, což se promítá i v legislativě. Co se týče sociálních služeb, je stěžejním předpisem zákon č.108/2006 Sb. o sociálních službách včetně jeho novelizací, který na metodu komunitního plánování částečně odkazuje. Podle tohoto zákona mají kraje povinnost „*zpracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s obcemi na území kraje, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a se zástupci osob, kterým jsou poskytovány sociální služby*.“ Na národní úrovni tuto povinnost zpracovávat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ukládá MPSV ČR ve spolupráci s kraji. Na obecní úrovni se uvádí pouze možnost tyto plány vytvářet, obce však mají povinnost spolupracovat při přípravě a realizaci plánu kraje. Zákon tak zavádí součinnost MPSV ČR, krajů a obcí při plánování sociálních služeb. Výsledný střednědobý plán rozvoje sociálních služeb je tímto zákonem definován jako „*strategický dokument obce nebo kraje schválený na dobu 3 let, který je výsledkem aktivního zjišťování potřeb osob na území obce nebo kraje a hledání způsobů jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů*.“

Na úrovni krajů a obcí se touto problematikou zabývá také zákon č. 129/2000 Sb. o krajích, 128/2000 Sb. o obcích, resp. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze. Dle zákona o obcích „*obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj*

sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů“. Právě k uskutečňování této činnosti je adekvátní zapojovat veřejnost a využívat metody komunitního plánování.

Obce, kraje i stát jsou v této souvislosti vázány i Evropskou sociální chartou, Ústavou ČR a Listinou práv a svobod. Evropská sociální charta je mezinárodní smlouvou, kterou ČR ratifikovala v roce 1999 a zavázala se tak usilovat o dosažení takových podmínek, aby byla naplňována práva občanů na sociální a zdravotní pomoc, sociální zabezpečení a využívání sociální péče (Skřičková, 2007).

Problematika sociální politiky a plánování sociální péče je také řešena v závazných dokumentech jak na úrovni EU, tak na úrovni České republiky. V letech 2004–2010 byly na národní úrovni vytvářeny střednědobé Národní akční plány sociálního začleňování, které měly řešit problémy chudoby a sociálního vyloučení a přispívat tak k naplňování Lisabonské strategie, jejímž cílem byla komplexní hospodářská, sociální a ekologická obnova Evropské unie. Od roku 2010 je stěžejním dokumentem na úrovni EU Strategie Evropa 2020 a ČR v této souvislosti schválila rámcový dokument Strategie sociálního začleňování 2014–2020 (MPSV ČR, 2012a). Účelem této Strategie je *„přispět k plnění národního cíle redukce chudoby a sociálního vyloučení, ke kterému se ČR zavázala v rámci evropského cíle v této oblasti strategie Evropa 2020“* (Strategie sociálního začleňování 2014–2020).

2.5 Organizace zabývající se komunitním plánováním v ČR

V České republice se komunitním plánováním zabývá mnoho, zejména neziskových organizací, působících regionálně i celostátně. Některá města, která metodu komunitního plánování dlouhodobě využívají, zakládají vlastní organizace (např. Společnost pro komunitní plánování Vsetín). Některé organizace mají širší regionální působnost (např. v celém kraji Občanská poradna Brno – Jihomoravský kraj). Mezi největší, celostátně se angažující, organizace patří Centrum pro komunitní práce Ústí nad Labem, Centrum pro komunitní práci a AGORA Central Europe.

Centrum pro komunitní práci Ústí nad Labem stálo v roce 2001 u zrodu metodologie komunitního plánování v ČR a patří k stěžejním vydavatelům metodik a publikací na národní úrovni. Kromě zpracovávání komunitního plánu a souvisejícího poradenství se nezisková organizace zaměřuje také na projektové řízení, dotační management, přeshraniční spolupráci, přičemž se zaměřuje především na rozvoj lidských zdrojů, integraci sociálně znevýhodněných skupin, všestrannou podporu neziskového sektoru

a podporu místního a regionálního rozvoje (Centrum komunitní práce Ústí nad Labem, n.d.).

Centrum pro komunitní práci (CpKP) je nezisková organizace se sídlem v Přerově. Působí již od roku 1996 ve většině regionů v České republice, ve kterých má místní zastoupení s vlastní právní subjektivitou. Vizi této organizace je: „*spokojená komunita, ve které veřejná správa spolupracuje s občany na udržitelném rozvoji místní komunity a společně se podílejí na zkvalitňování života občanů. Tato spolupráce vychází především z principů participativní demokracie, občanské společnosti a Místní agendy 21*“ (Centrum pro komunitní práci, n.d.). Za tímto účelem poskytuje služby pro veřejnou správu v oblasti organizování veřejných setkání a pracovních skupin, plánování veřejného prostranství se zapojením veřejnosti, strategického plánování měst, realizuje akreditovaná školení a vzdělávací semináře v oblasti komunitního plánování a komunikace. Dále poskytuje metodickou pomoc pro komunitní plánování; je vydavatelem mnoha metodik, příruček a publikací s příklady dobré praxe (Centrum pro komunitní práci, n.d.).

Nezisková organizace AGORA Central Europe, založená v roce 1998, usiluje o zlepšení komunikace a spolupráce mezi občany a orgány územní samosprávy a snaží se vzbuzovat zájem občanů o veřejné dění. Byla založena na základě iniciativy nizozemských institucí, které již měly zkušenosti se zapojováním občanů do veřejného dění v Nizozemsku a chtěly je přenést i do ČR. Agora působí nejen v České republice, ale zkušenosti v oblasti veřejné správy předává také v postsovětských zemích procházejících transformačním procesem. V této souvislosti vyvíjí aktivity v Srbsku, Gruzii, Moldavsku a Bělorusku. Od roku 2013 je Agora zapojena do projektu Quapro, jehož cílem je uvést nový koncept vzdělávání v oblasti občanské participace. Podílí se na něm společně s partnery z Portugalska, Německa, Bulharska a Lotyšska (Agora Central Europe, 2016).

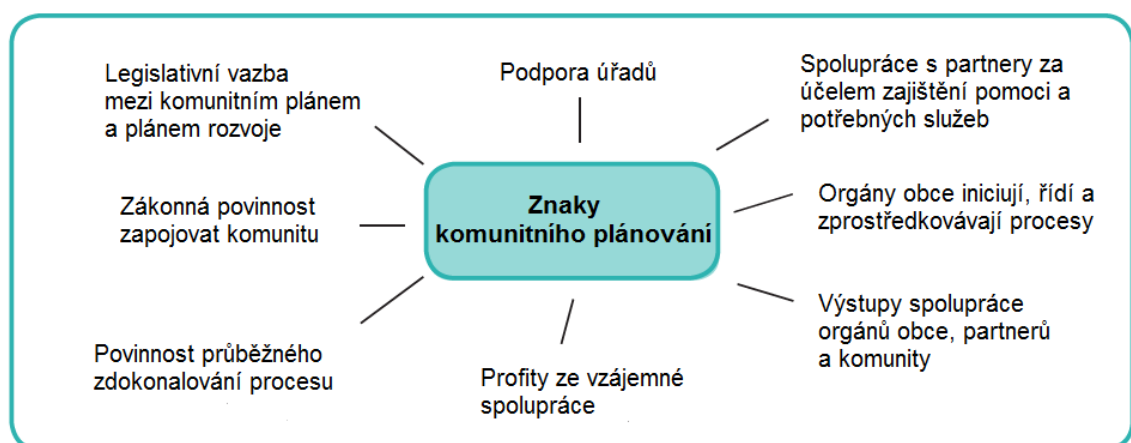
2.6 Komunitní plánování v zahraničí

Zejména v západní Evropě, v USA, ale i v Austrálii má komunitní plánování již dlouhou tradici. Počátky komunitního plánování lze sledovat ve Spojených státech již ve 30. let 20. století, více se zde pak rozšířilo v 60. letech v důsledku decentralizace a přenosu rozhodování na nižší, místní, úroveň. V Evropě je pak jeho vznik spojen s procesy probíhajícími ve Velké Británii v 60. letech. 20. století. V Austrálii vznikaly

první komunitní plány v 70. letech 20. století, v 90. letech pak zde bylo komunitní plánování i uzákoněno (Oriniaková & Rosecký, n.d.; Willis, 2008).

V těchto a dalších vyspělých zemích s dlouhou demokratickou tradicí je zapojování veřejnosti přirozenou součástí rozhodovacích procesů a je zde obvyklá podpora v právním rámci i neformální a praktická podpora pro samotnou implementaci. Komunitní plánování je zde přitom většinou vnímáno trochu jinak než v České republice. V ČR je komunitní plánování zpravidla spojeno s plánováním sociálních služeb, kdežto v západní Evropě, USA i Austrálii má širší uplatnění a je zde chápáno jako proces, ve kterém místní samosprávy spolupracují se členy komunity za účelem identifikování dlouhodobých cílů pro zlepšení sociální, kulturní, ekonomické a environmentální kvality života v municipalitě se směřováním k udržitelnému rozvoji. Občané pomáhají identifikovat aktivity k dosažení těchto cílů, včetně těch, které souvisejí s plánováním, poskytováním a zkvalitňováním veřejných služeb (Community Planning Toolkit: Community Planning, 2014). Mezi charakteristické znaky komunitního plánování ve Velké Británii patří např. legislativní povinnost zapojovat občany do plánování, vytváření komunitních plánů s vazbou na plány rozvoje, široká spolupráce s partnery a místními vládami, které administrují a řídí proces komunitního plánování, důraz je kladen také na neustálé zlepšování metod a procesu komunitního plánování (viz obrázek 1).

Obrázek 1: Charakteristické znaky komunitního plánování ve Velké Británii

Zdroj: Community planning toolkit: Community Planning, 2014; The local government act (NI), 2014, vlastní úprava

2.6.1 Komunitní plánování ve Velké Británii

Velká Británie je považována za kolébkou komunitního plánování v Evropě a díky účinným a moderním metodám a přístupům stojícím na dlouhodobě demokratických základech se stala v této problematice vzorem pro zavádění komunitního plánování v dalších zemích, včetně České republiky.

První právní akt, který ustanovil zapojování občanů do plánovacích procesů, byl vydán již v roce 1947 pod názvem *Town & Country Planning Act*. Větší rozmach komunitního plánování nastal až v 60. letech v důsledku přílivu velkého množství imigrantů do Velké Británie a s tím spojenými problémy kulturních rozdílů, nepokojů a diskriminace, které mělo zapojování všech občanů do řešení místních záležitostí pomoci řešit. Důležitým milníkem byla v této době zpráva z roku 1969 *People and planning* o důležitosti vlivu místních komunit na prostředí, ve kterém žijí (Communityplanning.net, n.d.; Willis, 2008).

Současná podoba komunitního plánování je odrazem reformy v podobě Zákona o místních samosprávách z roku 2000, který zdůrazňuje roli potřeb občanů při plánování, jejich partnerství s institucemi veřejné správy a jejich pravidelná setkávání (Local Government Act 2000). Ukládá tak zpracovávat komunitní strategie pro rozvoj ekonomické, sociální a environmentální oblasti života. Na to navázal Zákon o místních samosprávách a zapojování veřejnosti v péči o zdraví z roku 2007 (*The Local Government and Public Involvement in Health Act 2007*), jež zavádí povinnosti pro místní vlády zapojovat zástupce místních komunit do jejich záležitostí, pokud je to vhodné. V roce 2011 pak vstoupil v platnost *Localism Act 2011*, který ustanovil povinnost vytvářet tzv. Neighbourhoods plans (sousedské plány), na jejichž vytváření a implementaci se opět mají podílet místní komunity (Communityplanning.net, n.d.; Oriniaková & Rosecký, n.d.).

Vzhledem k tomu, že se Velká Británie skládá ze 4 zemí s různou mírou autonomie a částečně odlišnými socio-kulturními zvyky, je třeba zmínit, že komunitní plánování se vyvíjí a realizuje rozdílně v různých oblastech. Díky devoluci mají jednotlivé vlády, resp. parlamenty, problematiku místní samosprávy a komunitního plánování ve svých rukou (např. výše zmíněný Zákon o místních samosprávách z roku 2000 platí pouze v Anglii a Walesu). Podle Pemberton, Pell & Lloyd (2015) může komunitní plánování v jednotlivých zemích částečně nahradit místní vládní úroveň a může být tak chápáno jako prostředek přenášení moci na lokální úroveň, který zároveň odpovídá dynamice místních podmínek a realizaci politiky. Nejvíce rozšířené a uplatňované je komunitní

plánování ve Skotsku, ačkoliv zde bylo legislativně zakotveno až v roce 2003 v rámci reformy místní samosprávy (Pemberton, Pell & Lloyd, 2015; Sinclair, 2008).

2.6.2 Kreativní komunitní plánování

Koncept kreativního komunitního plánování vznikl již v 80. letech ve Velké Británii a je uplatňován zejména v západní Evropě a v Severní Americe. Koncept zdůrazňuje rostoucí význam kreativních myšlenek a nápadů občanů v rozvoji obcí a měst. Jedním z prvních autorů, který zmínil roli kreativity a jejího využití pro místní rozvoj byl britský urbanista Charles Landry, který v této souvislosti zavedl pojem „kreativní město“ (Landry & Bianchini, 1995).

Na základě tohoto konceptu vznikl v roce 2008 projekt Kreativní města za finanční podpory Evropské unie a mezinárodní organizace British Council. Smyslem tohoto projektu je využití kreativity a nových přístupů ze stran občanů a organizací občanské společnosti, které povedou k ekonomickému a společenskému růstu na místní úrovni. Cílem je pak vytvořit kreativní město, kde občané budou spolupracovat s představiteli města a společně utvářet jeho budoucnost (Šimicová & Martínek, 2010).

Novým prostředkem k aktivnímu kreativnímu komunitnímu plánování je využití metody Future City Game (Hra město budoucnosti). Tato hra umožňuje lidem nacházet řešení problémů ve městě. Hra probíhá ve dvou dnech a účastní se jí místní obyvatelé z různých prostředí a oborů. Má tři základní fáze, nejprve jsou v týmech vytvářeny vize, které se následně testují a ve finální fázi se zapracovávají konkrétní nápady. Cílem hry je v jednotlivých týmech (4-5 hráčů) vymyslet a prezentovat kreativní nápady a způsoby, jak zvýšit kvalitu života ve městě. Na konci prvního dne jsou vybrány nejlepší nápady, které se druhý den ověřují z hlediska realizovatelnosti a potřeby. Na závěr se výsledné nápady prezentují a hlasuje se o nejlepším z nich (Šimicová & Martínek, 2010; British Council, 2008).

Future City Game je tak určitým nástrojem demokracie, nepřináší však závazná politická rozhodnutí. Přináší nový proces tvorby kreativních nápadů, které vytváří nový potenciál v rozvoji města a zapojení veřejnosti. Hra se hrála již asi ve 100 městech po celé Evropě, i v České republice, např. v Českých Budějovicích nebo v Plzni (Šimicová & Martínek, 2010; British Council 2008).

3 ZAPOJOVÁNÍ VEŘEJNOSTI DO ROZVOJE OBCÍ

3.1 Participace veřejnosti – teoretická východiska

Komunitní plánování je způsobem zapojování veřejnosti, kdy jsou členové místní komunity aktivně zapojováni do plánování sociálních a jiných veřejných služeb ve své obci, do plánování veřejného prostranství nebo do příprav strategických plánů měst, obcí a krajů. Jedná se přitom o dobrovolnou iniciativu představitelů obce. Občané jsou však do dění obce zapojováni i jinak, někdy i na základě zákona. Specifickým způsobem zapojování veřejnosti jsou volby jakožto projev formální demokracie. Participační demokracie má tu formální pouze doplňovat tak, že zástupci obcí a krajů zvolení ve volbách budou komunikovat s občany, informovat je a zapojovat do rozvoje obce, a to i nad rámec zákonných povinností (Berman, Bursíková, Jeřábek, Mička, Slezáková & Voster, 2002; Sztwiertnia, 2013).

V České republice jsou základní principy zapojování veřejnosti upraveny právními předpisy. Na ústavní úrovni, v Listině základních práv a svobod je v článku 17 mj. uvedeno: „*Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti*“. Poskytování informací občanům pak upravuje zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím. Na komunální úrovni účast veřejnosti upravuje zákon 128/2000 Sb. o obcích. Občané obce mají právo být informováni o činnosti orgánů obce a o jejích hospodaření, mohou se účastnit zasedání zastupitelstva obce. Podle zákona č. 298/1992 Sb., o místním referendu, ve znění zákona č. 152/1994 Sb. mohou být občané zapojeni do rozhodování formou místního referenda, přičemž hlasovat může občan obce, který splňuje podmínky pro účast ve volbách do obecního zastupitelstva. Každý má také právo zapojit se prostřednictvím připomínek do specifických řízení, u kterých tak stanovuje zákon, např. v územním řízení dle stavebního zákona 183/2006 Sb. nebo v procesech EIA dle zákona EIA 100/2001 Sb. (Oriniaková & Teuschelová, 2003; Zákon 128/2000 Sb. o obcích).

Mezinárodním nástrojem pro zapojování veřejnosti je Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v otázkách životního prostředí neboli Aarhuská úmluva, kterou přijala Evropská komise a je závazným právním dokumentem i v České republice. V ní je kladen důraz na právo občanů na informace o stavu životního prostředí a na aktivní přístup zástupců veřejné správy při informování veřejnosti, a to s využitím internetu pro zprostředkování

informací. Informovanost je považována za klíčový předpoklad pro zájem občanů o zapojení se do rozhodování o otázkách v oblasti životního prostředí, na které mají právo (Aarhuská úmluva, Ucastverejnosti.cz, n.d.).

S rostoucím důrazem na demokratické procedury, otevřenost a transparentnost institucí je kladen stále větší důraz na zapojování veřejnosti do dění v obci. V praxi však podle Khendriche Trhlínové (2010) často existují bariéry těchto aktivit, které spočívají v upřednostňování politických zájmů a priorit a finanční situace v obcích. S tím souvisí i častý nezájem občanů, zejména díky nedůvěře ve veřejný sektor, v politiku a politiky obecně a s tím spojenou korupcí.

I tak jsou občané postupně zapojováni do stále rozšiřujícího se okruhu obecních záležitostí. Mezi nejnovější „trendy“ v rámci ČR patří např. koncept participačního rozpočtu, kdy jsou občané zapojeni do rozhodování o obecních financích. Zástupci obce je vymezena část ročního rozpočtu, o jejíž využití rozhodují občané na základě svých návrhů. Tento systém vznikl již na konci 90. let 20. století v Brazílii a v posledních letech se začíná uplatňovat i v Evropě, nejvíce zatím v Polsku (Vašat, 2014; Participativní rozpočet, n.d.).

3.1.1 Místní Agenda 21 a Národní síť Zdravých měst

K systematické a aktivní komunikaci s veřejností vyzývá i místní Agenda 21 (MA 21). MA 21 je lokální implementací Agendy 21, dokumentu, který byl přijat v roce 1992 při summitu OSN v Riu de Janeiro. Jedná se o strategický globální plán, který má směřovat k udržitelnému rozvoji. V tom hraje významnou roli místní veřejná správa, jejímž cílem by mělo být vytváření dlouhodobě příznivého prostředí pro život se zajištěním určité kvality života a spokojenosti občanů. To lze zajistit pouze participativním procesem s účastí různých místních subjektů včetně široké veřejnosti. Plánování za účasti veřejnosti je také jedním z kritérií³, které musí municipality splňovat pro zapojení se do MA 21 (Místní Agenda 21, n.d.). Veřejnost by měla být zapojována nejen do tvorby místních strategických dokumentů, ale i do sledování či hodnocení udržitelného rozvoje v municipalitě. Právě problém hodnocení udržitelného rozvoje v podobě absence dostatečné metodiky, potřebných dat na lokální úrovni nebo

³ Do MA 21 se mohou zapojit obce, mikroregiony (sdružení obcí), kraje, místní akční skupiny, s určitými omezeními i firmy a neziskové organizace. Pro každý typ municipality jsou daná kritéria, která musí splňovat. Kritéria MA 21 jsou navíc ještě členěna do čtyř základních kategorií „A“ (nejvyšší) – „D“ (nejnižší). Každá z kategorií má svá vlastní kritéria a jasně měřitelné ukazatele, které hodnotí úroveň realizace procesu MA 21 v dané municipalitě. Pokud chce např. obec postoupit z kategorie „C“ do kategorie „B“, musí splňovat kritéria pro tuto vyšší kategorii.

definice toho, jaké hodnoty jsou ještě udržitelné, je však bodem kritiky MA 21. S tím souvisí například i problematika různého chápání hlavního účelu MA 21 a kritika metod zabývajících se stupněm skutečného a hmatatelného dopadu MA 21 (Květoň, Louda, Slavík & Pělucha, 2014, s. 3; Vargová, et al., 2010).

Aktivní místní samosprávy, které se hlásí k principům udržitelného rozvoje, zapojují veřejnost do rozhodovacích procesů a jsou zapojené do MA 21, se sdružují v asociaci Národní síť Zdravých měst ČR (NSZM), jež v ČR funguje již od roku 1994. Asociaci dnes v ČR tvoří více než 100 měst, obcí, mikroregionů a krajů. Tato města jsou uskutečněním Projektu Zdravé město (Healthy Cities Project), který v roce 1988 iniciovala Světová zdravotní organizace (WHO). Od této doby vzniklo v Evropě 1300 Zdravých měst ve 30 zemích. Zdravé město i místní Agenda 21 jsou zejména projektem komunitním, který otevírá prostor pro aktivity a zájmy obyvatel (Národní síť Zdravých měst, n.d.).

3.2 Způsoby participace veřejnosti

Veřejnost může být do rozhodovacích procesů zapojena pomocí různých metod a na různých úrovních.

3.2.1 Metody zapojení veřejnosti

Většina autorů se shoduje, že není možné říci, jaká metoda je pro zapojení veřejnosti nejlepší, neboť každá má svoje výhody a nevýhody (finanční, organizační atd.; viz tabulka 1) a je vhodné ji použít s ohledem na jinou problematiku a na místní specifika. V malých obcích, cca do 300 obyvatel, je nejvhodnějším způsobem pro zapojování občanů osobní komunikace představitelů obce s ostatními občany⁴. Ve středních a větších obcích, mikroregionech a městech je nejvyužívanější dotazníkové šetření či možnost účasti veřejnosti na veřejných projednáváních a další specifické formy (Rowe & Frewer, 2000; CKpK, n.d.).

Jediná zákonem definovaná metoda je místní referendum, jehož výsledky jsou při splnění zákonných podmínek pro obec závazné. Podmínkou je minimální účast 35 % oprávněných osob, přičemž nadpoloviční většina účastníků musí hlasovat pro určité rozhodnutí a zároveň tato část nesmí tvořit méně než 25 % oprávněných osob. Splnění

⁴ Podle Oriniakové (2005, s. 55) je v lokalitách do 100 osob vhodné zapojit až 80 % z celkového počtu, do 1 000 osob 40 %, do 10 000 osob 7,5 %, do 100 000 osob 1,5 %, do 1 000 000 osob 0,25 % z celkového počtu.

těchto podmínek je však podle Vašata (2014) pro obce často nepřekonatelné. Tyto podmínky však mají zabránit přijetí radikálního řešení nepatrnou částí obyvatel obce, kteří by své stanovisko jinak prosadili jen díky neúčasti většiny (Zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu; Vašat, 2014).

Podle Rowe & Frewer (2000) a Nawrath (n.d.) mezi nejčastěji využívané metody zapojení veřejnost patří následující:

Dotazníkové šetření

O dotazníkovém šetření a jeho účelu by měli být občané předem informováni prostřednictvím tisku a ostatních médií. Problémem u tohoto způsobu zapojení veřejnosti je většinou nízká návratnost dotazníků, přičemž za minimální hranici reprezentativnosti lze považovat 5 % populace daného území. Důležité je tedy dotazník zaměřit na problémy občanů, což zvýší jejich motivaci odpovídat, stejně tak jako zaručení anonymity. Je nutné si uvědomit, které skutečnosti o dané oblasti života v obci již známe, a které je potřeba zjistit od občanů. Dotazníky se obvykle distribuuji jako součást obecních zpravodajů nebo jako samostatný leták. Vhodné je také umožnit vyplnění dotazníku na webových stránkách obce (Berman, et al. 2002).

Na základě dotazníkového šetření se rozvíjí i další, efektivnější, metody zapojení veřejnosti. Jednou z nich je metoda Delphi, která je také založena na anonymitě účastníků, dotazník je však rozesílán všem zúčastněným opakovaně s tím, že v jednotlivých kolech se tak rozšiřuje výměna názorů a hledání konsensu k tématu.

Osobní rozhovory

Metoda založená na osobních rozhovorech s občany města se využívá v případě, že je třeba získat skutečně reprezentativní obrázek názorů obyvatel města. Lze tak získat 50 až 60 % odpovědí obyvatel na náhodně vybraných adresách. Jedná se však o metodu finančně i organizačně náročnější, neboť k zajištění dotazování je třeba několik vyškolených tazatelů.

Kulaté stoly

Metoda kulatého stolu je zaměřena na průzkum názorů k určenému problému, k jeho konzultaci nebo spolurozhodování o problému. Jedná se o často využívanou metodu skupinové diskuze. Základním principem je rovnost účastníků, kterou by měl zaručit přítomný moderátorem nebo facilitátorem, a získání názorů z různých pohledů.

Veřejná projednávání

Veřejná projednávání jsou vhodná k prezentaci a diskuzi závažných a významných projektů a záměrů. Záměr prezentují zodpovědní odborníci (např. projektant) nebo úředníci. Dalším bodem projednání bývá řízená zapisovaná diskuze a sběr připomínek účastníků k projektu nebo záměru. Cílovou skupinu tvoří všichni obyvatelé, jichž se daný záměr může dotknout. Projednávání se mohou účastnit až stovky účastníků.

Pracovní skupiny

Pracovní skupina je jednou ze základních technik zapojení veřejnosti využívaných k řešení problémů a tvorbě koncepčních dokumentů. Měla by být složena z 5 až 15 osob zastupujících všechny zainteresované skupiny (v případě měst a obcí zástupce úřadu obce, zastupitelstva, místních spolků, neziskových organizací, podnikatelské sféry i veřejnosti). Skupina se několikrát setkává k řešením daného projektu, tématu nebo záměru. Úkolem pracovní skupiny může být průběžné připomínkování dokumentu, nacházení možných alternativ řešení problémů nebo zajištění vypořádání připomínek veřejnosti.

Mapování veřejných prostranství

Podstatou této metody je získat informace o daném území nebo prostranství s ohledem na to, jak ho vnímají obyvatelé. Občané mapují území tak, aby se území dalo popsat z různých pohledů. Jedná se například o techniky mentálního mapování, mapy vnímání místa nebo pocitové mapy. Výsledkem tak může být mapa problémových míst, mapa oblíbených míst, mapa významných míst nebo mapa míst k rekultivaci. Touto metodou je možné do plánování zapojit desítky i stovky účastníků.

Tabulka 1: Silné a slabé stránky jednotlivých metod zapojování veřejnosti

Metoda	Silné stránky	Slabé stránky
Dotazníkové šetření	<ul style="list-style-type: none">• lze získat názory velkého počtu občanů	<ul style="list-style-type: none">• nízká návratnost dotazníků• není vytvořen prostor pro výměnu názorů• rozsáhlejší dotazníkové šetření může být časově náročné
Osobní rozhovory	<ul style="list-style-type: none">• reprezentativnost získaných odpovědí• získání kvalitativních dat	<ul style="list-style-type: none">• finanční a organizační náročnost sběru dat

Kulaté stoly	<ul style="list-style-type: none"> • účastníci jsou si rovni • otevřená diskuse, při které mohou vzejít inovativní řešení 	<ul style="list-style-type: none"> • vyžaduje zkušeného moderátora
Veřejná projednávání	<ul style="list-style-type: none"> • umožňuje projevit názor velkému počtu občanů • poskytuje příležitost vysvětlit záměry obce, poskytnout informace a získat zpětnou vazbu • relativně nízké náklady 	<ul style="list-style-type: none"> • nízká reprezentativnost • není zaručena anonymita, občané tak mohou mít problém veřejně promlouvat • může dojít k přímému konfliktu
Pracovní skupiny	<ul style="list-style-type: none"> • zastoupení všech zainteresovaných skupin 	<ul style="list-style-type: none"> • časová náročnost vzhledem k opakovaným setkáním stejných účastníků
Mapování veřejných prostranství	<ul style="list-style-type: none"> • mapování může stimulovat diskusi • netradiční interaktivní metoda může přilákat větší počet občanů 	<ul style="list-style-type: none"> • účastníci musí dobře znát řešenou oblast • nápady účastníků mohou být často nerealizovatelné

Zdroj: Community Planning Toolkit: Community Engagement (2014), Rowe & Frewer (2000), vlastní zpracování

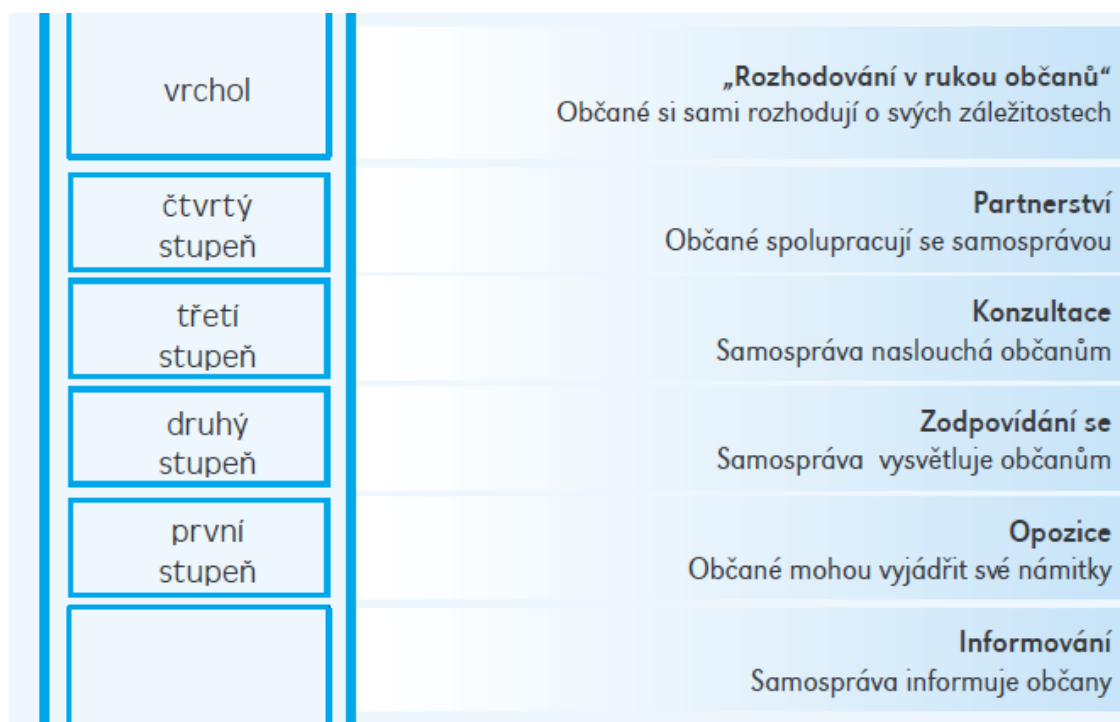
3.2.2 Stupně participace veřejnosti

Vhodné metody a způsoby zapojení veřejnosti se liší podle stupně, na kterém jsou občané do dění zapojováni. Jako první tyto stupně vymezila v roce 1969 americká vědkyně Sherry Arnstein ve schématu „žebřík občanské participace“⁵. Většina autorů zabývajících se problematikou občanské participace dodnes z tohoto žebříku vychází a užívá jej v pozměněné podobě se zachováním původní hierarchie. Jedna z častých modifikací žebříku je pak uvedena na obrázku 2. Jednotlivé stupně participace vyjadřují, do jaké fáze rozhodovacího procesu je veřejnost zapojena a každý stupeň také umožňuje jinou míru občanské kontroly (Pilát, 2015).

Vzhledem k povaze řešené záležitosti je třeba najít optimální úroveň a formu možnosti zapojení občana do plánování a rozhodování. Ne vždy je totiž žádoucí nechat rozhodovat pouze občany, zejména v oblastech, které vyžadují určité odborné znalosti a zkušenosti.

⁵ V rámci tohoto žebříku autorka vymezila osm stupňů, z nichž první dva jsou v podstatě neparticipativními stupni založenými na manipulaci veřejnosti, dále tři stupně symbolické kooperace spočívající v informování a konzultacích a tři stupně založené na skutečné participaci v podobě partnerství a delegování pravomocí na občany (Arnstein, 1969).

Obrázek 2: Stupně zapojení občanů do rozhodování

Zdroj: Berman, et al., 2002

Podle Bermana et al. (2002), Oriniakové & Teuschelové (2002) a Wates (2014) lze úrovně a formy zapojování veřejnosti charakterizovat následovně:

Na nejnižší úrovni jsou občané pouze informováni o již uskutečněných rozhodnutích a vlastně nemají možnost participovat na rozhodování. Jako s vrcholnou úrovní se s tímto přístupem můžeme setkat zejména v nedemokratických společnostech. Optimální je tato úroveň v případě, že řešený problém je jasný a nezávažný. Mezi nejvhodnější způsob informování na obecní úrovni patří úřední desky, distribuce letáků či prostřednictvím zpravodaje.

V prvním stupni participace již občané mohou vyjadřovat své námítky, které by měly být vypořádány, avšak jejich zohlednění není závazné. Tuto možnost však mívají zpravidla až ke konci rozhodovacího řízení, poté, co většina stěžejních rozhodnutí byla přijata. Mezi vhodné formy zapojení patří veřejné projednávání problému s občany, sociologické průzkumy, ankety, domovní setkání s občany, kterých se řešený problém bezprostředně týká, on-line fóra na webových stránkách obcí, kde mohou občané diskutovat mezi sebou i se zástupci obcí a vyjadřovat své připomínky.

V druhém a třetím stupni zástupci veřejné správy komunikují s občany a vysvětlují jim svá rozhodnutí. Jsou využívány konzultace, připomínková řízení, kde občané

mohou zasahovat do plánovaných záměrů již v průběhu jejich přípravy, přičemž připomínky musejí být vypořádány. Jejich náměty jsou pak závazně přímo využity při strategickém plánování. Pro takové zapojení veřejnosti se využívá forma veřejných projednávání, diskusních fór či workshopů.

Ve čtvrtém stupni participace občané spolupracují a aktivně se podílejí na rozhodování. Zástupci obcí otevřeně diskutují s občany o řešení záměru, což vede k omezení pozdějších střetů, ke zvýšení důvěry občanů v místní politickou reprezentaci a ke kvalitnějšímu rozhodnutí. Kromě předchozích zmíněných forem zapojení veřejnosti se v této souvislosti obvykle zřizují občanské poradní komise složené ze zástupců občanů, odborníků, zástupců neziskového sektoru, místní samosprávy a dalších zúčastněných osob. Dalším možným způsobem je zapojení občanů do oficiálně vytvořených pracovních skupin, kterých se též účastní odborníci i zástupci obcí. Na vyšším stupni participace, resp. na principu partnerství a spolupráce, je založeno i komunitní plánování. Podstatou je aktivní vytváření prostoru a příležitostí pro zapojení veřejnosti již od začátku procesu a dosažení konsensu (Berman, et al, 2002; Úlehla, 2002).

Na vrcholné úrovni již občané skutečně sami rozhodují o svých záležitostech na principu přímé demokracie. Nejvíce transparentní formou je uskutečnění formálního či neformálního referenda.

Jednotlivé stupně zapojení veřejnosti lze konkrétněji vyjádřit i maticí participace. Matice participace na obrázku 3 znázorňuje, jak se v jednotlivých fázích projektu projevují různé úrovně občanské participace. Ve světle fialových polích jsou pak znázorněny kombinace, při kterých je uplatňováno komunitní plánování, kdy jakákoliv strana může daný projekt iniciovat a zahájit první kroky. Zásadním prvkem komunitního plánování je však společné plánování a projektování zobrazené v tmavě fialovém poli (Wates, 2014).

Obrázek 3: Matice participace

		Fáze projektu			
		Zahájení ▶	Plánování ▶	Realizace ▶	Udržování
Úroveň zapojení komunity	Svépomoc Komunita sama řídí a rozhoduje	Komunita sama iniciuje a jedná	Komunita sama plánuje	Komunita sama realizuje	Komunita sama využívá a udržuje
	Partnerství Spolupráce a společné rozhodování	Samospráva a komunita společně iniciují projekty	Samospráva a komunita společně plánují a navrhují	Samospráva a komunita společně realizují	Samospráva a komunita společně udržují výsledky projektu
	Konzultace Zájem o názory občanů a jejich diskusi	Samospráva iniciuje a zahajuje projekt po konzultaci s komunitou	Samospráva plánuje po konzultaci s komunitou	Samospráva realizuje po konzultaci s komunitou	Samospráva udržuje výsledky projektu za konzultace s komunitou
	Informování Jednosměrný tok informací občanům	Samospráva sama navrhuje a iniciuje projekty	Samospráva sama plánuje	Samospráva sama realizuje	Samospráva sama udržuje výsledky projektu

Zdroj: Wates, 2014; vlastní zpracování

3.3 Participační proces

Hlavními aktéry v procesu zapojování veřejnosti jsou občané, úředníci a politici, resp. zastupitelstvo obce na místní úrovni. Obec se při přípravě může obrátit na odborníky, kteří mohou pomoci využít všechny výhody spojené se zapojením občanů. Jednotlivé kroky v procesu zapojování veřejnosti jsou znázorněny na obrázku 4. V rámci příprav, před začátkem procesu, je podle Oriniakové & Teuschelové (2003) třeba zodpovědět následující otázky:

Jaký stupeň zapojení veřejnosti je vhodný? Postup zapojení veřejnosti je přizpůsoben míře veřejné kontroly. Proto je nutné si nejdříve stanovit, jakou chce obec povolit míru veřejné kontroly nad rozhodnutím nebo koncepcí a poté vybrat vhodnou metodu zapojení veřejnosti (viz kapitola 3.2).

Jaké jsou cílové skupiny občanů, které jsou dotčené záměrem? Klíčové je identifikovat veřejnost, kterou může záměr přímo zasáhnout, např. na základě blízkosti záměru, ekonomických nebo sociálních dopadů. O připravovaný záměr se často zajímají i skupiny obyvatelstva, kterých se záměr týká jen nepřímě. Hlavní zásadou je však umožnit spolupráci všem, kteří projeví zájem.

Jaká je ochota občanů se zapojit? Ne všichni občané jsou ochotni se vyjadřovat a ovlivňovat rozhodnutí stejnou měrou. Všichni však mají mít stejný přístup k informacím a je na jejich uvážení, jestli chtějí ovlivnit rozhodnutí.

V jaké fázi je vhodné veřejnost zapojit? Zapojit veřejnost je možné ve 4 fázích přípravy rozhodnutí nebo koncepce: v delším časovém předstihu, v průběhu přípravy, po přípravě a před schválením dokumentu nebo po schválení dokumentu, přičemž jako nejoptimálnější je zapojení před začátkem příprav i v celém průběhu. Často jsou však občané zapojováni až před samotným schvalováním, kdy mohou vznášet připomínky, které už však nemusí být zohledněny.

Dalším krokem v procesu je podle Berman et al. (2002) určení „pravidel hry“. Musí být definovány cíle projektu i podmínky a rozsah zapojení občanů města. Součástí pravidel by měla být zejména povinnost představitelů obce zabývat se v dané lhůtě předloženými návrhy z řad veřejnosti, povinnost ve smluvených termínech informovat veřejnost o výsledcích projednání, o rozhodnutích, o přijetí, resp. o důvodech nepřijetí jednotlivých návrhů. Tato pravidla jsou často opomíjena.

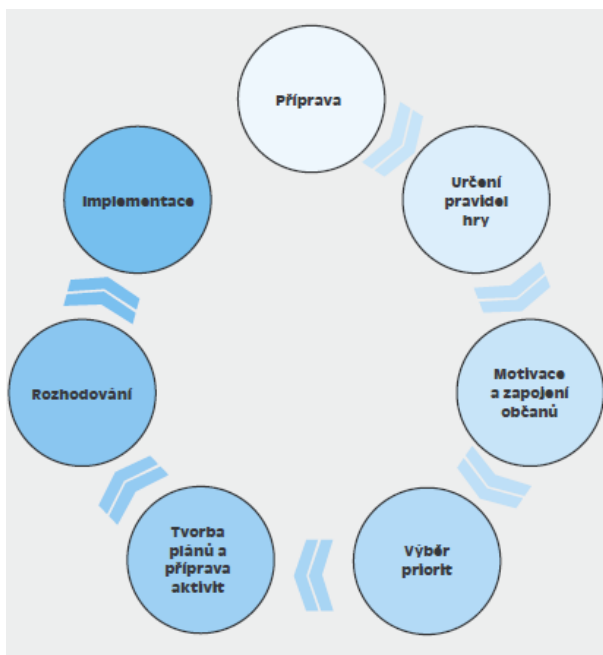
Následnou a velmi důležitou součástí procesu je motivování občanů. Motivace k účasti může být pozitivní, v případě, že se občané snaží prosadit svůj záměr, nebo negativní, kdy jsou občané motivováni možností vyjádřit svůj nesouhlas s plánovanou aktivitou, která se jich může negativně dotknout (Vašat, 2014). S motivací přímo souvisí možný reálný vliv na rozhodnutí. Čím větší míra vlivu, tím větší motivace se zúčastnit. Je tak třeba občany předem informovat, jak bude s jejich názory naloženo a co a jak moc mohou ovlivnit. Důležité je také vzbudit jejich zájem a jasně vysvětlit, co je cílem snažení a proč je účast občanů důležitá. Motivaci občanů může také zvýšit dostatečná publicita a včasná informovanost o daných aktivitách. K tomu je vhodné využít zejména webové stránky, místní tisk (zpravodaje, noviny), plakáty a letáky.

Dalším krokem je výběr priorit pro obec. Priority se stanovují při zapojení veřejnosti vhodnou metodou (viz kap. 3.2.1). Nejsnáze a nejefektivněji lze priority určit při veřejných setkání s občany, kde se mohou jednotlivé názory diskutovat a občané mohou přímo hlasovat pro jednotlivé cíle. K určení priorit je tak nejvhodnější metoda kulatých stolů nebo veřejná projednávání. K následné tvorbě plánů a přípravě aktivit je vhodné využít pracovní skupiny, složené ze zástupců veřejnosti, zastupitelů, pracovníků úřadu, odborníků, podnikatelů atd. Z činnosti pracovní skupiny a z diskusí občanů mohou vzejít priority, o kterých je třeba rozhodnout. Konečné rozhodnutí vždy přísluší

místnímu zastupitelstvu. Zastupitelstvo by mělo přizvat veřejnost, aby se zapojila i do diskuse v okamžiku rozhodování, čímž dojde k dalšímu posílení participačního procesu.

V rámci poslední fáze, implementace rozhodnutí, občané očekávají výsledky. Součástí participačního procesu by tedy mělo být i informování občanů o naplňování rozhodnutí a jejich zpětná vazba (Berman, et al., 2002).

Obrázek 4: Schéma participačního procesu

Zdroj: Berman, et al., 2002

3.4 Výhody a nevýhody zapojování veřejnosti

Zapojování veřejnosti do rozhodování, včetně uplatňování metody komunitního plánování, má své nesporné sociální, politické i ekonomické výhody pro všechny aktéry. Zjednodušeně, umožňuje občanům spolurozhodovat o záležitostech, které se jich bezprostředně týkají, což může vést k větší spokojenosti s kvalitou života v obci, seberealizaci, pocitu sounáležitosti a uspokojení potřeby být členem komunity (Berman, et al., 2002). Díky participaci se společnost stává více sociální, soudržnější a směřuje k větší solidaritě. Jinak řečeno, silnější participace stimuluje vývoj společnosti. Proto jsou podle Burton (2009) obecně vhodnější metody zapojování veřejnosti ve společenské podobě (veřejná setkání, kulaté stoly apod.) než individuální formy (dotazník).

Z pohledu zástupců veřejné správy, úředníků i politiků se zapojování občanů do plánování o záležitostech obce může zdát nevýhodné díky vysokým prvotním nákladům na organizační zajištění a časové náročnosti. Dostatečné zapojení veřejnosti do rozhodování však v konečném důsledku může naopak zrychlit celý proces a omezit náklady, které by mohly vzniknout v důsledku požadovaných změn a dodatečných námitek občanů. Politikům se tímto způsobem nabízí nový způsob kontaktu s potenciálními voliči, kteří mohou ocenit jejich otevřenost, snahu o jejich vyslyšení a spolupráci. Obecně komunitní přístupy umožňují také omezení vlivu tzv. politického času, neboť změna politické reprezentace obce při každých volbách může ohrožovat nebo oddalovat realizaci dlouhodobých rozvojových potřeb (Burton, 2009; Khendriche Trhlínová, 2010; Oriniaková & Rosecký, n.d.).

Mezi další výhody patří fakt, že občané znají prostředí, ve kterém žijí a mohou tak poskytnout podstatné připomínky a podněty k řešení. Mezi občany se nacházejí odborníci, kteří mohou přispět svými znalostmi a zkušenostmi v řešeném oboru. Dále je vhodná participace veřejnosti prostředkem, jak zvýšit důvěru mezi občany a vedením obce. V neposlední řadě metoda komunitního plánování podporuje demokratický proces a vyšší stupeň samosprávy (Wates, 2014).

Proti těmto pozitivním úvahám se nabízí otázka, zda tyto principy zapojování veřejnosti nestojí proti systému zastupitelské demokracie, resp., zda je potřeba takto zapojovat veřejnost do plánování, když v demokratických volbách jsou voleni zástupci, kteří získají mandát k rozhodování o záležitostech obce. Zapojování veřejnosti, nejen formou komunitního plánování, má však naopak podporovat zastupitelskou demokracii a obohacovat diskuzi a rozhodování zastupitelstva. Není tedy cílem obcházet zákonný formální demokratický proces. Pokud se nejedná o závazné referendum, volení zástupci obce rozhodují, o čem, jak a kdy se bude s veřejností jednat a formálně rozhodují i na konci daného procesu (Berman, et al., 2002; Wates, 2014).

Hlavním argumentem proti zapojování veřejnosti je nezájem občanů. Zájem občanů lze však poměrně dobře ovlivnit. Je potřeba připravit aktivity tak, aby občané měli pocit určité zodpovědnosti a byli motivováni se zapojit alespoň do určité fáze procesu. Na místní úrovni tomu podle Vašata (2014) často brání nedostatek informačních prostředků, špatná organizace či málo schopných lidí. Dle Berman et al. (2002) je společnosti prospěšná účast již 5-10 % občanů. Přínosy zapojení občanů se však zpravidla obtížně dokumentují a vyhodnocují, neboť v případě efektivního zapojení veřejnosti nevznikne žádný problém, který by se mohl díky zapojení veřejnosti úspěšně

vyřešit. Nedá se tak srovnat, jak by vzniklý projekt nebo dokument vypadal s účastí a bez účasti veřejnosti (Oriniaková & Rosecký, n.d.).

3.5 Kritéria hodnocení úspěšnosti procesu

Na hodnocení úspěšnosti komunitního plánování lze nahlížet dvěma způsoby. Buď je možné hodnotit samotný proces plánování, resp. úspěšnost zapojování veřejnosti do plánování, nebo daný výstup v podobě komunitního plánu a jeho naplňování. Nutnost monitorování a vyhodnocování naplňování vzniklých komunitních plánů a strategických dokumentů je nedílnou součástí všech podpůrných metodických publikací. S hodnocením přínosu a úspěšnosti zapojení veřejnosti do plánování však tyto metodiky zpravidla nepočítají. Např. metodika pro komunitní plánování zveřejněná na webových stránkách MPSV ČR říká, aby po ukončení procesu komunitního plánování bylo provedeno jeho hodnocení z hlediska účasti veřejnosti a toto hodnocení zveřejněno (Oriniaková, 2005). Již však není uveden způsob, jak a na základě čeho toto hodnocení provést. Jeden z mála českých metodických nástrojů k hodnocení procesu zapojení veřejnosti v podobě souhrnu standardů úspěšné občanské participace⁶ vydala v rámci projektu PAKT organizace Agora CE ve spolupráci s dalšími nestátními organizacemi.

Konkrétní metodiky pro hodnocení úspěšnosti zapojení veřejnosti na místní úrovni pocházejí od zahraničních autorů, zejména z Velké Británie nebo Austrálie, kde má participace veřejnosti dlouhodobě velký význam. Všechny jsou založeny na podobném principu v podobě daných hodnotících kritérií. V následující tabulce 2 je uvedeno několik autorů, kteří se liší zejména v počtu těchto kritérií, jejich definicích a nástrojích pro jejich měření. Některá kritéria se však u většiny autorů opakují a většina autorů také shodně zdůrazňuje potřebu vždy zohlednit místní specifika a specifika daného procesu, do kterého je veřejnost zapojována.

⁶ Jedná se o 25 standardů ve třech kategoriích, jsou dostupné online na <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/standardy-participace>.

Tabulka 2: Kritéria pro hodnocení úspěšnosti zapojení veřejnosti

Autor	Kritéria	Způsoby měření
Rowe & Frewer (2000)	9 kritérii: Kritéria přijatelnosti: reprezentativnost, nezávislost, včasné zapojení, míra vlivu, transparentnost Procesní kritéria: zdroje, definování záměru, rozhodovací proces, efektivita	Rozhovor nebo dotazník pro účastníky a organizátory (otázka pro každé hodnotící kritérium)
Schroeter, Scheel, Renn & Schweizer (2016)	8 kritérii: platforma pro komunikaci a diskusi, výměna znalostí, rovnost účastníků, dostatek sdílených informací, transparentnost, jednotné chápání procesu, míra vlivu, společné přijetí rozhodnutí	nedefinováno
Bickerstaff & Walker (2001)	5 kritérii: začlenění, transparentnost, spolupráce, kontinuita, vliv participace resp. účastníků na výsledný plán	Průzkum u účastníků pomocí otevřených a uzavřených otázek a obsahová analýza lokálních dokumentů (plánů) odborníky, kteří vyhodnotí daná kritéria
Carr & Halvorsen (2001)	3 kritéria: reprezentativnost, identifikace „společného prospěchu“ (common good), promítnutí názorů účastníků v diskusi	Reprezentativnost je měřena porovnáním účastníků s demografickými daty. Ostatní kritéria jsou hodnocena na základě odpovědí na otázky v průzkumu mezi účastníky nebo z analýzy zápisu o průběhu jednání se zapojením veřejnosti.
Halvorsen (2001)	3 kritéria: komfort, užitečnost, úroveň diskuse	Účastníci sami bodově hodnotí daná kritéria v dotazníku.
Petts (1995)	5 kritérii: reprezentativnost, účinnost metody procesu, dopad na rozhodovací proces, množství získaných poznatků, kompatibilita představ účastníků s cíli místní vlády	Strukturovaný rozhovor se vzorkem účastníků, průběžný monitoring setkání účastníků, analýza vzniklých dokumentů a podkladů

Zdroj: Rowe & Frewer, 2004; Schroeter, et al., 2016

Dle Burton (2009) nejrozšířenější a nejkompaktnější okruh hodnotících kritérií nabízí Rowe & Frewer (2000), kteří kritéria rozdělují na kritéria přijatelnosti a procesní kritéria (viz tabulka 2). Autoři na základě svých kritérií sestavily také charakteristiky jednotlivých metod využívaných pro zapojení veřejnosti (viz příloha 1).

Tato kritéria jsou velmi dobře prakticky využitelná, přesto lze identifikovat několik nesrovnalostí. Např. autoři pracují v souvislosti s kritériem reprezentativnosti s pojmem „dotčené obyvatelstvo“, ale již jej jasně nedefinují. Také nerozlišují mezi právem a povinnostmi občanů se účastnit a pracují s předpokladem, že celá dotčená skupina obyvatel se chce vždy zapojit. Není zde tak řešena otázka motivace a inklinace k účasti. S tím souvisí i fakt, že autoři neuvádí ani minimální podíl zapojených osob na celkové populaci řešeného území, aby byla zaručena reprezentativnost z hlediska velikosti vzorku. Autoři dále nezohledňují, že velká účast veřejnosti nezaručuje kvalitní rozhodnutí, další praktické potíže tak nastávají s porovnáváním kvality a kvantity participace. Z toho vyplývá, že do kritérií nejsou přímo zahrnuty finanční náklady na získání reprezentativního vzorku občanů. Autoři také přehlíží subjektivitu hodnocení v rámci kritéria nezávislosti. Pokud by měla být nezávislost hodnocena samotnými účastníky, pak je možné, že bude ovlivněna výsledkem rozhodování. Pokud např. účastník nabyde dojmu, že jeho názor nebyl dostatečně zohledněn, může označit proces za zmanipulovaný (Burton, 2009).

Na kritéria dle Rowe & Frewer (2000) se ve své studii odkazují i autoři Schroeter et al. (2016), kteří pracují s jiným souborem kritérií. Ačkoliv jsou však jednotlivá kritéria jinak nazvaná, obsahově jsou velmi podobná kritériím výše zmíněných autorů, resp. směřují ke stejným principům. Např. kritérium „dostatku sdílených informací“ je podle Rowe & Frewer (2000) zahrnuto v kritériu „zdroje“. Naopak zde není přímo uvažováno např. kritérium reprezentativnosti ani vlivu načasování zapojení veřejnosti do různých fází procesu, resp. projektu. Pouze v rámci kritéria „platformy pro komunikaci a diskusi“ je zmíněna nutnost reprezentace všech dotčených skupin v procesu participace.

V následující tabulce 3 jsou definována vybraná kritéria podle Rowe & Frewer (2000) a Schroeter et al. (2016), která budou využita v analytické části této práce. Tato kritéria jsou pro účely této práce považována za relevantní také díky tomu, že autor Gene Rowe je britský doktor psychologie a vědec, který se dlouhodobě zabývá právě participací veřejnosti a možnostmi jejího hodnocení a v současné době je ředitelem soukromé organizace zaměřené na primární výzkum a hodnocení procesu zapojování veřejnosti. Spoluautorka Lynn Jayne Frewer je doktorkou sociálních věd a profesorkou na Newcastle University. Druhá zmíněná publikace je od německých autorů z university ve Stuttgartu včetně profesora Ortwina Renn, odborného ředitele Institute for Advanced Sustainability Studies.

Tabulka 3: Vybraná kritéria pro hodnocení úspěšnosti zapojení veřejnosti do plánovacího procesu podle Rowe & Frewer (2000) a Schroeter et al. (2016)

Kritéria
<p>Reprezentativnost</p> <p>Účastníci by měly představovat dostatečně široký vzorek dotčené veřejnosti, neboť pro zajištění objektivitu a kvality rozhodnutí je třeba získat názory co nejširšího spektra občanů. Většinou se však veřejných setkání účastní pouze nepatrná část dotčené komunity. Problém může nastat v případě nadměrné účasti zástupců určité zájmové či věkové skupiny nebo skupiny obyvatel s určitým sociálním statusem, která prosazuje zájmy pouze této skupiny, což může mít vliv na konečné rozhodnutí, které nebude celospolečensky prospěšné.</p>
<p>Nezávislost</p> <p>Zapojení veřejnost do rozhodování by mělo být nestranné a nezávislé. Představitelé veřejné správy by měli projevovat čistě motivovaný zájem o názor občanů a neměli by podléhat korupci a nadměrnému vlivu subjektů podnikatelské sféry. Zveřejnění účastníků s jakýmkoliv vztahem k těmto subjektům může přispět k větší nezávislosti v očích široké veřejnosti. Nestrannost může být také dosažena zřízením řídicího výboru nebo manažerského týmu složeného z členů z neutrálních organizací.</p>
<p>Načasování zapojení veřejnosti</p> <p>Veřejnost by měla být do procesu zapojena co nejdříve, nejlépe již na začátku rozhodování, pokud je to však účelné. Často je diskutován stupeň, ve kterém má být veřejnost zapojena. Např. není nutná účast veřejnosti v záležitostech technických a vyžadující odbornou evaluaci. Pokud se však posuzuje vhodnost nebo přínosnost daného projektu, je již důležité dát prostor veřejnosti. To je důležité zejména pokud se rozhoduje o projektu, který není nutný nebo který může znevýhodnit určitou část místního obyvatelstva. Toto kritérium je důležité také, pokud je výsledkem procesu i veřejný kredit, resp. důvěryhodnost, zadavatele (obce).</p>
<p>Míra vlivu</p> <p>Výstup procesu zapojení veřejnosti by měl mít reálný vliv na výsledek. Jedním ze základních problémů metod zapojování veřejnost je, že často bývají z pohledu zástupců obce vnímané jako neúčinné a zbytečné a v podstatě jsou používány pouze jako legitimace předem dohodnutého rozhodnutí nebo jen jako určitá „maska“, že daný problém byl projednáván s veřejností, bez čistého zájmu a bez dohledatelného</p>

konkrétního vlivu veřejnosti. To může vyústit v nedůvěru k zadavatelům (obci). Přístup, jak zajistit vliv občanů, spočívá v předem přijatém způsobu, jak bude s rozhodnutím veřejnosti nakládáno a jak ovlivní místní politiku. Přitom je vhodné použít média k informování veřejnosti, jakými specifickými způsoby bude s názory veřejnosti naloženo. Poukazování na oblasti, kde veřejnost měla jiné návrhy, než zadavatel může zvýšit důvěryhodnost zadavatele.

Transparentnost

Proces zapojení veřejnosti by měl být transparentní, rozhodování mají být veřejná, veřejnost by měla být informována, jakým způsobem je dosahováno rozhodnutí, o čem, kdy, jak a s kým se jedná. Takovou formou transparentnosti se snižuje podezření o nekalých úmyslech zadavatele. Pokud některá z informací musí být zatajena před veřejností k důvodu bezpečnosti, nebo pokud se jedná o jinak citlivé informace, je důležité sdělit veřejnosti, že takové informace vůbec existují a proč.

Rovnost účastníků

Je důležité udržet rovnováhu mezi odlišnými argumenty různých zainteresovaných skupin a ne se soustředit na několik z nich. Je-li zprostředkovatel zapojen do procesu, měl by dát každé skupině dostatek času představit své argumenty. Rovné příležitosti přispívají k úspěšnosti procesu a spravedlnosti v rámci participace.

Zdroje

Veřejnost by měla mít přístup k dostatečnému množství zdrojů, které jim umožní udělat si představu, o čem rozhodují, o čem proces je. Tyto zdroje zahrnují především informace, lidské zdroje (odborníky), materiální zdroje (tabule, projekce, prospekty) a čas na rozhodování. Jedná se o zdroje, které by veřejnosti měla mít, aby byla schopná si udělat kvalifikovaný názor. Jakékoliv omezení jednoho ze zdrojů by mělo negativní vliv. Také je důležité vyhradit na tyto zdroje dostatek finančních prostředků.

Rozhodovací proces

Metoda zapojení veřejnosti by měla využít vhodný mechanismus procesu rozhodování. Mechanismy by měly umožnit identifikovat hlavní důvody ke konkrétnímu rozhodnutí, stejně tak, do jaké míry je finální rozhodnutí podporováno (jaká varianta získala kolik hlasů). To by mělo umožnit lépe organizovat proces rozhodování. Dokumentování procesu rozhodování vede ke zvýšení transparentnosti i efektivnosti.

Efektivnost

Proces zapojení veřejnosti by měl být efektivní. Zejména efektivnost nákladů je klíčovým

faktorem pro organizaci účasti veřejnosti. Např. pro nevýznamná politická rozhodnutí je zbytečné ptát se široké veřejnosti. U každé vhodné metody zapojení veřejnosti se tak musí zvážit nákladovost, jak finanční, tak časová a zvážit, která je nejméně nákladná. Čím více je však vhodných metod, tím těžší je stanovit náklady.

Zdroj: Rowe & Frewer, 2000; Rowe & Frewer, 2004; Schroeter, et al., 2016; vlastní úprava

4 CÍLE PRÁCE A METODIKA

4.1 Cíle práce

Diplomová práce je zaměřena na zapojování veřejnosti do rozvoje obcí metodou komunitního plánování. Cílem práce je zanalyzovat a zhodnotit uskutečněné projekty ve vybraných obcích Jihočeského kraje z pohledu zapojování veřejnosti do jejich příprav, identifikovat nedostatky ve způsobech a procesech zapojení veřejnosti, případně navrhnout vhodné postupy, a definovat klíčové faktory pro úspěšnou implementaci komunitního plánování na základě předchozí analýzy.

Dílčím cílem práce je řešení následujících výzkumných otázek:

Výzkumná otázka č.1: Podle jakých kritérií hodnotí vybrané obce úspěšnost zapojení veřejnosti do projektů uskutečněných na principech komunitního plánování?

Jak již bylo v předchozí kapitole zmíněno, na rozdíl od hodnocení naplňování vzniklých komunitních plánů a strategických dokumentů není obvykle hodnocení přínosu a úspěšnosti zapojení veřejnosti do plánování součástí metodických dokumentů, podle kterých mohou obce v procesu postupovat. Některé metodiky toto hodnocení doporučují, již ale nedefinují, podle čeho má být provedeno. Tato otázka tedy směřuje k řešení, na základě čeho vybrané obce usuzují, že proces byl úspěšný a že má i nadále smysl plánovat za účasti komunity.

Výzkumná otázka č.2: Jakým způsobem byli obyvatelé vybraných obcí motivováni k zapojení se do příprav jednotlivých strategických a komunitních plánů?

Z teoretických kapitol vyplývá, že motivace hraje v procesu zapojování veřejnosti velkou roli. Pro motivování občanů je důležité včas a dostatečně je informovat o daných aktivitách, o potenciálním přínosu jejich zapojení pro ně i pro město, i o tom, co a jak mohou reálně ovlivnit. V rámci jednotlivých metod zapojení veřejnost je vhodné zaručit anonymitu a zaměřit se na otázky týkající se aktuálních problémů občanů i obce a jejich diskusi. Na základě této výzkumné otázky by měly být řešeny způsoby motivace občanů ve vybraných obcích a jejich vliv na zapojení veřejnost.

Výzkumná otázka č.3: S jakým hodnotícím kritériem (viz kapitola 3.5, tabulka 3) byly spojeny největší nedostatky v rámci způsobů zapojení veřejnosti do příprav strategických a komunitních plánů ve vybraných obcích?

V rámci teoretické části byly popsány ideálně probíhající procesy a způsoby zapojení veřejnosti na principech komunitního plánování, resp., co by jak mělo či nemělo být. V praxi se však objevují různé, také již zmiňované nedostatky, které snižují úspěšnost zapojování veřejnosti, ať už se jedná o nízkou reprezentativnost vzorku účastníků, nedostatečnou informovanost veřejnosti, zapojení veřejnosti až těsně před samotným schvalováním, jen aby byla splněna určitá povinnost, nebo naopak opomíjení povinnosti zabývat se návrhy z řad veřejnosti atd. V rámci této výzkumné otázky pak bude řešeno, k jakému kritériu bylo vztaženo nejvíce podobných nedostatků v zapojování veřejnosti.

4.2 Metodika

Prvním krokem při zpracování této práce bylo studium odborné literatury a dalších dostupných zdrojů a sepsání literární rešerše vztahující se k problematice komunitního plánování a zapojování veřejnosti do rozvoje obcí.

Následující krok zahrnoval vyhledání projektů (v podobě dokumentů) uskutečněných v obcích v Jihočeském kraji, které vznikaly na principech komunitního plánování, a kontaktování zástupců obcí a zpracovatelů projektů za účelem získání podrobnějších informací pro zpracování analýzy těchto dokumentů z pohledu úspěšnosti zapojení veřejnosti. Primárně byla oslovena města a obce v Jihočeském kraji, která jsou členem MA 21, u nichž se předpokládá větší míra spolupráce s veřejností.

Dalším krokem bylo stanovení výzkumných otázek a samotná analýza projektů. Ta je zaměřena na přístupy obcí k zapojování veřejnosti, vyčíslení souvisejících nákladů a na hodnocení úspěšnosti procesu podle vybraných kritérií definovaných autory Rowe & Frewer (2000) a Schroeter et al. (2016). Tato kritéria jsou specifikována v podkapitole 3.5. Autoři jako podklad pro hodnocení uvádějí nejčastěji průzkum mezi účastníky z řad veřejnosti a organizátory a obsahovou analýzu dokumentů. Vzhledem k anonymitě zapojených účastníků z řad veřejnosti však nebude tuto část průzkumu možné uskutečnit. Hodnocení tedy bude provedeno na základě analýzy souvisejících dokumentů a rozhovorů s koordinátory procesu zapojení veřejnosti o plnění jednotlivých kritérií. Jmenný seznam těchto respondentů je uveden v přehledu použitých zdrojů této práce. Kladené otázky odpovídaly zaměření jednotlivých hodnotících kritérií a výzkumných otázek. Zmíněné podkladové dokumenty zahrnují strategické a komunitní plány vybraných měst (resp. jejich průběžné i finální verze) vzniklé metodou komunitního plánování a související podklady, zejména zápisy

z veřejných projednávání, z jednání pracovních skupin a místní tisk. Takto získané informace jsou pak přímo zpracovány do hodnocení dle jednotlivých kritérií. Toto hodnocení je následně obodováno na škále 0-5 bodů podle úspěšnosti naplnění daného kritéria (za všechna kritéria tak může každý projekt získat nejvíce 35 bodů v případě maximální úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti).

Závěrečnou část tvoří shrnutí a zhodnocení veškerých poznatků, návrh vhodných postupů a definování klíčových faktorů pro úspěšnou implementaci komunitního plánování a zapojování veřejnosti.

V rámci diplomové práce jsou využity metody analýzy a syntézy jakožto základní metody tvorby odborných prací, metoda historická a deskriptivní pro zpracování dosavadních poznatků v dané oblasti. K vlastnímu výzkumu je využito metody popisu a analýzy, která je obohacena o řízené rozhovory s koordinátory zapojování veřejnosti v daných projektech, zástupci organizací zabývajících se komunitním plánováním a dalšími osobami zainteresovanými v daných projektech. Částečně je využita i metoda komparace pro zhodnocení vybraných projektů.

5 ANALÝZA USKUTEČNĚNÝCH PROJEKTŮ VE VYBRANÝCH OBCÍCH JIHOČESKÉHO KRAJE

Následující kapitola se bude zabývat projekty vzniklými na principech komunitního plánování z hlediska přístupu k zapojování veřejnosti do jejich příprav. Vzhledem k tomu, že komunitní plánování je založené na aktivním zapojování dotčených skupin a veřejnosti do přípravy strategických plánů a dokumentů, bude se jednat o projekty v podobě vzniku těchto dokumentů, mezi nimiž jsou zahrnuty vybrané komunitní plány sociálních služeb, strategické plány rozvoje obcí a další dokumenty v podobě komunitních plánů zdraví a kvality života v obci. Součástí analýzy každého dokumentu bude jeho popis, způsoby zapojení veřejnosti do jeho vzniku, včetně způsobů informování o jeho vzniku a průběhu, vyčíslení nákladů na zapojení veřejnosti, hodnocení procesu zapojení veřejnosti podle stanovených kritérií a dále kritické zhodnocení zahrnující chyby a nedostatky, které při zapojování veřejnosti nastaly. V rámci Jihočeského kraje se bude je jednat o dokumenty měst Třeboň, Dačice a Český Krumlov.

5.1 Město Třeboň

Město Třeboň je známým lázeňským a rekreačním městem ležícím asi 22 km východně od krajského města Českých Budějovic, v okrese Jindřichův Hradec. K 1. 1. 2016 čítalo město 8 394 obyvatel (ČSÚ, 2016). Z administrativně správního hlediska se jedná o obec s rozšířenou působností. Město je již od roku 2004 jednou z pěti obcí v Jihočeském kraji zapojených do místní Agendy 21 a v současné době je zařazeno do kategorie „C“. V rámci této kategorie musí v souvislosti s komunitním plánováním aktivně zapojovat veřejnost do oblasti plánování a rozhodování a pravidelně pořádat veřejné fórum k celkovému rozvoji města. Od roku 1994 je také členem Národní sítě Zdravých měst ČR.

Z hlediska plánování místního rozvoje a komunitního plánování má město zpracovaný Strategický plán rozvoje města na období 2008–2020, Komunitní plán zdraví a kvality života (vždy na příslušný rok) a Komunitní plán sociálních služeb ORP Třeboň 2015–2018. Tyto dokumenty budou řešeny v následujících podkapitolách. Město je také součástí Místní akční skupiny Třeboňsko, která je, díky své geografické poloze, přírodním a kulturním podmínkám, zaměřena právě především na zhodnocování

přírodních a kulturních zdrojů území. Na území města se tak aktuálně vztahuje také Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Třeboňsko pro období 2014–2020. V roce 2012 byl nezávisle na všech strategických dokumentech navíc zahájen projekt „Otevřená strategie města Třeboně“. Jedná se o dokument, který je dostupný pouze v digitální podobě, má svojí webovou stránku, kde se průběžně mění a reaguje na nové podněty a nikdy není ukončen, čímž by měl odstranit problém možné brzké neaktuálnosti tištěných strategických dokumentů. Hlavní princip by měl spočívat také v tom, že strategii budou průběžně rozšiřovat a upravovat sami obyvatelé města prostřednictvím připomínkového formuláře a on-line dotazníku pro občany města a pro turisty. Projekt byl však neúspěšný díky nízkému zájmu občanů. Dotazníkového šetření se zúčastnilo pouze 70 občanů a 51 turistů. Ačkoliv je Otevřená strategie (resp. webová stránka projektu) stále funkční, žádné nové aktivity se zde již několik let nevyvíjejí.

V komunikaci s veřejností je jinak město velmi aktivní, ať se již jedná o pořádání veřejných projednávání investičních záměrů nebo informování na webových stránkách města, které jsou udržované a informace aktuální. Město zde také uveřejňuje studie rozvojových akcí nebo on-line ankety k aktuálním problémům.

Pro hodnocení úspěšnosti zapojování veřejnosti město využívá pouze kritérium počtu účastnících se osob (různých anket, veřejných projednávání), resp. zvyšující se účasti obyvatel, zejména na každoročně konaném Fóru Zdravého města (více viz podkapitola 5.1.2). Dále je úspěšnost hodnocena spíše subjektivně představiteli města a městského úřadu, kteří na základě aktivity obyvatel při podobných akcí reálně vidí, zda má zapojování veřejnosti smysl. Ačkoliv se tedy nejedná o zcela vypovídající způsoby hodnocení úspěšnosti, je pozitivní, že město úspěšnost sleduje alespoň takto.

5.1.1 Zapojení veřejnosti do příprav Strategického plánu rozvoje města Třeboň

Město Třeboň má zpracovaný střednědobý Strategický plán rozvoje města (SPRM) Třeboň pro období 2008–2020. V úvodní části dokumentu je stanoveno, že „*příprava SPRM byla založena na principech metody komunitního plánování rozvoje, jakožto metody, kterou lze na úrovni obcí a krajů plánovat rozvoj určité oblasti tak, aby výstupy odpovídaly potřebám místních občanů, ale i místním specifickým. Principem metody je co největší možné zapojení veřejnosti do procesu plánování*“. Plán by měl také respektovat principy udržitelného rozvoje a propojovat potřeby ekonomického, environmentálního a sociálního rozvoje města.

Dokument byl zpracováván ve spolupráci města s externí odbornou firmou, a to od března do začátku září 2008 a v listopadu 2008 schválen zastupitelstvem. Výsledný dokument je uveřejněn na webových stránkách města a v tištěné podobě k dispozici na Městském úřadě v Třeboni. Na jeho realizaci měla poměrně velký vliv změna politické reprezentace města v komunálních volbách v roce 2010 i v roce 2014. Podle informací z řízených rozhovorů je stále oficiálním dokumentem rozvoje města, vzhledem k odlišným rozvojovým prioritám nového vedení města však již není živým dokumentem, není vyhodnocována úspěšnost jeho plnění ani není aktualizován. Přesto jsou stále dodržovány jeho základní principy a realizovány některé projekty.

Způsoby zapojení a informování veřejnosti

K účasti na tvorbě dokumentu byli přizváni místní podnikatelé, zástupci neziskových organizací, místních škol, státní správy i široká veřejnost. Účastnila se tedy laická i odborná veřejnost. Veřejnost byla o přípravě dokumentu a možnostech zapojení informována na webových stránkách města v sekci aktualit již v březnu 2008, kdy byly zahájeny první přípravy, a v dubnovém vydání místního měsíčníku Třeboňský svět, kde jsou mimo jiné shrnuty možnosti, jak se do příprav může veřejnost zapojit. Veřejnost a další subjekty byly do příprav zapojeny formou dotazníkového šetření, veřejného projednávání a pracovních skupin.

Dotazníky pro obyvatele města byly distribuovány v květnu 2008 do každé domácnosti, celkem bylo shromážděno 64 dotazníků, což tvoří přibližně 2,4 % domácností. Občané se mohli vyjádřit v 15 otázkách k problematice vnímání kvality života ve městě, dostupnosti služeb, možností trávení volného času, práce a podnikání a rozvojových priorit města. Dotazník neobsahoval identifikační otázky a nelze tedy zjistit, jaká byla struktura respondentů z hlediska věku, pohlaví apod. Dále bylo provedeno dotazníkové šetření mezi studenty středních škol v Třeboni, kterého se zúčastnilo 130 studentů (tj. 5,5 % všech). Otázky v dotazníku byly totožné s dotazníkem pro obyvatele. Až dvě třetiny studentů uvedlo, že ve městě nežije, pouze studuje a bylo vyhodnoceno jako prospěšné, že jsou tak reprezentovány i názory nerezidentů. Výsledky dotazníkového šetření nejsou součástí samotného strategického dokumentu ani jeho příloh a nejsou zveřejněny na webových stránkách města.

Veřejné projednávání se uskutečnilo pouze jedno, na konci srpna 2008, kdy byly práce na strategickém dokumentu téměř u konce. Pozvánka s programem byla uveřejněna pouze na webových stránkách města na začátku srpna. Projednávání se

zúčastnili představitelé města a 25 občanů, kteří se mohli vyjádřit k obsahu návrhu strategického plánu. Některé připomínky byly řešeny a vypořádány na místě a zástupci města bylo přislíbeno, že všemi dalšími se budou řádně zabývat.

K tvorbě SPRM byly ustanoveny 4 pracovní skupiny pro jednotlivé tematické oblasti řešené ve strategii, k jejichž řešení se scházely jednou za měsíc (od května do srpna). Tyto skupiny měly stálé člen z řad odborné veřejnosti a zainteresovaných subjektů, nicméně k jednání byla přizvána i veřejnost (prezenční listiny však již nebyly zachovány). Skupiny připomínkovaly zpracovaný socioekonomický profil města a vytvářely SWOT analýzu, na základě které byly také identifikovány hlavní problémy města a návrhy jejich řešení, včetně návrhů konkrétních projektů. První pracovní skupina řešila oblast dopravy, technické infrastruktury, životního prostředí a bezpečnosti, tvořilo ji 21 stálých členů, zástupců místně působících zainteresovaných subjektů (např. městské policie, Správy chráněné krajinné oblasti Třeboňsko, Lesy ČR, Ředitelství silnic a dálnic, Rybářství Třeboň, zástupci příslušných odborů Městského úřadu Třeboň atd.). Druhá pracovní skupina měla na starost oblast podnikání a zaměstnanosti, měla 16 stálých členů, z nichž většinu tvořili místní podnikatelé, dále zástupce úřadu práce, Jihočeské hospodářské komory a členové příslušných odborů městského úřadu. Třetí pracovní skupina řešila oblast občanské vybavenosti, bydlení a volného času – sportu, zájmové a neziskové činnosti, školství, zdravotnictví, sociálních služeb a kvality bydlení ve městě. Mezi 17 stálých členů patřili zástupci místních školských zařízení, neziskových organizací a zájmových spolků. Vzhledem k místním specifikům byla čtvrtá pracovní skupina zaměřena na lázeňství, cestovní ruch a kulturu ve městě. 18 stálých členů tvořili zástupci místních lázní, hotelů a restaurací a správci místních památek. Výstupy projednání v ustanovených pracovních skupinách pak měly na tvorbu výsledného dokumentu stěžejní vliv.

Veřejnost by kromě příprav plánu měla být zapojena i do jeho realizace. V realizační části plánu je uvedeno, že „*spokojenost občanů města musí být při hodnocení realizace SPRM považována za hlavní indikátor úspěšnosti plnění*“. Stav a vývoj naplňování strategického plánu by tak měl být projednáván i s veřejností. Ze strategického plánu vyplývá, že město bude při realizaci SPRM informovat veřejnost o plnění SPRM na webových stránkách města, veřejně projednávat velké projekty, provádět anketární šetření a průzkumy pro zjišťování názorů obyvatel na důležitá rozhodnutí. Byla také zřízena stálá emailová adresa pro možnost zasílání námětů a připomínek ze strany veřejnosti.

Finanční náklady na zapojení veřejnosti

Město mělo na zapojení veřejnosti do příprav plánu náklady spojené zejména s tiskem a distribucí dotazníků a nájmem prostor a techniky pro konání veřejného projednávání. Součástí byl i nákup občerstvení. Pro zajištění dalších drobných materiálových potřeb bylo využito vlastních hmotných zdrojů města. Do celkové částky není započítána částka za zpracování výsledků dotazníkového šetření, neboť bylo součástí celkového zpracování dokumentu externí firmou. Přibližné celkové náklady jsou uvedeny v tabulce 4.

Tabulka 4: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav SPRM Třeboň

Tisk a grafické práce	3 000 Kč
Nájem prostor a techniky	2 000 Kč
Občerstvení	1 000 Kč
Celkem	6 000 Kč

Zdroj: KP projekt, s.r.o.

Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií

Detailní hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií je uvedeno v příloze 2. V následujícím textu jsou shrnuta hlavní negativa a pozitiva vyplývající z tohoto hodnocení.

Shrnutí a kritické zhodnocení

V úvodu výsledného strategického plánu je uvedeno, že byl zpracován v souladu s principy komunitního plánování, s co největším možným zapojením veřejnosti do procesu příprav a plánování. Způsob využití zvolených metod pro zapojení veřejnosti však tomuto tvrzení příliš neodpovídá. Slabé stránky v zapojení veřejnosti do procesu zpracování dokumentu lze identifikovat v souvislosti s dotazníkovým šetřením i veřejným projednáváním. V rámci procesu komunitního plánování by se měla pravidelně konat veřejná setkání, v tomto případě proběhlo pouze jedno, a to téměř na konci příprav výsledného dokumentu. Kritérium načasování zapojení veřejnosti tak nebylo naplněno příliš úspěšně. Z dotazníkového šetření nelze zjistit reprezentativnost vzorku respondentů, jejichž počet byl navíc poměrně nízký (2,4 % domácností). K tomu mohla přispět snížená motivace občanů v důsledku jejich neinformování o míře vlivu výsledků šetření a konkrétním způsobu jejich využití a zapracování do finálního dokumentu. S tím je spojena i poměrně nízká míra vlivu veřejnosti na podobu finálního dokumentu. Otázky byly navíc formulovány velmi obecně a nebyly zaměřeny na

problémy občanů. Dotazníky určené pro místní obyvatele a pro studenty středních škol byly navíc totožné, přičemž většina zapojených studentů ve městě nežila. V tomto případě by bylo vhodnější jej přizpůsobit oslovenému segmentu, např. zaměřit na problematiku volnočasových aktivit pro mládež. Vzhledem k velkému významu cestovního ruchu a lázeňství pro město, který je také reflektován ve strategickém dokumentu, by bylo účelné provést průzkum také mezi návštěvníky města. Výsledky dotazníkového šetření navíc nejsou součástí výsledného dokumentu, ani nejsou uveřejněny na webových stránkách města, což snižuje transparentnost procesu.

Kladně lze naopak hodnotit zejména průběžné informování veřejnosti o stavu zpracování strategického plánu, rovnoměrné zastoupení zástupců veřejného, soukromého i neziskového sektoru do pracovních skupin a nízké náklady na zapojení veřejnosti, které však mohly být jednou z příčin nedostatečného zapojení veřejnosti. I přes nízké náklady na zapojení veřejnosti tak byly zvolené metody málo efektivní.

Na základě detailního hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti podle jednotlivých kritérií (viz příloha 2) a tohoto shrnutí bylo celkově uděleno 18 z 35 bodů.

5.1.2 Zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Třeboň

Komunitní plán zdraví a kvality života je dokumentem vycházejícím ze zapojení města do projektu Zdravé město Třeboň a místní Agendy 21. Jedná se o strategický dokument města, který vzniká v procesu jednání s veřejností a je založený na pravidelné aktualizaci ve spolupráci s veřejností. V úvodní části dokumentu je uvedeno, že *„plán slouží jako podklad pro strategický rozvoj města a rozvíjí komunitní základ mnoha místních aktivit“*. Plán je základem komunitního plánování dle metodiky Národní sítě Zdravých měst ČR a je tvořen tzv. komunitní dohodou, tedy na základě formulace problémů z pohledu veřejnosti, přičemž jsou sledovány všechny oblasti s vlivem na kvalitu života obyvatel města.

Ačkoliv může být název komunitního plánu zavádějící vzhledem k výrazům „zdraví“ a „kvalita života“, jedná se v podstatě o soubor doporučení a podnětů veřejnosti i odborníků pro dlouhodobý i krátkodobý rozvoj města. Každý rok se vytváří nový plán na následující rok a vyhodnocuje se plnění plánu z roku předchozího. Každoročně se za tímto účelem koná veřejné Fórum Zdravého města Třeboň, jehož konání je jedním z kritérií MA 21 pro kategorii „C“ ve skupině měst (viz příloha 3). Aktuálně má tedy město zpracovaný plán, který má být realizován v roce 2017. Byl zpracováván

v listopadu a prosinci 2016, neboť je založen na výstupech ze zmíněného fóra, které se konalo v říjnu.

Způsoby zapojení a informování veřejnosti

Město informuje o aktivitách v rámci projektu zdravého města v časopise Třeboňský svět a na svých webových stránkách, kde je zřízena sekce „Zdravé město a MA 21“. Zde jsou mj. zveřejňovány tiskové zprávy, aktuální dokumenty a Zpravodaj Zdravého města a MA 21 Třeboň, který je také vydáván jako měsíčník. První informace o účasti na zpracování komunitního plánu prostřednictvím Fóra Zdravého města byla uveřejněna v zářijovém vydání tohoto zpravodaje, oficiální pozvánka pak v říjnovém vydání zpravodaje a časopisu Třeboňský svět (viz příloha 4). Plakát s touto pozvánkou byl také umístěn na reklamních plochách po celém městě.

Mezi způsoby zapojení veřejnosti do zpracování komunitního plánu patří tedy pořádání jednoho veřejného fóra a na jeho výsledky navazující ověřovací anketa. Organizace obou těchto metod se řídí doporučeními Národní sítě Zdravých měst.

Fóra Zdravého města se účastní široká veřejnost za účelem získat zpětnou vazbu města na jeho rozvoj. Jeho účastníci se mohou vyjádřit k jakémukoliv problému nebo oblasti, která je podle nich problematická. Nejedná se tedy o diskusi o předem připravených dokumentech nebo problémech, ale o plánování tzv. „od zeleného stolu“. Předem je pouze dáno 10 tematických okruhů (1. úřad, občan a ekonomika, 2. životní prostředí, 3. doprava, 4. cestovních ruch a lázeňství, 5. sport, kultura a volný čas, 6. sociální služby, 7. bezpečnost občanů, 8. zdraví a zdravý životní styl, 9. školství a vzdělání, 10. stůl mládeže), které jsou prezentovány jednotlivými stoly, u nichž diskuse o jednotlivých tématech probíhá. Účastníci si tak mohli vybrat téma a podávat návrhy na změny a nové projekty. Kromě občanů města se účastnila i starostka města a další představitelé vedení města a členové komise Zdravého města pro místní Agendu 21, kteří však do diskuse občanů nevstupovali, pouze akci koordinovali a moderovali. Z debaty pak vzešlo 20 priorit (z každého okruhu 2), ze kterých bylo formou rovného hlasování přítomných vybráno 10 tzv. „top priorit“ pro rozvoj města. Všechny priority, o kterých bylo hlasováno, jsou dále zařazeny do celoměstské ankety. Za ověřené priority se pak považují jen ty, které se dostaly do 10 „top priorit“ po hlasování ve fóru a zároveň se v anketě dostaly mezi prvních 10 s nejvíce hlasy. Tímto průnikem bylo stanoveno 7 ověřených priorit, jež je město zavázáno přijmout a připravit jejich realizaci

během následujícího roku. Na jednání rady a zastupitelstva města pak byly stanoveny úkoly a odpovědnost za jednotlivé aktivity.

Fóra se zúčastnilo 90 občanů města. Ankety se mohli občané zúčastnit zaškrtnutím dvou, pro ně preferovaných, aktivit na anketních lístcích, které byly k dispozici na podatelně městského úřadu, v turistickém a informačním centru, na poště a v knihovně, nebo prostřednictvím jejich elektronické verze dostupné na webu města v sekci Zdravé město. O konání ankety byli občané předem opakovaně informováni výše zmíněnými prostředky. Anonymní anketa probíhala od 20. října do 7. listopadu 2016 a bylo shromážděno 416 anketních lístků. Během jejich vyhodnocování byla zjištěna snaha o manipulaci s výsledky, neboť mezi anketními lístky se objevilo 100 stejně vyplněných lístků. V současné době tak město řeší způsob, jak podobným problémům do budoucna předcházet. Úplné výsledky fóra i ankety byly zveřejněny v prosinci 2016.

Všechny náměty vycházející z fóra a ankety jsou formulovány ve výsledném Komunitním plánu zdraví a kvality života (v rozdělení podle jednotlivých tematických okruhů a podle toho, zda se jedná o ověřenou prioritu závaznou k řešení v roce 2017; prioritu, která se umístila mezi 10 top priorit na fóru; prioritu, o které se hlasovalo na fóru, ale neumístila se v 10 top prioritách nebo námět, který na fóru zazněl, ale nebylo o něm hlasováno).

Kromě rozhodování o prioritách, které se budou řešit, jsou občané zapojeni i do projednávání o realizaci některých investičních záměrů, zejména pokud se jedná o veřejně známá a problematická témata (např. doprava). V takovém případě jsou vždy pořádána dvě veřejná projednávání, přičemž na prvním jsou představeny možnosti realizace, k nimž se občané mohou konstruktivně vyjadřovat. Na druhém je pak představen finální návrh včetně toho, jak byly připomínky občanů do návrhu zapracovány.

Finanční náklady na zapojení veřejnosti

Město mělo na zapojení veřejnosti poměrně nízké náklady. Vzhledem k tomu, že se fórum konalo v kulturním domě ve vlastnictví města, nevznikly žádné náklady na pronájem prostor, pouze za pronájem ozvučení. Největší položku tvořil nákup občerstvení a ceny do tomboly. Do nákladů nejsou počítány propagační předměty, které byly do tomboly darovány místními lázněmi. S uskutečněním ankety nebyly spojeny téměř žádné náklady, pouze na tisk anketních lístků. Přehled jednotlivých nákladů je uveden v tabulce 5.

Tabulka 5: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Třeboň

Pronájem ozvučení	1 800 Kč
Distribuce a tisk plakátů a letáků	958 Kč
Občerstvení	3 172 Kč
Ceny do tomboly	1 000 Kč
Celkem	6 930 Kč

Zdroj: Městský úřad Třeboň

Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií

Detailní hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií je uvedeno v příloze 5. V následujícím textu jsou shrnuta hlavní negativa a pozitiva vyplývající z tohoto hodnocení.

Shrnutí a kritické zhodnocení

Na základě detailního hodnocení lze způsob a proces zapojení veřejnosti do zpracování Komunitního plánu zdraví a kvality života hodnotit jako úspěšný. Jednou z příčin může být nutnost dodržet určité postupy vyplývající z členství města v Národní síti Zdravých měst a MA 21. S tím souvisí i optimální načasování zapojení veřejnosti na samý začátek procesu zpracovávání. Dále byli občané dostatečně informováni o celém procesu a k účasti byli motivováni jednak avizovaným občerstvením a tombolou na fóru a také informací, že svým zapojením mohou skutečně ovlivnit rozvoj města. Díky tomu bylo úspěšně naplněno kritérium transparentnosti. O úspěšnosti svědčí také každoročně rostoucí počet zájemců o účast. Jelikož míra vlivu veřejnosti je v tomto případě maximálně vysoká, lze však také situaci zneužít k manipulaci a prosazení vlastních zájmů jedince či zájmové skupiny, což dokazuje i zkušenost se zfalšovanými anketními lístky. Konkrétně tento problém by se dal vyřešit např. vyplněním anketního lístku při osobním rozhovoru s pověřeným tazatelem. Tento způsob by však byl finančně nebo časově náročnější. Takto mělo město na organizaci fóra i ankety poměrně nízké náklady, přesto byla účast na fóru poměrně vysoká, také ankety se zúčastnil dostatečný počet obyvatel (5 %).

Vzhledem k tomu, že každý rok je vytvářen nový komunitní plán s novými závaznými prioritami definovanými občany, přičemž se často jedná o velmi nákladné investice, může díky finanční zátěži dojít k tomu, že nebudou moci být realizovány jiné důležité projekty, jejichž potřebnost nebude pro občany na první pohled viditelná, neboť se rozhodují většinou na základě aktuálních individuálních potřeb a zájmů.

Výše zmíněná negativa mohou v důsledku vést ke snížení zájmu vedení města takto zapojovat veřejnost do rozhodování.

Na základě detailního hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti podle jednotlivých kritérií (viz příloha 5) a tohoto shrnutí bylo celkově uděleno 31 z 35 bodů.

5.2 Město Dačice

Město Dačice leží v okrese Jindřichův Hradec, u východní hranice Jihočeského kraje s krajem Vysočina. K 1. 1. 2016 zde žilo 7 474 obyvatel (ČSÚ, 2016). Z administrativně správního hlediska se jedná o obec s rozšířenou působností. Od roku 2011 je členem Národní sítě Zdravých měst ČR a místní Agendy 21, v současné době v kategorii „C“, stejně jako město Třeboň.

V rámci komunitního plánování a plánování místního rozvoje má město aktuálně zpracovaný Strategický plán rozvoje města Dačice na období 2016–2025, který navazuje na předchozí Strategický plán města Dačice 2009–2015, a Komunitní plán zdraví a kvality života pro rok 2017. Pro celý obvod obce s rozšířenou působností Dačice je zpracován Komunitní plán sociálních služeb ORP Dačice 2015-2017. Město je členem mikroregionu Dačicko, tudíž se místní obyvatelé podíleli i na tvorbě Strategie rozvoje mikroregionu Dačicko 2014-2020. Tento mikroregion je zároveň členem Místní akční skupiny Česká Kanada, na území města se tak vztahuje i Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Česká Kanada 2014–2020.

Město je v komunikaci s občany velmi aktivní. Pravidelně je informuje o aktuálním dění a hospodaření města v Dačickém zpravodaji, který je jednou za měsíc distribuován zdarma do každé domácnosti. Jednou za týden také vysílá místní Dačická televize a záznamy vysílání jsou uveřejňovány na webových stránkách města. Jako komunikační prostředek město využívá také oficiální profil města na sociální síti Facebook, kde informuje o aktuálních kulturních a jiných událostech ve městě i aktualitách z městského úřadu. Jednou za dva měsíce mají občané možnost zúčastnit se veřejných setkání se starostou, a to vždy v jiné místní části města. Kromě dalších aktivit vyplývajících z MA 21 se také každý rok koná tzv. kulatý stůl s mládeží, kde starosta diskutuje se žáky a studenty dačických základních a středních škol o možnostech trávení volného času v Dačicích.

Město hodnotí úspěšnost zapojování veřejnosti do podobných akcí na základě počtu zúčastněných osob a jejich aktivitě a zájmu o řešenou problematiku. V případě

každoročně konaného Fóra Zdravého města Dačice (více viz podkapitola 5.2.2) je úspěšnost hodnocena na základě zpětné vazby od jeho účastníků. Účastníci fóra mají na konci možnost vyplnit dotazník, kde zhodnotí přínos a úroveň akce a mohou uvést i vlastní připomínky pro zlepšení. Výsledky těchto dotazníků se pak meziročně srovnávají. Jedná se tak o poměrně snadný a efektivní přístup k hodnocení úspěšnosti.

5.2.1 Zapojení veřejnosti do příprav Strategického plánu rozvoje města Dačice

Město má nově zpracovaný střednědobý rozvojový strategický dokument – Strategický plán rozvoje města (SPRM) Dačice na roky 2016–2025 s výhledem do roku 2030, který byl vytvářen komunitním způsobem, tedy ve spolupráci s veřejností. Na koordinaci jeho příprav se kromě zástupců města podílela i odborná firma. Přípravy probíhaly od ledna do listopadu 2016 a výsledný plán byl zastupitelstvem schválen v polovině prosince 2016. Dokument je uveřejněn na webových stránkách města a v tištěné podobě je dostupný na městském úřadě.

Město je zapojeno do projektu „Podpora udržitelného rozvoje v Dačicích“, díky kterému bylo zpracování strategického plánu finančně podpořeno Státním fondem životního prostředí ČR. Plán byl tak zpracováván v souladu s principy udržitelného rozvoje. Proces zpracovávání byl také částečně veden prostřednictvím projektu Zdravé město Dačice a MA 21, a to tak, aby odrážel nejen společné zájmy celého politického spektra představitelů města, ale zejména také občanské veřejnosti. V této souvislosti je v dokumentu také uvedeno, že *„v synergiích s dalšími aktivitami (např. Zdravé město, místní Agenda 21 apod.) lze plnění cílů SPRM využít i k dalšímu posilování míry zapojení veřejnosti do rozhodování.“*

Způsoby zapojení a informování veřejnosti

Veřejnost byla informována o zpracovávání strategického plánu v únorovém vydání Dačického zpravodaje, tedy hned na začátku jeho příprav. Byly zde uvedeny také možnosti zapojení se do připravovaného dotazníkového šetření a pozvání na Fórum Zdravého města, které se koná každý rok v rámci projektu Zdravé město Dačice a jeho výstupy byly využity také jako podklad pro zpracování dokumentu. Na webových stránkách města byl záměr zpracování dokumentu zveřejněn již na konci roku 2015 v rámci tzv. „Plánu zlepšování“ na rok 2016. O zpracování dokumentu se mohli občané

dozvědět i v rámci zpravodajství Dačická televize. Aktuality z webových stránek města jdou také sdíleny přes Facebookový profil města.

Mezi možné způsoby, jak se do přípravy SPRM zapojit, patřily pracovní skupiny, určené především pro odbornou veřejnost, dále anketární šetření a veřejná projednávání.

Již na začátku roku 2016 byli osloveni zástupci podnikatelského, veřejného i neziskového sektoru, aby se zúčastnili zpracování SPRM prostřednictvím pěti tematicky zaměřených pracovních skupin. První se týkala dopravy, technické infrastruktury a životního prostředí, tvořilo ji 11 členů, především z řad zástupců odborů městského úřadu, městské policie a technických služeb města. Další pracovní skupina byla zaměřena na podnikání, trh práce a školství, účastnilo se jí 10 členů z řad zástupců městského úřadu, základních a středních škol a úřadu práce. Třetí skupina řešila problematiku kultury, sportu a volnočasových aktivit. Skupinu tvořilo 7 členů, zejména z městské knihovny, Městského muzea a galerie Dačice a zástupců městského úřadu. Čtvrtá pracovní skupina byla zaměřena na sociální a zdravotní oblast, bezpečnost a kvalitu bydlení ve městě. Měla také 7 členů z řad odborníků městského úřadu, městské policie a Policie ČR a Centra pro komunitní plánování jižních Čech. Poslední pracovní skupina byla zaměřena na problematiku rozvoje místních částí města a bylo do ní zapojeno 9 zástupců místních částí. Činnost pracovních skupin pak projednávala řídicí skupina, která byla zastoupena zástupci jednotlivých pracovních skupin a vedení města napříč politickým spektrem. Její role spočívala také v přípravě anketního šetření mezi obyvateli města.

Anketární šetření bylo provedeno formou sociologického průzkumu, který prováděla externí odborná agentura. V průběhu března bylo osloveno 600 občanů Dačic ve věku 15 a více let metodou osobních rozhovorů. Touto formou bylo zapojeno 8 % všech obyvatel města, resp. 9,2 % populace města starší 15 let. První část průzkumu byla navázána na výsledky Fóra města Dačice, které bude řešeno v další podkapitole v souvislosti s přípravou Komunitního plánu zdraví a kvality života. Druhá část pak byla zaměřena na názory veřejnosti na různá často diskutovaná témata ve městě, která zformulovalo vedení města. Tyto otázky se týkaly např. plánovaných projektových záměrů města, spokojenosti obyvatel místních částí, že jsou součástí Dačic, neboť je zde problematika možného osamostatnění některých místních částí často diskutována, nebo sledovanosti místní Dačické televize. Výsledky byly odborně statisticky vyhodnoceny podle pohlaví, věku i bydliště respondentů a uveřejněny na konci dubna na webových

stránkách města. Společně s dalšími podklady byly výsledky projednávány na jednání pracovních skupin a zohledněny při zpracování strategického plánu.

Během příprav se uskutečnila také dvě veřejná projednávání, jedno v únoru v rámci Fóra Zdravého města a jedno v říjnu. V rámci fóra byl představen záměr a účel tvorby strategického plánu a účastnilo se ho 105 občanů. Ačkoliv se fórum koná v rámci projektu Zdravého města a nebylo uspořádáno přímo pro účely zpracování strategického plánu, jeho výstupy byly pro tento účel využity. Součástí těchto výstupů byly i výsledky tzv. pocitové mapy, do níž se zapojilo celkem cca 235 občanů (více bude řešeno v následující podkapitole). Druhé veřejné projednání se konalo na konci října 2016. O jeho konání byla veřejnost informována prostřednictvím pozvánky na webových stránkách města (viz příloha 6). Projednávání bylo uskutečněno formou kulatého stolu, kterého se zúčastnilo 50 občanů, zástupci města, městského úřadu a zpracovatelé plánu. Účastníci byli nejdříve seznámeni s plány a aktivitami, které by měly být do strategického plánu zahrnuty, poté byl vyhrazen prostor pro diskusi a pro vyjádření připomínek. Ve skupinách pak mohli účastníci hodnotit klady a zápory navrhovaných projektů a předkládat další návrhy. Požadavky a návrhy pak byly také projednány na jednání pracovních skupin.

Finanční náklady na zapojení veřejnosti

Nejvyšší náklad byl spojený v provedení sociologického průzkumu odbornou firmou. Tyto náklady jsou však částečně sdíleny s náklady na zapojení veřejnosti do přípravy Komunitního plánu zdraví a kvality života Dačice (viz následující podkapitola 5.2.2). Stejně tak náklady na pocitovou mapu. Z podobného důvodu zde nejsou zahrnuty náklady na první veřejné projednávání, neboť se konalo v rámci Fóra Zdravého města, které bylo primárně organizováno v souvislosti s výše zmíněným komunitním plánem. Náklady na druhé veřejné projednávání zahrnovaly zejména občerstvení. Tisk a výlep plakátů a dalších materiálů byl zdarma. Výše nákladů na jednotlivé položky je shrnuta v následující tabulce 6.

Tabulka 6: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav SPRM Dačice

Sociologický průzkum	50 000 Kč
Elektronická pocitová mapa	4 000 Kč
Občerstvení	3 000 Kč
Celkem	57 000 Kč

Zdroj: Městský úřad Dačice

Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií

Detailní hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií je uvedeno v příloze 7. V následujícím textu jsou shrnuta hlavní negativa a pozitiva vyplývající z tohoto hodnocení.

Shrnutí a kritické zhodnocení

I přes některé nedostatky lze podle detailního hodnocení považovat způsoby a proces zapojení veřejnosti do přípravy strategického plánu za úspěšný. V rámci důrazu kladeného při komunitním plánování na informovanost veřejnosti by město mělo více informovat o průběhu zpracovávání dokumentu. Další slabou stránku lze spatřit v neposkytnutí dostatečných základních informací o účelu a smyslu zpracovávání strategického dokumentu a dalších konkrétnějších souvislostí, které by mohly vzbudit větší zájem se zapojit do procesu. I přesto se však zapojil dostatek občanů, ačkoliv se díky sociologickému průzkumu nemohli tímto způsobem zapojit všichni potenciální zájemci. Zhodnocení odpovědí respondentů na vhodně vybrané a formulované otázky, zaměřené na nejvíce řešené záležitosti ve městě, však mělo optimální vypovídající hodnotu a mohlo být přímo využito pro zpracovávání plánu. Úspěšný byl proces i vzhledem k vynaloženým nákladům, neboť kromě občerstvení byly ostatní náklady (na sociologický průzkum a elektronickou pocitovou mapu) sdíleny s náklady na jiný projekt.

Účelné bylo také uskutečnění kulatého stolu, neboť z hlediska zapojení veřejnosti se jedná o efektivnější formu veřejného projednávání, která „donutí“ účastníky se aktivně zapojit. Takto vzešlé náměty pak byly zdokumentovány a uveřejněny. Občané byly k účasti také motivovány občerstvením a opakovaně zveřejňovanými pozvánkami, které na první pohled upoutají pozornost.

Způsob a proces zapojení veřejnosti byl pak maximálně úspěšný z hlediska kritéria reprezentativnosti, načasování zapojení veřejnosti, míry vlivu, rozhodovacího procesu a efektivity. Na základě detailního hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti podle jednotlivých kritérií (viz příloha 7) a tohoto shrnutí bylo celkově uděleno 32 z 35 bodů.

5.2.2 Zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Dačice

Město Dačice má aktuálně vytvoření Komunitní plán zdraví a kvality života na roky 2016–2017. Stejně jako u města Třeboň se jedná o strategický dokument vzniklý komunitním způsobem, který vychází ze zapojení města do projektu Zdravé město Třeboň a místní Agendy 21 a řídí se metodikou Národní sítě Zdravých měst ČR. Každý rok se také vytváří nový plán na stávající a následující rok a vyhodnocuje se plnění plánu z roku předchozího. Aby město splnilo kritérium pro kategorie „C“, musí každý rok uspořádat veřejné fórum, na němž se tvoří základy pro tento komunitní plán. Vzhledem k tomu, že město koná fórum v únoru, je plán připraven k realizaci již na rok 2016 a 2017.

Způsoby zapojení a informování veřejnosti

Město informuje o aktivitách v rámci projektu Zdravého města v Dačickém zpravodaji, na svém profilu na Facebooku, na svých webových stránkách v sekci „Zdravé město a MA 21“ i prostřednictvím Dačické televize. Prvním krokem k zapojení veřejnosti je příprava veřejného Fóra Zdravého města, o jehož konání byli občané prostřednictvím těchto médií několikrát informováni s měsíčním předstihem. Též byly natisknuty plakáty s pozvánkou a vylepeny na veřejných místech.

Fóra se zúčastnilo 105 občanů Dačic, kteří tak měli možnost diskutovat nad tématy zahrnujícími škálu aspektů běžného života ve městě. Kromě veřejnosti se účastnili i představitelé města, včetně starosty a zástupců městského úřadu. Ti nejdříve prezentovali řešení ověřených priorit stanovených na předchozím fóru v roce 2015. Toto řešení bylo také publikováno v březnovém vydání Dačického zpravodaje. Předem bylo dáno 8 tematických okruhů (1. doprava a technická infrastruktura, 2. podnikání, trh práce, školství, 3. volný čas, cestovní ruch a rekreace, 4. životní prostředí, 5. sociální a zdravotní oblast, bezpečnost a kvalita bydlení, 6. územní rozvoj Dačic a místních částí, 7. stůl mládeže, 8. stůl seniorů), o nichž se diskutovalo v rámci jednotlivých stolů. U každého stolu byly definovány 2 hlavní náměty, projekty nebo problémy, o kterých se následně hlasovalo a z původních 16 námětů tak bylo vybráno 8 „top priorit“.

Na stejném principu jako u města Třeboně je pak všech 16 námětů ověřováno. V případě Dačic však nebyly ověřovány celoměstskou anketou ale sociologickým průzkumem v průběhu března (jak již bylo zmíněno, první část průzkumu byla zaměřena právě na ověření priorit z fóra, druhá část se věnovala otázkám spojeným

s přípravou Strategického plánu rozvoje města Dačice). Na vzorku 600 osob, se kterými byly vedeny osobní rozhovory, tak byly zmapovány názory občanů na nejvýznamnější problémy Dačic na rok 2016. Výsledky této studie byly podkladem pro jednání a rozhodování rady a zastupitelstva města o výstupech z veřejného fóra. Finální výsledky fóra i ankety byly zveřejněny v květnovém vydání Dačického zpravodaje a na webových stránkách města.

Mezi další z využitých metod zapojení veřejnosti patřila tvorba pocitové mapy města, která se v rámci fóra konala poprvé a byla vytvořena ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci. Účastníci fóra mohli pomocí pěti barevných špendlíků přiřazovat své pocity do papírové mapy k místům, kde to mají rádi, kde se bojí, kde tráví svůj volný čas, kde je to zanedbané či kam pozvou své známé. V průběhu března bylo možné pocitovou mapu vyplnit také v elektronické podobě na speciálně pro tyto účely vytvořené webové stránce, čehož využilo 130 osob a celkově se jich tak zapojilo 235. Odkaz byl uveřejněn na webových stránkách města a na Facebookovém profilu města. Výsledky pocitové mapy byly uveřejněny také v květnovém vydání zpravodaje a použity pro plánování dalšího rozvoje města prostřednictvím Komunitního plánu zdraví a kvality života, ale i pro zpracovávání Strategického plánu rozvoje města.

Dále město připravilo závěrečné hodnotící dotazníky pro účastníky. Účastníci mohli známkou 1-5 zhodnotit např. užitečnost, úroveň moderování, obsah a rozsah programu fóra atd. Z účasti 105 osob se vrátilo 76 dotazníků, přičemž většinou byly všechny aspekty fóra hodnoceny kladně s celkovou známkou 1,5. Součástí dotazníku byla i otázka, jak se účastníci dozvěděli o konání fóra (až třetina z osobního pozvání od známých, 20 % z plakátu, 10 % z webových stránek města nebo z Facebookového profilu, 10 % ze zpravodaje). Účastníci mohli také dopsat svá vlastní doporučení pro zlepšení akce (nejčastěji uváděli např. mít více času na návrhy, zajistit psací potřeby pro účastníky, omezit manipulativnost zájmovými skupinami).

Finanční náklady na zapojení veřejnosti

Nejvyšší náklad byl spojený v provedení sociologického průzkumu k ověření priorit odbornou firmou. Tyto náklady jsou však sdíleny s náklady na zapojení veřejnosti do přípravy strategického plánu. Náklady na materiál a tvorbu pocitové mapy byly hrazeny Národní sítí Zdravých měst, město hradilo pouze náklady spojené s její elektronickou verzí. V rámci organizace fóra vznikly náklady na občerstvení a na facilitaci, resp. na zajištění hladkého průběhu fóra a řízení diskuse. Tisk a výlep plakátů

a dalších materiálů byl zdarma. Výše nákladů na jednotlivé položky je uvedena v tabulce 7.

Tabulka 7: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Dačice

Sociologický průzkum	50 000 Kč
Elektronická pocitová mapa	4 000 Kč
Občerstvení	4 500 Kč
Facilitace	4 000 Kč
Celkem	62 500 Kč

Zdroj: Městský úřad Dačice

Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií

Detailní hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií je uvedeno v příloze 8. V následujícím textu jsou shrnuta hlavní negativa a pozitiva vyplývající z tohoto hodnocení.

Shrnutí a kritické zhodnocení

Vzhledem k jednotné doporučené metodice pro zpracování komunitních plánů zdraví a kvality života lze způsoby a proces zapojení veřejnosti hodnotit podobně jako v případě města Třeboně. Přesto byly zvoleny některé odlišné nástroje, které ovlivnily větší úspěšnost zapojení veřejnosti. Místo vyplňování anketních lístků byla zvolena metoda průzkumu veřejnosti pomocí osobních rozhovorů. Ačkoliv náklady na průzkum byly mnohonásobně vyšší než na běžnou anketu, byla tím odstraněna možnost případného zneužití anketních lístků a zajištěna reprezentativnost respondentů. Na druhou stranu se do ověření priorit nemohli tímto způsobem zapojit všichni zájemci. Bylo by tak vhodné doplnit i možnost vyplnění anketního lístku individuálně. Navíc odborné zpracování výsledků s využitím statistických metod nebylo plně využito. Do komunitního plánu byly zahrnuty priority ověřené za všechny respondenty, s výsledky rozdělenými podle dalších kritérií se nijak dále nepracovalo.

Možnost manipulace vzhledem k vysoké rozhodovací pravomoci občanů v procesu však tímto nebyla odstraněna. Fóra se účastnili členové zájmové skupiny, kteří se snažili prosadit výstavbu sportovní haly. Vhodným nástrojem byl také závěrečný hodnotící dotazník, čímž vedení města získalo zpětnou vazbu od účastníků o vnímání úrovně a úspěšnosti zapojení veřejnosti prostřednictvím fóra. Zcela optimálně bylo naplněno kritérium načasování zapojení veřejnosti a kritérium efektivity.

Občané byli motivováni k účasti na fóru také možnostmi zapojit se do tvorby pocitové mapy města, což mnoho účastníků hodnotilo jako pozitivní zpestření. Ačkoliv její výsledky nebyly z velké části přímo využitelné pro zpracování komunitního plánu ani strategického plánu rozvoje města, měly zajímavou informační a vypovídací hodnotu jak pro občany, tak pro představitele města.

Na základě detailního hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti podle jednotlivých kritérií (viz příloha 8) a tohoto shrnutí bylo celkově uděleno 32 z 35 bodů.

5.3 Město Český Krumlov

Město Český Krumlov je známým kulturním a turistickým centrem ležícím ve stejnojmenném okrese, asi 22 km od krajského města České Budějovice. K 1. 1. 2016 čítalo město 13 160 obyvatel (ČSÚ, 2016). Z administrativně správního hlediska se jedná o okresní město a zároveň obec s rozšířenou působností.

Z hlediska plánování místního rozvoje město v roce 2016 zpracovalo Strategický plán města Český Krumlov (2016–2022), přičemž aktuálně je rozpracováván související akční plán s časovým horizontem 2-3 roky. Další strategické dokumenty jsou vzhledem k potenciálu města zaměřeny zejména na rozvoj cestovního ruchu (např. Koncepce rozvoje cestovního ruchu). Pro území správního obvodu obce s rozšířenou působností je vytvořen Komunitní plán sociální a souvisejících služeb na území ORP Český Krumlov (2015–2017).

V komunikaci s veřejností město není příliš aktivní, což mj. dokazuje i zahrnutí cíle zlepšení komunikace a snahy o větší zapojování veřejnosti do rozhodování do nově vytvořeného strategického plánu. Město však pravidelně zveřejňuje aktuality a významné události ve městě na svých webových stránkách, na svém profilu na Facebooku a v Novinách města Český Krumlov, které informují zejména o kulturních událostech, jsou vydávány jako měsíčník a jsou dostupné zdarma v tištěné podobě i online na webových stránkách. Jednou ročně se také koná setkání veřejnosti s představiteli města, kde jsou diskutovány problémy ve městě (např. nevyhovující stav komunikací, parkování atd.).

Pro hodnocení úspěšnosti zapojování veřejnosti město nevyužívá žádná specifická kritéria. Zda má smysl pořádat veřejná setkání a zapojovat veřejnost do rozhodování, posuzují subjektivně představitelé města podle zájmu a aktivity obyvatel. Tento způsob může souviset s obecně nízkou mírou zapojování veřejnosti do rozhodování ve městě.

5.3.1 Zapojení veřejnosti do příprav Strategického plánu města Český Krumlov

Město v roce 2016 zpracovalo nový Strategický plán města (SPM) Český Krumlov, který navázal na předchozí plán z roku 2008, který už neodpovídal aktuálním potřebám města. Je jedním ze strategických dokumentů, který vznikl v rámci projektu „Rozvojová strategie a související dokumenty města Český Krumlov“, na jehož realizaci město získalo dotaci od MPSV ČR (z prostředků EU). Platnost nového plánu není pevně časově ohraničena, počítá se s tím, že dokument bude sloužit pro určování směru rozvoje v horizontu dvou volebních období. Přípravy probíhaly od března 2016 a finální podoba plánu byla schválena zastupitelstvem města v říjnu 2016. Do konce roku 2016 pak měl být rozpracován do akčního plánu na 2-3 roky, který bude obsahovat konkrétní projekty, což se zatím nepodařilo uskutečnit. Nový termín byl tak stanoven až na polovinu roku 2017.

Město již předem avizovalo, že ke zpracování strategického plánu nebude využívat služeb externích odborných firem a že chce co nejvíce využít participativní přístup a zapojit tak veřejnost do rozhodování na principech komunitního plánování. Cílem tak bylo zakládat související rozhodnutí na vyjádření většiny obyvatel, aby byli s obsahem výsledného plánu ztotožnění a byl lépe přijat. Za účasti občanů má vzniknout také obsah akčního plánu. Pro spolupráci na řešení, nalezení shody a průniku cílů a zájmů všech zúčastněných skupin byl do týmu zahrnut i externí poradce jako komunikátor v rámci celého procesu plánování.

Způsoby zapojení a informování veřejnosti

O záměru zpracování strategie byla veřejnost informována na začátku března 2016 na oficiálních webových stránkách města a v březnovém vydání místních novin, přičemž byl představen i způsob zapojení veřejnosti na základě konceptu „Krumlov sobě“. S tímto konceptem byla spojena i informační kampaň v podobě plakátů rozmístěných po městě, které vyzývaly občany k zapojení se do zpracování plánu (viz příloha 9). Jako specifický nástroj pro komunikaci a průběžné informování veřejnosti byly vytvořeny webové stránky www.krumlovsobe.cz a Facebooková stránka vyhrazená pro projekt Krumlov sobě.

Jako způsob zapojení veřejnosti byla zvolena veřejná setkání, resp. projednávání, pracovní skupiny a možnost podat náměty a vyplnit dotazník prostřednictvím speciální mapové aplikace.

Během dubna, před prvním veřejným projednáváním, byla na webových stránkách Krumlov sobě dostupná interaktivní mapová aplikace, prostřednictvím které mohli občané zasílat náměty pro směřování rozvoje města a vyplnit krátký dotazník, kde respondenti měli pouze uvést, jaká jsou 3 největší pozitiva a 3 negativa, která ve městě vnímají. Takto se zapojilo 92 občanů.

První, dvoudenní, veřejné projednání se pak uskutečnilo na konci dubna. Zájemci z řad veřejnosti se museli předem registrovat, neboť kapacita místnosti pro projednávání byla 280 osob. První den se zúčastnilo 130 občanů města, kteří byli rozděleni do 8 skupin, ve kterých diskutovali nad mapou Českého Krumlova o podmínkách kvality prostředí a života ve městě. Výsledky diskuse pak byly společně prezentovány. Podle využitých map byl vytvořen seznam problémů, kterým pak účastníci mohli přidělovat prioritní body. Poté diskutovali o dalších tématech jako je např. cestovní ruch, podpora rodin, bydlení, služby ve městě, doprava, kultura atp. Druhý den setkání byly společně detailněji řešeny konkrétní problémy ve městě. Pro problémy, které získaly nejvíce prioritních bodů, zde byly vytvářeny „problémové stromy“ (viz příloha 10). Na základě formulování dílčích bodů účastníků a jejich souhlasnému nebo nesouhlasnému obodování vznikla také vize strategického plánu.

Na základě výstupů z tohoto projednávání byly ustanoveny tři pracovní skupiny pro tři klíčové oblasti, ve kterých byly zastoupeny osoby se zájmem o dané téma - občané, podnikatelé, úředníci i politici. První pracovní skupina se věnovala obrazu města a cestovnímu ruchu a soužití obyvatel s turisty. Druhým tématem, které na projednání bylo zvoleno jako stěžejní, byla komunikace s městem, spolupráce a podpora okrajových čtvrtí. Třetí skupina se zaměřovala na dopravu po městě, propojení centra a okolí. Každá pracovní skupina jednala na třech setkáních, která probíhala na konci května a v průběhu června. Jejich cílem bylo stanovit cíle a opatření v rámci řešeného tématu, což tvořilo základ pro sestavení návrhu strategického plánu, který byl poté připomínkován představiteli města. Se zapojením stejných pracovních skupin se počítá i v probíhající přípravě akčního plánu. Jejich úkolem bude sestavit základní seznam projektů a aktivit, které následně dopracují úředníci příslušného odboru a odpovědné organizace.

Na konci září byl pracovní návrh strategického plánu zveřejněn pro připomínkování veřejnosti. Na začátku října se za tímto účelem konalo druhé, poslední, veřejné projednání na jednání zastupitelstva, kde byl prezentován finální návrh, kterého se zúčastnilo asi 20 zástupců veřejnosti.

Finanční náklady na zapojení veřejnosti

Nejvyšší náklady byly spojené s konáním veřejných projednávání, z toho největší část byla vydána na pronájem prostor. Celkově tyto náklady činily cca 56 000 Kč. Poměrně vysoké náklady byly vynaloženy na informační kampaň, která zahrnovala zpracování a distribuci plakátů a tvorbu webových stránek. Tyto náklady činily cca 34 000 Kč. Další materiály zajistily zdarma partneři projektu z řad místních firem a dalších organizací. Dle následujícího shrnutí v tabulce 8 činily celkové náklady města cca 90 000 Kč.

Tabulka 8: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav SPM Český Krumlov

Pronájem prostor, občerstvení	56 000 Kč
Plakáty, webové stránky	34 000 Kč
Celkem	90 000 Kč

Zdroj: Městský úřad Český Krumlov

Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií

Detailní hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií je uvedeno v příloze 11. V následujícím textu jsou shrnuta hlavní negativa a pozitiva vyplývající z tohoto hodnocení.

Shrnutí a kritické zhodnocení

Město od začátku příprav avizovalo, že chce svá rozhodnutí spojená se strategickým plánem opřít o názory většiny obyvatel. Proto zahájilo velkou a poměrně nákladnou informační kampaň, která měla oslovit obyvatele města a přimět je k zapojení se do jeho příprav. Součástí kampaně bylo také uskutečnění několika rozhovorů s občany města, které pak byly použity na plakátech. Přestože byl slíben velký vliv veřejnosti na podobu výsledného dokumentu, zájem veřejnosti byl poměrně malý (i ve srovnání se zájmem o zapojení se do příprav strategie v Dačicích i Třeboni). Zvolené metody zapojení veřejnosti nevedly k cíli umožnit účast co největšímu počtu obyvatel. Největší nedostatky tak byly spojeny zejména s kritériem reprezentativnosti (zapojena byla celkem necelá 2 % obyvatel). Krátký dotazník bylo možné vyplnit pouze prostřednictvím online mapové aplikace, což mohlo z účasti vyloučit některé skupiny obyvatel, zejména seniory, nebo snížit jejich zájem. Také nebylo předem určeno, jak bude s výsledky dotazníku naloženo, čímž mohla být také snížena motivace se zapojit. Bylo by tak vhodné zvolit i možnost tištěného dotazníku nebo osobní dotazování

občanů města. Co se týče veřejných projednávání, ta nejsou ze své podstaty určena pro velký počet občanů, neboť by bylo náročné celou akci koordinovat. K účasti se také museli zájemci předem registrovat, neboť kapacita sálu byla omezena. I tento fakt mohl vést ke snížení motivace občanů. Poslední veřejné projednávání se konalo na jednání zastupitelstva města, kde byl návrh plánu prezentován. Tento návrh byl uveřejněn již na konci září a občané byli k tomuto jednání přizváni k jeho připomínkování. Zastupitelé však již měli na programu jednání schvalování dokumentu a náměty občanů již nebyly zapracovány. Ke zvýšení důvěryhodnosti, motivace a efektivity by přispěl dřívější termín veřejného projednávání, ještě v procesu příprav.

Lze konstatovat, že způsob a proces zapojení veřejnosti byl neúspěšný z hlediska počátečního záměru města zapojit co nejvíce občanů. Na druhou stranu, z hlediska aktivity zapojených občanů a jejich výstupů při dvoudenním veřejném projednávání byl, i přes vysoké náklady na jeho organizaci, proces úspěšný, neboť dosáhl svého účelu připravit stěžejní podklad pro další zpracovávání plánu. Kritérium efektivity tak bylo naplněno poměrně úspěšně.

Na základě detailního hodnocení úspěšnosti zapojení veřejnosti podle jednotlivých kritérií (viz příloha 11) a tohoto shrnutí bylo celkově uděleno 26 z 35 bodů.

5.4 Komunitní plány sociálních služeb

Komunitní plánování sociálních služeb je specifickou oblastí komunitního plánování. Komunitních plánů sociálních služeb (KPSS) jsou na úrovni obcí vytvářeny zejména pro území správních obvodů obcí s rozšířenou působností, v menší míře si je zpracovávají města a obce pouze pro své území. Obce si je mohou vytvářet buď samy, nebo ve spolupráci s odbornými organizacemi. V rámci Jihočeského kraje se touto problematikou zabývá zejména Centrum pro komunitní práci jižní Čechy, Jihočeská rozvojová, o.p.s. nebo Místní akční skupina Šumavsko. Na rozdíl od krajů však obce nejsou ze zákona povinny je vytvářet. Podle ředitelky Jihočeské rozvojové o.p.s., organizace zabývající se komunitním plánováním, mezi hlavní důvod dobrovolného zpracovávání komunitních plánů na úrovni ORP patří zejména možnost snazšího získávání finančních prostředků (od státu, kraje i z evropských fondů) na realizaci sociálních služeb. Dalším impulzem je také fakt, že Jihočeský kraj dlouhodobě podporuje vznik komunitních plánů. V letech 2009-2011 byl uskutečněn projekt „Podpora komunitního plánování sociálních služeb v Jihočeském kraji“, na nějž byla

získána finanční podpora z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. V roce 2016 běžel grantový program „Podpora plánování sociálních služeb na území správních obvodů obcí s rozšířenou působností v Jihočeském kraji“. Zejména díky těmto aktivitám mají všechny obce s rozšířenou působností v rámci Jihočeského kraje pro svůj správní obvod zpracovaný komunitní plán sociálních služeb.

Jelikož tyto plány vznikají na principu triády, předpokládá se při jejich přípravě spolupráce s veřejností jakožto potenciálními uživateli. Pro zpracovávání jednotlivých plánů však není sdílena jednotná metodika, proto není ani jednotný postup pro zapojení veřejnosti. Jihočeský kraj vydal metodiku, která by tyto postupy měla sjednotit, ta však není pro obce nijak závazná.

Zapojení veřejnosti bude v následujících podkapitolách analyzováno na příkladu vzniku komunitních plánů sociálních služeb ORP Třeboň a ORP Český Krumlov.

5.4.1 Zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu sociálních služeb ORP Třeboň

Město Třeboň má pro správní obvod obce s rozšířenou působností zpracovaný aktuálně platný Komunitní plán sociálních služeb ORP Třeboň na období 2015–2018, který navázal na předchozí plán na období 2011–2014. Plán zpracovávala externí odborná organizace zaměřená na komunitní plánování ve spolupráci s městem Třeboň a ostatními městy a obcemi správního obvodu ORP Třeboň. Přípravy začaly již na konci roku 2013, finální verze pak byla zveřejněna na konci května 2015 a schválena Zastupitelstvem města Třeboň. Plán vznikl jako výstup projektu „Plánování rozvoje sociálních služeb na území ORP Třeboň 2015–2018“ za finanční podpory z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR v rámci podpory sociálních integrace a sociálních služeb

Výsledný plán je dostupný na webových stránkách města, na vlastních webových stránkách www.socialnisluzbytrebon.cz a na obecních úřadech jednotlivých obcí. Jeho součástí je samostatná návrhová část a 3 přílohy zahrnující výsledky ankety pro veřejnost, výsledky šetření v obcích ORP Třeboň a sociodemografickou analýzu a analýzu sociální situace.

Způsoby zapojení a informování veřejnosti

Veřejnost byla o záměru zpracování nového komunitního plánu informována v sekci aktualit na webových stránkách města Třeboň, v časopise Třeboňský svět, na webových

stránkách měst a obcí a zpracovatelské organizace, místních zpravodajích jednotlivých obcí. Jako informační prostředek byly také vytvořeny výše zmíněné webové stránky Plánování sociálních a souvisejících služeb na území Třeboňska, které jsou určené nejen pro uživatele sociálních služeb, ale i pro informování veřejnosti o aktualitách souvisejících s jejich plánováním. Jako specifický komunikační nástroj byla vytvořena online nástěnka projektu, která byla dostupná na výše zmíněných webových stránkách. Na veřejných místech byly také rozmístěny informační plakáty. Těmito prostředky byli občané přizváni k zapojení se do zpracování komunitního plánu. V jeho textu je uvedeno, že *„při zpracování KPSS bylo využito metod, jejichž podstatou bylo zejména využití zkušeností odborníků v dílčích oblastech a zapojení široké veřejnosti“*. Veřejnost byla do zpracování plánu zapojena prostřednictvím anketárního šetření, pracovních skupin, veřejného projednávání a možnosti připomínkování.

Anketární šetření probíhalo od půlky července do konce září 2015. Informace o konání ankety byly zveřejněny v srpnovém vydání měsíčníku Třeboňský svět a na webových stránkách města Třeboně v sekci aktualit. Anketní lístky tvořilo 6 otázek zaměřených na dostupnost, potřebnost a využívání sociálních služeb. Za účelem co největší návratnosti byly anketní lístky získávány několika způsoby. Jednak byly doručeny do všech domácností v ORP Třeboň (prostřednictvím České pošty nebo jako příloha místního tisku), dále uživatelům sociálních služeb prostřednictvím vybraných poskytovatelů, zároveň byly lístky dostupné i na všech městských a obecních úřadech a veřejných místech v Třeboni (knihovny, infocentrum, pošta...). Dále bylo možné anketní lístek vyplnit v elektronické podobě, přičemž odkaz byl uveřejněn na webových stránkách města Třeboň a webové nástěnce projektu. Lístky bylo možné odevzdat na obecních úřadech a na již zmíněných místech v Třeboni. Anketní šetření probíhalo také formou osobního dotazování veřejnosti studenty středních škol s cílem získání 400 respondentů. Lístek mohl být vyplněn samostatně nebo při rozhovoru se studentem. Celkem bylo anketárním šetřením získáno 509 lístků, což představuje 2 % všech obyvatel ORP, přičemž bylo vráceno pouze 93 lístků distribuovaných domácnostem, 16 respondentů využilo elektronickou nástěnku. Nejvíce odpovědí tak bylo získáno formou osobního oslovování.

Veřejnost byla přizvána i k účasti v pracovních skupinách, které se scházely od ledna 2014 přibližně jednou za 2 měsíce, a to po celou dobu zpracovávání plánu. O možnosti se zapojit do pracovních skupin byla veřejnost informována v lednovém vydání Třeboňského světa, na webových stránkách města Třeboň i na elektronické nástěnce.

Byly sestaveny 4 pracovní skupiny vymezené podle cílových skupin uživatelů sociálních služeb (senioři, zdravotně postižení, mládež a rodiny s dětmi, ostatní osoby v nepříznivé sociální situaci). Mezi jejich členy patřili zástupci triády z celého správního obvodu (zadavatelé, poskytovatelé, uživatelé a veřejnost). Z řad veřejnosti však zájem projevila pouze jedna osoba, která se stala členkou dvou pracovních skupin.

Posledním možným způsobem se zapojit byla veřejná projednávání. První se uskutečnilo v polovině února 2014 za účelem představení základní myšlenky komunitního plánování sociálních služeb a samotného projektu, přičemž z řad veřejnosti se zapojilo 10 osob. V polovině května 2015 se uskutečnilo závěrečné veřejné projednávání, kde byl výsledný plán představen. V průběhu května měla veřejnost možnost připomínkovat zveřejněný návrh komunitního plánu, buď přímo na emailovou adresu zpracovatele, nebo prostřednictvím elektronické nástěnky. Této příležitosti však nikdo nevyužil.

Finanční náklady na zapojení veřejnosti

Přesná výše jednotlivých nákladů na zapojení veřejnosti nebyla zjištěna, veškeré náklady na zapojení veřejnosti však byly hrazeny ze zmiňované dotace. Vysoké náklady byly vynaloženy zejména na distribuci anketních lístků do všech domácností v ORP. Drobné náklady pak byly spojeny s organizací veřejných projednávání v podobě občerstvení a informačních materiálů, nevznikly však náklady na pronájem místnosti ani techniky, neboť se konala na městském úřadě.

Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií

Detailní hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií je uvedeno v příloze 12. V následujícím textu jsou shrnuta hlavní negativa a pozitiva vyplývající z tohoto hodnocení.

Shrnutí a kritické zhodnocení

Z hlediska zapojení veřejnosti nebyl proces zpracovávání komunitního plánu podle výše daných kritérií příliš úspěšný. Nízká návratnost anketních lístků ukazuje na malý zájem a neinformovanost veřejnosti o problematice sociálních služeb. Relativně vyšší zájem o anketu byl pouze v Třeboni, což lze přičíst vyšší publicitě ankety za strany města, než tomu bylo v jiných obcích. Osobní rozhovory k vyplnění ankety byly realizovány také z velké části v Třeboni. Nedostatečné zapojení obyvatel z ostatních

měst v regionu se tak dalo předpokládat. S tím souvisí neúspěšné plnění kritéria reprezentativnosti a efektivity.

Nicméně jedním z hlavních úkolů města je v tomto ohledu vytvářet podmínky pro zapojení občanů a pravidelně informovat veřejnost dostupnými způsoby, což bylo splněno. Problematická je však informovanost v menších obcích správního obvodu, které neaktualizují informace na webových stránkách nebo nevydávají obecní zpravodaje. Převážně pozitivně tak bylo hodnoceno kritérium transparentnosti a dostupnosti zdrojů.

Komunitní plán ve spolupráci s městem Třeboň zpracovávala odborná organizace, která na základě svých zkušeností mohla pracovat také s jinými, efektivnějšími formami zapojení veřejnosti. Při zpracovávání předchozího komunitního plánu dosáhlo anketárního šetření ještě nižší návratnosti. Pozitivní změnou bylo využití osobního dotazování k vyplňování ankety. Efektivnější by tak bylo využít pouze tuto formu dotazování a zahrnout do místa realizace i ostatní obce regionu, čímž by se částečně mohlo zvýšit i povědomí občanů o sociálních službách.

Ze stejných důvodů, které již byly zmiňovány, byla nízká účast i při veřejných projednáváních a možnosti připomínkování nebylo využito vůbec. Ke zvýšení motivace by mohla také přispět větší informovanost o sociálních službách a také o tom, co a jak konkrétně může občan na veřejném projednávání ovlivnit a v čem může spočívat nejlépe oboustranný přínos jeho aktivní účasti. Největší a možná i jedinou skutečnou motivací je však osobní, zejména negativní, zkušenost s potřebností a špatnou dostupností sociálních služeb, neboť potřeba jejich využívání se netýká všech, proto zpravidla není zájem se v těchto záležitostech angažovat.

Na základě detailního hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti podle jednotlivých kritérií (viz příloha 12) a tohoto shrnutí je celkově uděleno 21 z 35 bodů.

5.4.2 Zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu sociálních a souvisejících služeb na území ORP Český Krumlov

Pro správní obvod obce s rozšířenou působností Český Krumlov byl v roce 2014 zpracován Plán sociálních a souvisejících služeb na území ORP Český Krumlov (2015–2017), který navázal na předchozí plán z roku 2011. V úvodu dokumentu je zdůrazněno, že plánování sociálních a navazujících služeb proběhlo komunitní formou, tedy se zapojením všech aktérů (zadavatelů, poskytovatelů, uživatelů i širší veřejnosti).

Přípravy na jeho zpracování začaly v září 2013, dokument byl dokončen na začátku prosince 2014. Vznikl ve spolupráci města Český Krumlov s externí odbornou organizací, která celý proces koordinovala, a ostatními městy a obcemi správního obvodu. Zpracovávání plánu bylo, stejně jako v případě komunitního plánu ORP Třeboň, financováno z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR v rámci projektu „Pokračování a udržení procesu plánování rozvoje sociálních služeb na území ORP Český Krumlov“. Výstupem tohoto projektu jsou i webové stránky „Plánování sociálních a souvisejících služeb na území Českokrumlovska (www.socialnisluzbyck.cz), které mají sloužit pro lepší informovanost nejen uživatelů sociálních služeb, ale i široké veřejnosti. Je zde také zveřejněn výsledný komunitní plán, stejně tak na webových stránkách města Český Krumlov a na obecních úřadech jednotlivých obcí. Součástí dokumentu je návrhová část včetně příloh zahrnujících výsledky šetření v obcích ORP Český Krumlov, výsledky anketního šetření mezi jejich obyvateli a sociodemografickou analýzu.

Způsoby zapojení a informování veřejnosti

V harmonogramu zpracovávání plánu je zahrnut bod „Informování a zapojení veřejnosti do procesu plánování sociálních služeb“ do celého průběhu jeho příprav. Veřejnost byla o zpracovávání plánu informována na webových stránkách externího zpracovatele plánu, dále v sekci aktualit na webových stránkách města Český Krumlov, v Novinách města Český Krumlov a na webových stránkách a místních zpravodajích některých obcí regionu. Pro informační účely byly také vytvořeny výše zmíněné webové stránky Plánování sociálních a souvisejících služeb na území Českokrumlovska. Na webových stránkách města Český Krumlov je také zřízena sekce „Plánování sociálních služeb“, která zahrnuje pouze odkaz na předchozí zmiňovanou webovou stránku. V podobě plakátů na rozmístěných na veřejných místech v ORP byly zveřejňovány pozvánky na veřejná projednávání.

Způsoby zapojení veřejnosti jsou shodné s ORP Třeboň, tedy anketární šetření, zapojení do pracovních skupin a veřejná projednávání.

V březnu až květnu 2014 se uskutečnilo anketární šetření mezi obyvateli obcí správního obvodu ORP Český Krumlov, které mělo zmapovat potřeby místních obyvatel. Otázky byly zaměřené na zkušenosti se sociálními službami a jejich dostupností. Šetření bylo provedeno formou osobního dotazování studenty střední školy

v Českém Krumlově. Bylo tak získáno 506 vyplněných anketních lístků od náhodně vybraných obyvatel obcí. Dalších 60 lístků pak bylo získáno díky aktivitě Obecního úřadu Větrní. Celkem tak bylo zapojeno 566 respondentů, což tvoří 1,4 % všech obyvatel správního obvodu.

Dále byla veřejnost přizvána ke spolupráci v pracovních skupinách. Byly sestaveny 3 pracovní skupiny vymezené podle cílových skupin uživatelů sociálních služeb (první byla zaměřena na seniory a zdravotně postižené, druhá na děti, mládež a rodiny s dětmi a třetí na osoby v krizi). Ve skupinách byly rovnoměrně zastoupení zástupci dotčených měst a obcí i mnoha poskytovatelů sociálních služeb působících v území. Z řad veřejnosti však projevila zájem o spolupráci pouze jedna členka třetí pracovní skupiny.

Pro seznámení s komunitním plánem a možnost místních občanů vyjádřit své náměty a připomínky se konala dvě veřejná projednávání. První bylo uskutečněno na začátku března 2014. Byly zde prezentovány nabídky sociálních služeb místních organizací a diskutováno plánování sociálních potřeb. Pozvánka na projednávání byla zveřejněna v březnových Novinách. Závěrečné projednávání se uskutečnilo na konci listopadu 2014 také v Českém Krumlově. Pozvánka (viz příloha 13) byla zveřejněna na webových stránkách sociálních služeb Českokrumlovsko, na obecních úřadech a na vybraných veřejných místech v podobě plakátů.

Finanční náklady na zapojení veřejnosti

Přesná výše jednotlivých nákladů na zapojení veřejnosti nebyla zjištěna. Vzhledem k tomu, že anketní šetření i jeho vyhodnocení bylo provedeno studenty střední školy, nevznikly městu příliš vysoké náklady. Organizace veřejných projednávání také nebyla finančně náročná, neboť se konala na městském úřadě a v nízkoprahovém zařízení v Českém Krumlově. V souvislosti s informováním veřejnosti byly vynaloženy náklady zejména na informační plakáty, speciální webové stránky nebyly vytvořeny primárně pro účely zapojování a informování veřejnosti, tudíž by do těchto nákladů nebyly zahrnuty. Veškeré náklady na zapojení veřejnosti byly hrazeny ze zmiňované dotace.

Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií

Detailní hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií je uvedeno v příloze 14. V následujícím textu jsou shrnuta hlavní negativa a pozitiva vyplývající z tohoto hodnocení.

Shrnutí a kritické zhodnocení

Přístup k zapojení veřejnosti do příprav komunitního plánu, resp. k realizaci zvolených metod, nevedl vzhledem k uvedenému detailnímu hodnocení dle kritérií k úspěšnému procesu. Všechna tato kritéria byla hodnocena převážně negativně. Stejně jako v případě ORP Třeboň nebyla zajištěna dostatečná reprezentativnost respondentů při realizaci anketního šetření i přes to, že šetření bylo prováděno osobními rozhovory. Tímto způsobem by bylo možné reprezentativnost respondentů, zejména co se týče jejich počtu, zajistit snáze než formou distribuce anketních lístků. Vzhledem k charakteru otázek by také bylo vhodné se více zaměřit na seniory, jejichž podíl na šetření byl mnohem nižší než podíl v populaci území správního obvodu. Také by bylo vhodné získat více odpovědí od obyvatel všech obcí a nezaměřovat se pouze na větší obce a města, neboť právě v menších obcích se předpokládá horší dostupnost sociálních služeb i menší informovanost obyvatel. Pro získání výsledků šetření jakožto reálně využitelného a vypovídajícího podkladu pro přípravu návrhové části komunitního plánu by tak měl být stanoven minimální počet respondentů, které je třeba oslovit nebo oslovit odbornou firmu či proškolit tazatele. Nízké náklady na anketní šetření v souvislosti s jeho provedením studenty střední školy tak byly vynaloženy na úkor kvality výstupu.

Při komunitním plánování je jedním z nejdůležitějších bodů pravidelné informování veřejnosti o stavu věci, což v tomto případě nebylo optimálně naplněno. Průběžná publicita byla zajištěna zejména plakáty s pozvánkami na veřejná projednávání, pozvánkou v Novinách Český Krumlov, odkazem na webovou stránku zaměřenou na sociální služby na Českokrumlovsku zveřejněnou na webových stránkách města Český Krumlov. Podrobnější informace byly zveřejněny až po schválení výsledného komunitního plánu. Stále je problémem informování veřejnosti v menších obcích správního obvodu, které neaktualizují informace na webových stránkách nebo nevydávají obecní zpravodaje, případně je vydávají jen několikrát za rok, takže informace jsou zpravidla dostupné s jistým zpožděním. Veřejnost tak byla nedostatečně motivována a informována i o samotném záměru zpracovávání komunitního plánu i jeho průběhu. Lze předpokládat, že právě to může být hlavní příčinou nízkého zájmu veřejnosti se v rámci tohoto tématu angažovat, což může umocňovat i celkově nízká informovanost o problematice sociálních služeb. Klíčem pro úspěšnější zapojení veřejnosti by tak byla zejména lepší informovanost, a to jak prostřednictvím místního tisku, tak např. distribucí informačních letáků nebo pořádáním veřejných workshopů.

Na základě detailního hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti podle jednotlivých kritérií (viz příloha 14) a tohoto shrnutí je celkově uděleno 13 z 35 bodů.

5.5 Shrnutí

V rámci této kapitoly byl analyzován a hodnocen průběh zpracovávání rozvojových dokumentů vybraných měst, vznikajících na principech komunitního plánování, z pohledu zapojení veřejnosti do jejich příprav. První řešenou oblastí byly způsoby, kterými města informovala a zapojovala veřejnost. K informování byly ve všech případech využity obvyklé způsoby, a to webové stránky města, případně vytvoření nových webových stránek, Facebookové stránky, dále místní tisk (zpravodaj, noviny) či plakáty. Ve všech případech byly využívány stejné metody dotazníkového (anketního) šetření, pracovních skupin a veřejných projednávání. Specifickou a účelnou metodou pak bylo veřejné fórum v případě zpracovávání komunitních plánů zdraví a kvality života. Méně tradičním formou, která se však díky tomu setkala s úspěchem, byla tvorba pocitové mapy.

Náklady na zapojení veřejnosti byly u jednotlivých projektů poměrně rozdílné, přesto nelze říci, že vyšší náklady znamenaly vyšší úspěšnost procesu zapojení veřejnosti. Např. zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Třeboň nebylo finančně náročné, přesto byl proces úspěšný. Naopak v Českém Krumlově byly vynaloženy vysoké náklady na informační kampaň, která však nepřinesla očekávané výsledky. Pouze v případě města Dačice vyšší náklady na sociologický průzkum zajistily optimální reprezentativnost vzorku respondentů, ve srovnání s poměrně nízkými náklady na uskutečnění běžného anketního šetření, u kterého byla reprezentativnost zpravidla nedostatečná.

V rámci další části analýzy, která zahrnovala hodnocení úspěšnosti způsobů zapojení veřejnosti, byla využita kritéria, která hodnotila přípravu dokumentů z několika hledisek. Hodnocení úspěšnosti procesu zapojování veřejnosti podle jednotlivých kritérií (viz přílohy 2, 5, 7, 8, 11, 12, 14) shrnuje tabulka 9 níže pomocí bodového ohodnocení ve škále 0-5 bodů za každé kritérium (max. 35 bodů). Z tabulky je patrné, že největší nedostatky byly ve většině případů spojeny s plněním kritéria reprezentativnosti. To se týká zejména zapojení veřejnosti do příprav strategických plánů a komunitních plánů sociálních služeb. Počáteční ambice měst zapojit co největší část obyvatel nebyly podpořeny vhodnými způsoby zapojení veřejnosti, resp. jejich

aplikací, což také vedlo k nižší efektivitě (zejména u SPM Český Krumlov). Projevil se obvyklý problém nízké návratnosti dotazníků, např. v případě SPRM Třeboň díky příliš obecným a prakticky nevyužitelným otázkám, které nebyly zaměřeny na konkrétní problémy, se kterými by se obyvatelé více ztotožnili. V případě Komunitního plánu sociálních služeb ORP Český Krumlov nezajistilo reprezentativnost ani osobní dotazování kvůli jeho nevhodnému provedení. Nejúspěšnější v tomto ohledu bylo město Dačice, které prostřednictvím odborně provedeného sociologického výzkumu zajistilo optimální vzorek respondentů. Náklady s tím spojené však byly mnohem vyšší než na zajištění běžného dotazníkového šetření. V případě měst Třeboně a Dačic, které zpracovávaly komunitní plány zdraví a kvality života, byl zájem z řad veřejnosti víceméně dostatečný. To může souviset s motivací spojenou s velkou mírou vlivu, kterou občané mají při rozhodování o rozvojových aktivitách města. V obou případech se tato vysoká míra vlivu ukázala také ze své stinné stránky, neboť přinesla možnost relativně snadné manipulace, v případě Třeboně prostřednictvím anketních lístků a v případě Dačic snahou zájmové skupiny prosadit svůj názor díky velké účasti svých členů na fóru, kde se realizované projekty vybírají rovným hlasováním. Přesto bylo kritérium míry vlivu u obou zmíněných případů hodnoceno 5 body, neboť na takto vysoké míře vlivu je založen celý koncept Fóra Zdravého města a zpracovávání komunitních plánů zdraví a kvality života. Úspěšnost v rámci dalších kritérií nelze jednotně shrnout a porovnat mezi jednotlivými zpracovávanými dokumenty, neboť každý měl svá specifika, díky kterým byl proces zapojení veřejnosti do jeho příprav více či méně úspěšný. Z hlediska porovnání přístupů jednotlivých měst k zapojení veřejnosti bylo jednoznačně nejúspěšnější město Dačice, které při zpracování obou dokumentů splnilo všechna hodnotící kritéria s nejvyšším počtem bodů (32 z 35 bodů).

Za neúspěšné se dá považovat zapojení veřejnosti do příprav obou řešených komunitních plánů sociálních služeb. Ačkoliv v případě komunitního plánování sociálních služeb není široká veřejnost stěžejní stranou triády, většina metodik se shoduje na potřebě jejich účasti, neboť se jedná o potenciální uživatele sociálních služeb. V těchto případech nebyl na zapojení veřejnosti kladen příliš velký důraz, čemuž odpovídá i nižší bodové hodnocení (v tabulce 9). Nízká informovanost ze strany zpracovatelů plánů, a to zejména v případě ORP Český Krumlov, vedla k nezájmu veřejnosti a nízké efektivitě (kritérium efektivity je hodnoceno 1 bodem). Také nebyl dodržen jeden ze základních principů komunitního plánování, že vše má být veřejné a veřejně dostupné, tedy i informace o průběhu plánování.

Většina výše zmíněných nedostatků byla spojena s nízkou informovaností a motivací občanů. K účasti na zpracovávání daných dokumentů byli občané motivováni různými způsoby. Pozitivní vliv v tomto směru měla předem avizovaná velká míra vlivu veřejnosti, dostatečná informovanost, vzhledově i obsahově atraktivní pozvánky, ale i občerstvení na veřejných setkáních jako v případě Dačic i Třeboň. Specifickou formu motivace využilo město Třeboň, které pro účastníky setkání připravilo tombolu. V Dačicích byla zase motivačním zpestřením tvorba pocitové mapy. Ukázalo se, že i zdánlivé drobnosti mohou motivaci ovlivnit i negativně, jako například u města Český Krumlov, kde proběhla velká informační kampaň, občané byli motivováni avizovaným velkým vlivem na výslednou strategii, což podpořila i téměř dokonalá transparentnost celého procesu. Naproti tomu se však museli zájemci o veřejné projednávání registrovat, dotazník byl dostupný pouze v online podobě a závěrečné veřejné projednávání proběhlo až při jeho schvalování zastupitelstvem.

Tabulka 9: Celkové bodové ohodnocení (0-5 bodů) analyzovaných dokumentů dle jednotlivých kritérií

Město	Dokument	Hodnotící kritéria							Celkem
		Reprezentativnost	Načasování zapojení veřejnosti	Míra vlivu	Transparentnost, nezávislost a rovnost	Zdroje	Rozhodovací proces	Efektivita	
Třeboň	SPRM	2	2	2	3	4	5	2	18
	Komunitní plán zdraví a kvality života	4	5	5	5	4	4	4	31
Dačice	SPRM	5	5	5	4	3	5	5	32
	Komunitní plán zdraví a kvality života	4	5	5	4	4	5	5	32
Český Krumlov	SPM	2	4	4	4	5	4	3	26
ORP Třeboň	KPSS	2	4	3	4	4	4	1	21
ORP Český Krumlov	Plán sociálních a souvisejících služeb	0	2	2	2	1	4	2	13

Zdroj: vlastní zpracování

6 NÁVRHY PRO ÚSPĚŠNÉ ZAPOJOVÁNÍ VEŘEJNOSTI

Tato kapitola bude na základě předchozí analýzy zahrnovat řešení hlavních nedostatků v zapojování veřejnosti v rámci komunitního plánování, návrh efektivnějších postupů a v druhé části pak definování klíčových faktorů pro úspěšnou implementaci komunitního plánování.

V předchozí kapitole byly analyzovány případy zapojení veřejnosti do příprav různých dokumentů na principech komunitního plánování. Vzhledem k tomu, že každé město má svá specifika (např. velikost města, politická reprezentace, finanční prostředky, kulturní zvyklosti), která se odráží i v procesech zapojování veřejnosti, je třeba přistupovat k hodnocení individuálně. Také každý řešený typ dokumentu vyžaduje specifické přístupy k zapojení veřejnosti (např. různé metody nebo odlišnou míru vlivu veřejnosti na rozhodování). Proto nedostatky a chyby v zapojování veřejnosti byly identifikovány v rámci jednotlivých případů, včetně doporučení pro jejich případné odstranění. Některé nedostatky se však objevovaly ve více případech nebo je třeba návrhům jejich eliminace věnovat větší pozornost. Na základě zjištění z předchozí analýzy lze definovat následující návrhy pro zlepšení procesu a aplikace metod zapojování veřejnosti na principech komunitního plánování:

- **Získávat zpětnou vazbu od účastníků průzkumů či veřejných setkání.**

Město by se mělo snažit získat názory zúčastněných občanů na průběh akce (např. hodnotícím dotazníkem jako v případě Dačic). To by mělo sloužit jako podklad pro hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti a jeho zlepšení, aby lidé měli zájem se zapojit i příště.

- **V případě zapojení veřejnosti prostřednictvím dotazníkového šetření zvolit způsob osobního dotazování.**

Vzhledem k problému nízké návratnosti dotazníků se osvědčil způsob jejich vyplňování tazatelem. K tomu je však třeba určit minimální počet oslovených a rovnoměrně se zaměřit na celou cílovou skupinu. Tím bude také eliminována možnost manipulace s výsledky dotazníků respondenty. Nebude však umožněno zapojit se všem občanům, kteří by měli zájem se tímto způsobem vyjádřit. Proto by bylo dobré doplnit tento způsob o další, finančně méně náročnou, možnost vyplnění dotazníku elektronicky nebo jej distribuovat jako součást místního tisku.

- **Zaměřit otázky v dotazníku na konkrétní problémy, které veřejnost zajímají, jsou o nich předem informováni či je mohou bezprostředně ovlivnit.**

Toto doporučení souvisí s předchozím zmiňovaným. V případě, že veřejnost bude mít k řešenému tématu co říci, neboť se jí přímo dotýká, je pravděpodobnější větší aktivita občanů a vyšší návratnosti dotazníků (jako např. u anketárního šetření v rámci Komunitního plánu zdraví a kvality života Třeboň). Tento problém byl patrný zejména u obou komunitních plánů sociálních služeb.

- **Předem informovat veřejnost o způsobu vypořádání připomínek a námětů a jejich zveřejnění.**

Toto pravidlo by mělo přispět k větší transparentnosti a pocitu občanů, že jejich aktivita není zbytečná a město má o názory veřejnosti skutečný zájem. K tomu je vhodné také uvést, jaký může mít účast veřejnosti reálný vliv na výsledek.

- **Uspořádat alespoň dvě veřejná projednávání v průběhu zpracovávání dokumentů.**

Veřejná projednávání by přitom měla být načasována tak, aby mohla reálně ovlivnit výslednou podobu dokumentu. Poslední veřejné projednávání by nemělo být uskutečněno až těsně před schvalováním výsledného dokumentu, kdy už není prostor ani vůle něco významně měnit (jako v případě strategického plánu Českého Krumlova i Třeboně).

6.1 Klíčové faktory pro úspěšnou implementaci zapojení veřejnosti na principech komunitního plánování

Stejně jako v předchozím případě, nelze jednoznačně určit společné faktory pro úspěšnou implementaci komunitního plánování pro všechny analyzované případy, neboť každý měl svá specifika a jiné nedostatky. Přesto lze identifikovat několik faktorů, které jsou klíčové pro úspěšnost procesu.

Existují základní faktory, které úspěšnost podmiňují vždy a zásadně. Jedním z nich je politická vůle, neboť plánovat komunitně a zapojovat občany není zákonná povinnost vedení měst a obcí. S tím je dále spojena ochota vyčlenit dostatečné finanční prostředky z obecního rozpočtu (ačkoliv z předchozí analýzy vyplynulo, že pro úspěch procesu nejsou třeba vysoké náklady) a věnovat dostatek času pro organizaci zapojení veřejnosti. Dalším stěžejním faktorem je dodržování všech základních principů

komunitního plánování, které byly řešeny v teoretické části (viz kapitola 2.2.1). Za určité obecné faktory úspěšnosti lze považovat také jednotlivá kritéria, podle kterých bylo zapojování veřejnosti hodnoceno v rámci analýzy v kapitole 5. Právě na základě výsledků této analýzy lze také definovat několik konkrétních faktorů pro úspěšnou implementaci zapojení veřejnosti na principech komunitního plánování, přičemž všechny tyto i výše zmíněné faktory jsou mezi sebou provázané a vzájemně se ovlivňují a podmiňují:

1. Informovanost

Dostatečná informovanost se ukázala být opravdu jedním z hlavních podmiňujících faktorů pro participaci veřejnosti. Negativní důsledky neinformovanosti veřejnosti se projevily v rámci zapojování veřejnosti do příprav obou komunitních plánů sociálních služeb, zejména pak pro ORP Český Krumlov. Proto by město mělo občany pravidelně informovat nejen o aktuálních problémech a záměrech, do jejichž řešení chce veřejnost zapojit, ale i o veškerém dění a dlouhodobě problematických nebo důležitých tématech. Na základě toho mohou mít občané lepší přehled, vytvořit si relevantní názor a jejich názory a připomínky tak mohou být přínosnější. K tomu by měly být využity všechny dostupné prostředky, zejména je třeba aktualizovat webové stránky obcí, vzhledem k současnému vlivu sociálních sítí využívat i Facebookové profily. S dostatečným předstihem, několikrát a různými prostředky by měla být veřejnost informována také o tom, jakým způsobem se může do rozhodování zapojit, kdy a kde, co konkrétně tím může ovlivnit a jakým způsobem budou názory veřejnosti a jejich připomínky zapracovány a vypořádány.

2. Transparentnost

Transparentnost úzce souvisí se zmiňovanou informovaností. Ze strany města by měla být viditelná snaha o transparentnost. Z toho pak lze usoudit, že má smysl participovat na místních záležitostech, že město skutečně zajímá názor veřejnosti a že může mít reálný vliv. Měly by tak být zveřejňovány všechny průběžné materiály a podklady pro rozhodování, zveřejňovány připomínky veřejnosti a jejich vyhodnocení.

3. Vhodně zvolená metoda zapojení veřejnosti a její využití ve vztahu k záměru města

Pokud město cílí na kvantitu zapojených osob, musí tomu přizpůsobit metody směřující k dosažení tohoto záměru. Nejčastěji je k tomu využívána metoda dotazníku.

Z analýzy vyplynulo, že nejefektivnějším způsobem je vyplňování dotazníku na základě osobního dotazování, což vyžaduje zkušené tazatele. Také není účelné umožnit vyplnění dotazníku pouze přes internet, neboť tím mohou být vyloučeny některé cílové skupiny. Veřejných projednávání či kulatých stolů se také může zúčastnit několik stovek občanů, což však může být organizačně náročné a může být problém zajistit rovné příležitosti všech zúčastněných. Vhodné je tak kombinovat několik metod cílených na kvalitu i kvantitu výstupu.

4. Tradice zapojování veřejnosti

Za jeden z faktorů podmiňující úspěšnost zapojení veřejnosti se dá považovat i určitá dlouhodobá zvyklost místních občanů zapojovat se do dění ve městě a spolurozhodovat o jeho rozvoji. Vliv tohoto faktoru bylo možné sledovat u města Třeboň a zejména v Dačicích, kde jsou občané dlouhodobě a často zapojováni do řešení různých problémů. To je samozřejmě spojeno i s členstvím těchto měst v Národní síti Zdravých měst a MA 21 a plněním kritéria komunitně plánovat. Naopak město Český Krumlov i přes rozsáhlou informační kampaň, transparentnost a různé způsoby motivování obyvatel dosáhlo nižšího zájmu obyvatel, neboť podobné akce se zapojením veřejnosti do rozhodování zde nejsou obvyklé.

5. Motivace

Ačkoliv je faktor motivace nejvýznamnější, je záměrně uváděn jako poslední, neboť může shrnout a provázat předchozí zmiňované faktory. Motivace občanů zapojit se do dění a rozhodování je částečně individuální. Souvisí s věkem, rodinným stavem, sociálním postavením či množstvím volného času, což podmiňuje zájem angažovat se v místních záležitostech. Tyto vlivy lze těžko ovlivnit. Na druhou stranu mohou motivaci částečně zvýšit výše zmíněné faktory – transparentnost města, dostatečná informovanost i tradice, ale i reálná možnost veřejnosti něco ovlivnit. Z analytické části také vyplynulo, že zdánlivě marginální záležitosti, jako je občerstvení na veřejných setkáních, tombola či podobné zpestření, mohou mít také významný vliv na zájem veřejnosti.

7 DISKUSE A ZÁVĚR

Tato diplomová práce je zaměřena na zapojování veřejnosti do rozvoje obcí metodou komunitního plánování. Hlavním cílem práce bylo zanalyzovat a zhodnotit uskutečněné projekty ve vybraných obcích Jihočeského kraje z pohledu zapojování veřejnosti do jejich příprav, identifikovat nedostatky ve způsobech a procesech zapojení veřejnosti, případně navrhnout vhodné postupy, a definovat klíčové faktory pro úspěšnou implementaci komunitního plánování na základě předchozí analýzy. Vzhledem k tomu, že komunitní plánování je založeno zejména na aktivním zapojování veřejnosti do příprav strategických plánů a dokumentů, byl analyzován vznik těchto dokumentů z pohledu zapojování veřejnosti. Konkrétně se jednalo o komunitní plány sociálních služeb, komunitní plány zdraví a kvality života v obci a strategické plány rozvoje obcí, vznikající na principech komunitního plánování.

Hlavní cíl práce byl naplněn prostřednictvím analýzy zapojování veřejnosti do příprav těchto dokumentů ve městech Dačice, Třeboň a Český Krumlov. Podklady pro analýzu tvořily související dokumenty a řízené rozhovory s koordinátory procesu zapojování veřejnosti v rámci jednotlivých dokumentů a měst. Součástí analýzy každého dokumentu byl jeho popis, způsoby zapojení veřejnosti do jeho vzniku včetně způsobů informování o jeho vzniku a průběhu, vyčíslení nákladů na zapojení veřejnosti, hodnocení procesu zapojení veřejnosti podle stanovených kritérií a kritické zhodnocení zahrnující chyby a nedostatky, které při zapojování veřejnosti nastaly. Na základě této analýzy byly v kapitole 6 definovány návrhy pro úspěšné zapojování veřejnosti a klíčové faktory pro úspěšnou implementaci zapojení veřejnosti na principech komunitního plánování.

Dílčím cílem v rámci práce bylo řešení tří výzkumných otázek. První výzkumná otázka řešila, podle jakých kritérií hodnotí vybrané obce úspěšnost zapojení veřejnosti do projektů uskutečněných na principech komunitního plánování. Z informací od koordinátorů procesu zapojování veřejnosti jednotlivých měst vyplynulo, že města nevyužívají žádná zvláštní hodnotící kritéria. V Třeboni a Dačicích sledují pouze počet zapojených občanů a jejich rostoucí, resp. klesající trend v čase při konání různých anketních šetření a veřejných projednávání. V Dačicích navíc využívají k hodnocení zpětnou vazbu od účastníků v podobě dotazníku, ve kterém účastníci hodnotí úspěšnost akce. To lze považovat za snadno proveditelný a přitom efektivní způsob. Ve všech

městech pak smysl zapojování veřejnosti hodnotí také subjektivně představitelé města na základě aktivity účastníků.

V rámci druhé výzkumné otázky bylo řešeno, jak byli obyvatelé vybraných obcí motivováni k zapojení se do příprav jednotlivých strategických a komunitních plánů. V případě obou komunitních plánů zdraví a kvality života, ale i SPM Český Krumlov, byla motivačním faktorem předem avizovaná vysoká míra vlivu veřejnosti na podobu finálního dokumentu, anonymita, dostatečná informovanost, vzhledově i obsahově atraktivní pozvánky a informační plakáty. Všechna tři města využila ke zvýšení zájmu veřejnosti také občerstvení na veřejných setkáních. V rámci Fóra zdravého města Třeboň byla navíc připravena tombola, v Dačicích byla dalším motivačním zpestřením tvorba pocitové mapy. V případě obou komunitních plánů sociálních služeb nebyla veřejnost motivována k účasti žádným záměrným způsobem.

Třetí výzkumná otázka byla zaměřena na to, s jakým hodnotícím kritériem (viz kapitola 3.5, tabulka 3) byly spojeny největší nedostatky v rámci způsobů zapojení veřejnosti do příprav strategických a komunitních plánů ve vybraných obcích. Z analýzy vyplynulo, že největší nedostatky byly ve většině případů spojeny s plněním kritéria reprezentativnosti. To se týká zejména zapojení veřejnosti do příprav strategických plánů a komunitních plánů sociálních služeb. Příčinou byla zpravidla nedostatečná informovanost veřejnosti a nevhodně zvolené metody zapojení veřejnosti vzhledem k záměru města nebo/a jejich nevhodné provedení. Druhým problémovým kritériem bylo kritérium efektivity. To se nejvíce projevilo u komunitního plánu ORP Český Krumlov, částečně i ORP Třeboň a SPRM Třeboň, neboť vzhledem k finanční, časové i organizační náročnosti (a tomu neodpovídajícím výsledkům) byla efektivita zapojení veřejnosti nízká.

Závěrem lze konstatovat, že ačkoliv každý typ dokumentu vyžaduje určité přístupy k zapojení veřejnosti a každé město má svá specifika, která se odráží i v procesech zapojování veřejnosti, lze sledovat některé společné prvky, např. využívání stále stejných metod zapojování veřejnosti, které mnohdy byly navíc aplikovány tak, že nebyl stimulován zájem obyvatel se účastnit. S tím byly spojeny i nenaplněné počáteční ambice zapojit co největší část veřejnosti. Na základě analyzovaných měst však nelze jednotně říci, že zapojování veřejnosti do dění ve městě není představiteli měst, popř. zpracovateli daných dokumentů, přisuzován dostatečně velký význam. Pro účely této práce však bylo osloveno mnoho náhodně vybraných menších měst a obcí (1 000-10 000 obyvatel) v Jihočeském kraji, které však podle zjištění komunitně neplánují. Pro

analýzu tak byla vybrána města Dačice a Třeboň, kterým komunitně plánovat a zapojovat veřejnost ukládá členství v NSZM a MA 21, a město Český Krumlov, které členem není, čímž mohou být výše uvedené výsledky a závěry mírně zkreslené. Nicméně tato skutečnost zcela nepředurčuje k tomu, že zapojení veřejnosti bude úspěšné. K tomu je potřeba větší politická vůle i respektování klíčových faktorů úspěšnosti procesu, které byly definovány v kapitole 6. Ačkoliv z analýzy vyplynulo, že vyšší finanční náklady nejsou klíčovým faktorem úspěchu, je třeba podotknout, že vznik většiny řešených dokumentů byl podpořen dotací (z fondů EU a ze státního rozpočtu). To umožnilo např. provést nákladnější sociologický průzkum v Dačicích nebo investovat do informační kampaně v Českém Krumlově. Finanční zajištění tak určitou roli hraje vždy, nicméně, pokud jsou finanční prostředky vynaloženy efektivně, není jejich výše pro úspěšnost procesu zapojení veřejnosti klíčová. Naopak, v návaznosti na teoretickou část, se potvrdilo, že důležitým faktorem je motivace občanů. S tím však nepracují autoři hodnotících kritérií využitých pro hodnocení úspěšnosti zapojování veřejnosti. Do těchto kritérií by tak motivace měla být zahrnuta, ačkoliv se jedná o částečně individuální záležitost (roli hraje sociální status, sociální kapitál, demokratická orientace jednotlivce a mnoho dalších faktorů). Motivací je třeba mířit nejen na kvantitu zapojených osob, ale i na kvalitu, resp. na skutečný zájem občanů a jejich aktivitu. Proto by bylo vhodné využívat pro motivaci občanů nejen občerstvení na veřejných setkáních, ale i možnosti něco opravdu ovlivnit. V souvislosti s kvantitou zapojených osob se autoři nejčastěji shodují na minimální účasti 5 % obyvatel, což se u některých analyzovaných měst ukázalo jako obtížně dosažitelná hranice, zejména v případě komunitních plánů sociálních služeb.

Komunitní plány sociálních služeb jsou specifickou kategorií v rámci komunitního plánování, pro jejichž zpracovávání je vydáno mnoho metodik a příruček, neboť komunitnímu plánování sociálních služeb se v současné době věnuje velká pozornost. V těchto metodikách je kladen důraz i na zapojování veřejnosti, jakožto potenciálních uživatelů sociálních služeb, do tvorby komunitních plánů. Ani v jednom z analyzovaných komunitních plánů však nebyla související doporučení dostatečně respektována (např. veřejnost nebyla informována, nebylo předem stanoveno, jak bude naloženo s výstupy, nebylo zveřejněno vypořádání připomínek atd.).

Na problematiku KPSS je zaměřeno také mnoho případových studií a příruček dobré praxe. To se však netýká samotného procesu zapojování veřejnosti, ať už do komunitních plánů sociálních služeb, či jiných dokumentů vytvářených na principech

komunitního plánování. Závěry této práce tedy nelze příliš provázat nebo srovnávat s jinými výzkumy. To je dáno také tím, že je nutno odrážet místní specifika a ke zpracovávání různých dokumentů může být vyžadován různý přístup. Překážkou v této souvislosti může být také obtížné získávání dat o zapojování veřejnosti.

V širších souvislostech participace veřejnosti by v rámci této diskuse bylo ještě vhodné doplnit, že zájem občanů o rozhodování o směřování obce nelze, resp. není nutné, měřit jen na základě účasti v dotazníkových šetřeních a veřejných projednáváních. Již v úvodu této práce a v teoretické části bylo naznačeno, že v současné době je kladen důraz na participativní demokracii, přičemž participativní a formální (zastupitelská) se mají vzájemně doplňovat. Zájem občanů o dění v obci by se tak dal částečně demonstrovat i na volební účasti v komunálních volbách. V Dačicích i Třeboni, kde má zapojování veřejnosti již určitou tradici, se tato účast pohybuje nad 50 % (nad průměrem ČR), zatímco v Českém Krumlově se pohybuje kolem 40 % (pod průměrem ČR).

Přínosem této práce je ukázka možného přístupu k hodnocení úspěšnosti způsobů a procesů zapojování veřejnosti do rozvoje obcí na principech komunitního plánování, neboť na zapojování veřejnosti je kladen stále větší důraz, avšak problematika hodnocení přínosu participace veřejnosti na rozhodování o rozvoji měst a obcí není příliš diskutována. V teoretické i praktické rovině byla k tomuto přístupu využita hodnotící kritéria, jejichž optimální naplňování by mělo vést k úspěšnosti procesu a využitých metod zapojení veřejnosti. Přestože mohlo být hodnocení částečně subjektivní (i přes snahu o eliminaci subjektivity) a do analýzy byla zahrnuta 3 města, a tyto závěry tedy nelze plošně aplikovat, lze usoudit, že participace veřejnosti na rozvoji obcí, komunitní plánování a dodržování všech souvisejících principů není samozřejmostí jak pro občany, tak pro jejich představitele. Je však třeba zmínit, že každá obec má odlišný přístup k této problematice spojený s její velikostí, dostupnými prostředky, odlišným okruhem místních problémů, a především s politickou reprezentací, neboť, jak již bylo několikrát zdůrazněno, právě přístup představitelů obce je pro úspěšnost procesu zapojování veřejnosti stěžejní.

Praktický přínos pak spočívá v navržení vhodnějších přístupů k zapojování veřejnosti na základě provedené analýzy a definování klíčových faktorů, díky kterým by komunitní plánování umožnilo efektivněji identifikovat problémy ve vybraných městech a jejich řešení, které bude odpovídat místním podmínkám a potřebám občanů.

I Summary

The diploma thesis is focused on the public participation in the municipality development through the community planning methods. The main goal is the evaluation of processes of public participation in the municipal planning documents preparation for some selected municipalities in the region of South Bohemia. These documents have been created on the principles of community planning. Among the documents belong strategic town plans, community plans for health and quality of life, and community plans of social services.

The theoretical part is primarily focused on the issue of local development, community planning including its principles, historical links and legal foundations. Last but not least, there is a public participation process described in the theoretical part as well. At the end of the theoretical part, there is a theory of evaluation of the successful public participation in the planning process.

The empirical part relates to the mentioned theory of the evaluation of the public participation methods. The empirical part contains the analysis of the public engagement in creating documents in three particular towns: Třeboň, Dačice and Český Krumlov. The analysis aims to the approach of mentioned towns in the case of public participation, measuring related costs, assessing the success of the process according to the assigned evaluation criteria and eventually on the mistakes identification. On the basis of this analysis there are the key, determining the successful community planning implementation, defined. According to the analysis new procedures are suggested.

Although the results show that the joint factors of the successful implementation of the community planning in the all analysed cases cannot be determined, because each case had its own particularity, some factors, which are crucial for the success of the process, might be identified. Among these factors primarily belong the political will, since the community planning and public involvement are not legal duties of the municipality administration, furthermore, the public awareness, the city transparency, the tradition of the public involvement, the appropriate applied methods of the public involvement and last but not least the residents' motivation as well.

Key words:

community planning, public participation, local development, evaluation criteria

II Přehled použitých zdrojů

Odborné publikace

Arnstein, S. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.

Berman, E., Bursíková, I., Jeřábek, H., Mička, P., Slezáková, V. & Voster, M. (2002). *Sedm kroků k zapojení veřejnosti: Průvodce participačním řízením*. Měchenice: Agora Central Europe.

Blair, J. P., & Carrol, M. C. (2009). *Local Economic Development: Analysis, Practices, and Globalization* (2nd ed.). Los Angeles: Sage Publications.

Blakely, E. J., & Leigh, N. G. (2013). *Planning local economic development: theory and practice* (5th ed.). Los Angeles: Sage Publications.

Burton, P. (2009). Conceptual, Theoretical and Practical Issues in Measuring the Benefits of Public Participation. *Evaluation*. 15(3), 263-284.

Community Planning Toolkit: Community Engagement (2014).

Community Planning Toolkit: Community Planning (2014).

Hrabánková, M., Řehoř, P., Rolínek, L., & Svatošová, L. (2011). *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.

Janků, V., Kubalčíková, K., Hašová, Z., Janík, R., & Rocková, L. (2013). *Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb*. Brno: Jihomoravský kraj.

Khendriche Trhlínová, Z. (2010). Participace veřejnosti na přípravě a realizaci rozvojových projektů v obcích a městech: aktuální problémy a výzvy. In V. Třebický & J. Novák (Eds.), *Sborník z konference Udržitelný rozvoj měst, Jablonec nad Nisou, 25.-26. 5. 2010*. (pp. 70-73). Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o.s.

Květoň, V., Louda, J., Slavík, J., & Pělucha, M. (2014). Contribution of Local Agenda 21 to Practical Implementation of Sustainable Development: The Case of the Czech Republic. *European Planning Studies* [online], 22(3), 515–536. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Jiri_Louda/publication/259389820_Contribution_of_Local_Agenda_21_to_Practical_Implementation_of_Sustainable_Development_The_Case_of_the_Czech_Republic/links/02e7e52b57b7216053000000.pdf

Landry, Ch. & Bianchini, F. (1995). *The Creative City*. London: Demos

Macurová, M. (2008). Zapojení veřejnosti do plánování sociálních služeb v České republice. In Kolektiv autorů, *Zapojování veřejnosti, nástroj pro správu věcí veřejných*. (pp. 9-38). Přerov: Centrum pro komunitní práci.

- Macháček, J. (2008). Koncept místního rozvoje. In Kolektiv autorů, *Úvod do regionálních věd a veřejné správy* (2. vyd.). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Macháček, J. (2011). Ekonomická hlediska vývoje území. In J. Macháček, P. Toth & R. Wokoun, *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica.
- Marek, O. (2008). Zapojení veřejnosti, nástroj pro správu věcí veřejných. In Kolektiv autorů, *Zapojování veřejnosti, nástroj pro správu věcí veřejných*. (pp. 2-6). Přerov: Centrum pro komunitní práci.
- Materová, J. (2004). Komunitní plánování sociálních služeb – metodika. 36 s. Praha: Agora Central Europe.
- Oriniaková, P. (Ed.). (2005). *Návrhy kapitol pro komunitní plánování sociálních služeb v ČR*. Komunitní plánování, o.p.s.
- Oriniaková, P., & Rosecký, D. (n.d.) *Komunitní plánování sociálních služeb*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci.
- Oriniaková, P., & Teuschelová, T. (2003). *Účast veřejnosti, proč a jak?* Plzeň: Centrum pro komunitní práci.
- Pemberton, S., Peel, D. & Lloyd, G. (2015). The ‘filling in’ of community-based planning in the devolved UK? *The Geographical Journal*. 181(1), 6–15.
- Pilát, M. (2015). *Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi*. Praha: Portál.
- Raszkowski, A. (2015). The Strategy of Local Development as a component of creative human capital development proces. *Local and Regional Economy in Theory and Practice*, 2015(394), 135-143.
- Rowe, G., & Frewer, L. J. (2004). Evaluating Public-Participation Exercises: A Research Agenda. *Science, Technology, & Human Values*, 29(4), 512-556.
- Rowe, G., & Frewer, L. J. (2000). Public Participation Methods: A Framework for Evaluation. *Science, Technology, & Human Values*, 25(3), 1-28.
- Schroeter, R., Scheel, O., Renn, O., & Schweizer, P. (2016). Testing the value of public participation in Germany: Theory, operationalization and a case study on the evaluation of participation. *Energy Research & Social Science*, 2016(13), 116-125.
- Schubert, U., & Stormer, E. (2007). *Sustainable development in Europe: Concepts, Evaluation and Applications*. Chaltenham: Edward Elgar Publishing.
- Sinclair, S. (2008). Dilemmas of Community Planning: Lessons From Scotland. *Public Policy and Administration*, 23(4), 373–390.

Skřičková, Z. (2007). Metodiky pro plánování sociálních služeb: komunitní plánování sociálních služeb. Praha: Centrum pro komunitní práci.

Solanský, O. (2013). *Sociálně demografická analýza v komunitních plánech ČR*. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/54155/SolanskyO_SocialneDemograficka_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Stejskal, J., & Kovárník, J. (2009). *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál.

Sztwiertnia, R. (2013). *Občanská participace a lokální demokracie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Šimicová, M. & Martínek, J. (Eds.). (2010). *Kreativní komunitní plánování/Creative community planning*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci.

Trhlínová, Z. (2008). Městské a venkovské komunity. In Kolektiv autorů, *Úvod do regionálních věd a veřejné správy* (2. vyd.). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Úlehla, I. (2002). Sociálně psychologické aspekty komunitního plánování obcí. *Sociální politika*, 28(12), 6-8.

Vargová, J., Květoň, V., Pělucha, M., Slavík, J., Louda, J., Šilar, P., Švejdarová, H., Jílková, J., & Jedlička, J. (2010). Umíme hodnotit udržitelný rozvoj obcí, měst, mikroregionů či krajů? *Obec & finance*. 2010(5), 46–48.

Vasková, V., & Žezula, O. (2002). *Komunitní plánování věc veřejná: jak zjistit co lidé opravdu chtějí? Jak zlepšit život v obci?* Praha: MPSV ČR.

Vašat, J. (2014). *Možnosti participace mladých lidí na řešení problémů na lokální úrovni*. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/58640/VasatJ_MoznostiParticipace_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Wates, N. (2014). *The community planning handbook: How people can shape their cities, towns and villages in any part of the world* (2nd ed.). London: Routledge.

Willis, A. V. (2008). *Effective Use of Citizen Participation in Planning Decision-making Processes*. Baltimore, USA: Morgan State University.

Internetové zdroje

Agora Central Europe. (2016). *O nás* [online]. Dostupné z: <http://www.agora-ce.cz/o-nas/>

British Council. (2008). Creative cities. Future City Game. *How to play* [online]. Dostupné z: http://creativecities.britishcouncil.org/urban_co-design_tools/future_city_game/how_to_play

Centrum komunitní práce Ústí nad Labem. (n.d.). *Komunitní plánování* [online]. Dostupné z <http://www.ckpul.cz/komunitni-planovani/>

Centrum pro komunitní práci. (n.d.). *O CpKP* [online]. Dostupné z: <http://www.cpkp.cz/index.php/o-nas>

Communityplanning.net. (n.d.). *Policy & Law* [online]. Dostupné z: http://www.communityplanning.net/policy/uk_policy.php

CpKP. (n.d.). *Techniky zapojení veřejnosti*. Zapojování veřejnosti [online]. Dostupné z: <http://zapojeni-verejnosti.cpkp.cz/techniky1.php>

ČSÚ. (2016). *Počet obyvatel v Jihočeském kraji podle obcí k 31.12.2015* [online]. Dostupné z https://www.czso.cz/documents/11256/17878992/obce_31_12_15_jhc.pdf/a00cac8e-d668-404e-8c11-13e210f54b9d?version=1.1

MPSV ČR. (2012a). *Sociální začleňování* [online]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9078>

MPSV ČR. (2012b). *Základní informace o komunitním plánování sociálních služeb* [online]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/858>

Místní agenda 21. Základní informace o MA 21. *Agenda 21* [online]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformaceoMA21/Agenda21/tabid/101/language/cs-CZ/Default.aspx>

Národní síť Zdravých měst ČR. (n.d.). *NSZM ČR: Informace o asociaci* [online]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2082129t>

Nawrath, M. (n.d.). *Participativní metody. Přehled metod* [online]. Dostupné z: <http://www.participativnimetody.cz/>

Participativní rozpočet. (n.d.) *Co je to „participativní rozpočet“?* [online]. Dostupné z: <http://www.participativni-rozpocet.cz/participativni-rozpocet/>

Pospíšil, D. (2016). *Fáze komunitního plánování* [online]. Dostupné z: <http://www.komunitniplanovani.estranky.cz/clanky/komunitni-planovani/iii.-faze-komunitniho-planovani.html>

Ucastverejnosti.cz. (n.d.). *Oficiální stránka Aarhuské úmluvy v České republice. Implementace AU v ČR* [online]. Dostupné z: <http://www.ucastverejnosti.cz/cz/implementace-au-v-cr/>

Ústní zdroje

Mgr. Alena Veselá, koordinátorka Zdravého města Třeboň a MA 21 a projektová manažerka, Městský úřad Třeboň

Mgr. Jana Vítková, organizační pracovník projektů, Městský úřad Třeboň

Mgr. Miloslava Hanousková, ředitelka Jihočeské Rozvojové o.p.s.

Mgr. Helena Šestauberová, projektový manažer, Jihočeská Rozvojová o.p.s.

Ing. Miroslav Kotoun, projektový manažer, KP projekt, s.r.o.

Ing. Ilona Brabencová, koordinátorka Zdravého města Dačice a MA 21, Městský úřad Dačice

Ing. Pavla Čížková, koordinátorka a administrátorka projektu Krumlov sobě, Městský úřad Český Krumlov

Ostatní zdroje

Webové stránky:

Místní Agenda 21, dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/>

Oficiální stránky města Český Krumlov, dostupné z: <http://www.ckrumlov.info/php/>

Oficiální stránky města Dačice, dostupné z: <http://www.dacice.cz/>

Oficiální stránky města Třeboň, dostupné z: <http://www.mesto-trebon.cz/>

Otevřená strategie města Třeboň, dostupné z:

<https://sites.google.com/site/otevrenastrategiemestatrebon/home>

Plánování sociálních a souvisejících služeb na území Třeboňska, dostupné z:

<http://www.socialnisluzbytrebonsko.cz/>

Plánování sociálních a souvisejících služeb na území Českokrumlovska, dostupné z:

<http://www.socialnisluzbyck.cz/>

Tvořme Krumlov spolu, dostupné z: <http://www.krumlovsobe.cz/cz/krumlovsobe/>

Dokumenty:

Bílá kniha v sociálních službách

Komunitní plán zdraví a kvality života Třeboň 2017

Komunitní plán zdraví a kvality života Dačice 2016–2017

Komunitní plán sociálních služeb na území ORP Třeboň na období 2015-2018

Strategie sociálního začleňování 2014–2020

Strategický plán rozvoje města Třeboň 2008–2020

Strategický plán rozvoje města Dačice 2016–2025

Strategický plán města Český Krumlov

Plán sociálních a souvisejících služeb na území ORP Český Krumlov na období 2015–2018

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji za školní rok 2007/2008

Právní předpisy:

Aarhuská úmluva

Local government act 2010

The local government act (NI) 2014

Usnesení vlády č. 824 ze dne 1. září 2004 ke Strategii podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb

Zákon 128/2000 Sb. o obcích

Zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

III Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Charakteristické znaky komunitního plánování ve Velké Británii	17
Obrázek 2: Stupně zapojení občanů do rozhodování.....	26
Obrázek 3: Matice participace	28
Obrázek 4: Schéma participačního procesu.....	30

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Silné a slabé stránky jednotlivých metod zapojování veřejnosti	24
Tabulka 2: Kritéria pro hodnocení úspěšnosti zapojení veřejnosti.....	33
Tabulka 3: Vybraná kritéria pro hodnocení úspěšnosti zapojení veřejnosti do plánovacího procesu podle Rowe & Frewer (2000) a Schroeter et al. (2016).....	35
Tabulka 4: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav SPRM Třeboň.....	45
Tabulka 5: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Třeboň	49
Tabulka 6: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav SPRM Dačice	53
Tabulka 7: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav Komunitního plánu zdraví a kvality života Dačice	57
Tabulka 8: Náklady na zapojení veřejnosti do příprav SPM Český Krumlov.....	61
Tabulka 9: Celkové bodové ohodnocení (0-5 bodů) analyzovaných dokumentů dle jednotlivých kritérií.....	72

IV Seznam příloh

- Příloha 1: Charakteristiky vybraných metod zapojení veřejnosti podle jednotlivých hodnotících kritérií
- Příloha 2: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (SPRM Třeboň)
- Příloha 3: Kritérium „Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkového rozvoji města“ pro kategorii „C“ v rámci MA 21
- Příloha 4: Pozvánka na Fórum Zdravého města Třeboň
- Příloha 5: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (Komunitní plán zdraví a kvality života Třeboň)
- Příloha 6: Pozvánka na veřejné projednávání (kulatý stůl) SPRM Dačice
- Příloha 7: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (SPRM Dačice)
- Příloha 8: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (Komunitní plán zdraví a kvality života Dačice)
- Příloha 9: Informační plakát kampaně „Krumlov sobě“
- Příloha 10: Problémový strom
- Příloha 11: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (SPM Český Krumlov)
- Příloha 12: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (KPSS ORP Třeboň)
- Příloha 13: Pozvánka na veřejné projednání návrhu Plánu sociálních a souvisejících služeb na území ORP Český Krumlov
- Příloha 14: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (Komunitní plán sociálních a doprovodných služeb na území ORP Český Krumlov)

V Přílohy

Příloha 1: Charakteristiky vybraných metod zapojení veřejnosti podle jednotlivých hodnotících kritérií

Hodnotící kritéria		Metody zapojování veřejnosti			
		Referendum	Veřejná projednávání	Dotazníkové šetření	Pracovní skupiny
Kritéria přijatelnosti	Reprezentativnost účastníků	vysoká	nízká	zpravidla vysoká	limitovaná malým počtem účastníků
	Nezávislost	vysoká	zpravidla nízká	vysoká	vysoká
	Vliv načasování zapojení	různý	různý	potenciálně vysoký	potenciálně vysoký
	Vliv na konečné rozhodnutí	vysoké	průměrný	nepřímý	různý
	Transparentnost ve vztahu k veřejnosti	vysoká	průměrná	průměrná	nízká
Procesní kritéria	Dostupnost zdrojů	nízká	průměrná	nízká	nízká
	Nutnost definování záměru	vysoká	zpravidla vysoká	nízká	různá
	Složitost rozhodovacího procesu	nízká	nízká	nízká	nízká
	Efektivita	různá	nízká	potenciálně vysoká	potenciálně vysoká

Zdroj: Rowe & Frewer, 2000; vlastní zpracování

Příloha 2: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (SPRM Třeboň)

1. Reprezentativnost vzorku

Hodnocení reprezentativnosti vzorku zapojených občanů znesnadňuje absence identifikačních otázek v anonymním dotazníkovém šetření a určitá anonymita účastníků veřejného projednávání. Z hlediska zastoupení věkových skupin je zde, díky samostatnému dotazníkovému šetření pro studenty, nadměrná účast osob věkové kategorie 15-19 let, což může vést k vyhodnocení a implementaci specifických zájmů pouze pro tuto skupinu. Většina z nich navíc nebyla obyvateli města. Dotazníkového šetření se zúčastnilo pouze 2,4 % domácností, což nelze považovat za reprezentativní vzorek. Za výše zmíněné nedostatky jsou odečteny 3 body (z 5).

Veřejného projednávání se pak zúčastnilo 25 obyvatel. Podle zkušeností zpracovatelů plánu se však jedná o dostatečný počet, neboť i ve větších městech, ve kterých probíhala příprava podobných plánů, se veřejného projednávání zpravidla účastnilo méně občanů. Zde byl navíc patrný jejich skutečný zájem o směřování města. Veřejného projednávání se podle zjištěných informací neúčastnil větší počet zástupců určité zájmové skupiny, kteří by se snažili prosazovat pouze jeden svůj záměr. Z hlediska věkové struktury se jednalo spíše o starší osoby. Co se týče zastoupení odborné veřejnosti v rámci pracovních skupin, byli zde rovnoměrně zastoupeni zástupci městského úřadu, neziskového a podnikatelského sektoru. Na základě těchto skutečností byly uděleny 2 kladné body.

2. Načasování zapojení veřejnosti

Veřejnost byla o vzniku strategického plánu informována již v březnu, na počátku přípravy prací (udělen 1 bod). Dotazníkové šetření bylo provedeno až na konci května a vyhodnoceno v půlce června, tedy přibližně v polovině harmonogramu příprav (udělen 1 bod). Též první jednání pracovních skupin proběhlo v květnu. Veřejné projednávání proběhlo až na konci srpna, když měl dokument již téměř finální podobu a prakticky bylo rozhodnuto o projektových záměrech (odečteny 3 body). Ke zvýšení důvěryhodnosti celého procesu by přispěl buď dřívější termín veřejného projednávání, nebo konání alespoň dvou projednávání v průběhu příprav. Na základě výše zmíněného jsou za toto kritérium uděleny 2 kladné body.

3. Míra vlivu

Kromě pracovních skupin je v rámci dokumentu dohledatelný jen minimální vliv

zapojení veřejnosti na jeho finální podobu. Lze tak identifikovat malé propojení mezi výsledky dotazníkového šetření a opatřeními a aktivitami definovanými ve výsledném dokumentu, např. z dotazníkového šetření vyplynulo, že by obyvatelé nejvíce investovali do vybudování obchvatu města nebo zimního stadionu a tyto aktivity jsou skutečně v plánu obsaženy (udělen 1 bod). Při veřejném projednávání byl pouze dán závazek, že náměty občanů budou vypořádány a zapracovány (udělen 1 bod). Předem však nebyl přijat způsob, jak budou výsledky zapojení veřejnosti zapracovány a jaký budou mít reálný vliv, což mohlo vést ke snížení motivace občanů se do zpracování zapojit. Nižší zájem a reprezentativnost mohly zpětně vést k nižšímu významu výsledků dotazníkových šetření z pohledu zpracovatele dokumentu. Reálný vliv na podobu plánu měly výstupy pracovních skupin, tedy odborné veřejnosti a zástupců městského úřadu a místně působících subjektů, což bylo od začátku záměrem. Na základě těchto nedostatků jsou celkem uděleny 2 body z 5.

4. Nezávislost, transparentnost a rovnost

Vzhledem k dalším aktivitám města, souvisejícím se zapojováním veřejnosti, lze usoudit, že má město čistě motivovaný zájem o názor občanů. Na druhou stranu nedostatečný důraz na zapojení veřejnosti v případě SPRM může dokládat například to, že výsledky dotazníků a připomínky veřejnosti nejsou součástí plánu ani nejsou zveřejněny a že proběhlo pouze jedno veřejné projednávání na konci příprav dokumentu, když již bylo vlastně o všem rozhodnuto (odečteny 2 body). Všem účastníkům byl však vyhrazen prostor pro jejich názory a argumenty (udělen 1 bod). Ke zvýšení transparentnosti a nezávislosti přispělo zveřejnění jmen i organizací zapojených do pracovních skupin i členů řídicí skupiny z řad vedení města (udělen 1 bod). Nelze však posoudit, zda nepodléhal nadměrnému vlivu podnikatelských nebo jiných subjektů. Transparentnost také zvýšilo pravidelné publikování stavu a rozpracovanosti plánu při jeho přípravě v časopise a zřízení sekce „Plán rozvoje“ na webových stránkách, kde byly též uveřejňovány aktuality (udělen 1 bod). Nicméně, v dokumentu je deklarováno, že by občané měli být prostřednictvím této sekce informováni o průběhu plnění strategického plánu a o úspěších a problémech týkajících se rozvoje města. Po schválení plánu však tato sekce již nebyla aktualizována a v současné době již ani neexistuje. Občané nejsou o vyhodnocování plnění plánu informováni ani prostřednictvím časopisu. To může být způsobeno i výše zmíněnou změnou politické reprezentace města po volbách 2010, která nebyla s dokumentem

příliš ztotožněna a neklade na jeho realizaci důraz. Tato skutečnost však nebude zohledněna v celkovém hodnocení, neboť je hodnoceno zapojení veřejnosti pouze do příprav daného dokumentu. Celkově jsou tak uděleny 3 body z 5.

5. Zdroje

Mezi důležité zdroje patří informace, na jejichž základě může veřejnost získat představu, o čem a jak rozhoduje. Čím více informací občan má, tím větší může mít zájem se zapojit do procesu. O stavu zpracování a orientačním harmonogramu a plánu dalšího postupu byli občané informováni každý měsíc v časopise a na webových stránkách města, což mohlo zvýšit zájem a motivaci se zapojit do příprav. Na veřejném projednávání byly prezentovány stěžejní body a obsah dokumentu a účastnili se jej odborníci (představující lidské zdroje) z městského úřadu a dalších zapojených subjektů, kteří jim poskytli informace pro utvoření kvalifikovaného názoru. V září, po ukončení zpracování dokumentu, byl v aktuálním vydání časopisu stručně představen výsledný obsah a shrnuty hlavní charakteristiky SPRM. Od začátku však chyběly informace, co mohou občané zapojením se do příprav konkrétně ovlivnit (odečten 1 bod). Celkově však měli dostatek informací o aktivitách a potřebách v rozvoji města díky pravidelným aktualizacím webových stránek města a obsáhlým měsíčním vydáním časopisu, který se mezi obyvateli těší velké oblibě. Na základě výše zmíněného jsou uděleny 4 body z 5.

6. Rozhodovací proces

Zvolené metody zapojení veřejnosti (ani jejich účel) nezahrnovaly proces rozhodování, neboť dotazník a veřejné projednávání měly sloužit jako podklad pro rozhodování vedení města a členů pracovních skupin, kde bylo rozhodováno zpravidla na základě konsensu či kompromisu. Tento proces pak byl dokumentován v podobě zápisů z jednání pracovních skupin, které však již nejsou k dispozici. Vzhledem k tomuto záměru byl tak zvolen vhodný mechanismus rozhodování. Za toto kritérium je tak uděleno 5 bodů.

7. Efektivnost

Proces zapojení veřejnosti by měl být efektivní z hlediska časových a finančních nákladů. Vzhledem k tomu, že strategický plán je důležitým dokumentem pro rozvoj města a jeho realizace se může dotknout všech obyvatel, je nutné oslovit co nejširší veřejnost. Největší náklady vznikly v souvislosti s dotazníkovým šetřením, a to jak finanční, tak časové (formulace otázek, grafická úprava, distribuce a vyhodnocení).

Vzhledem k problému nízké návratnosti dotazníků se v tomto případě nedá říci, že by využití této metody bylo efektivní (odečteny 3 body). Na druhou stranu časové ani finanční náklady nebyly příliš vysoké, proto jsou za toto kritérium uděleny 2 body.

Příloha 3: Kritérium „Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji města“ pro kategorii „C“ v rámci MA 21

Č.	KRITÉRIUM	Č. ukaz. zat.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
10.	Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce,	10.1	Pořádání veřejného fóra UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce	Minimálně 1x za rok	Datum konání fóra: Počet účastníků fóra:	<ul style="list-style-type: none"> Elektronická verze výstupu z fóra – zápis s uvedením priorit, komunitní plán nebo komunitní vize rozvoje Scan prezenční listiny Usnesení zastupitelstva o projednání výstupů z fóra Fotodokumentace – <i>nepovinná příloha</i>
			<p>Nezbytná podmínka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pro každý kalendářní rok je nutno doplnit informace o počtu účastníků veřejného fóra - fórum musí proběhnout fyzicky na jednom místě a během jednoho dne - v rámci veřejného fóra probíhá společná diskuse široké veřejnosti, odborníků a politiků, - je nutné, aby diskuse probíhala za využití komunitních technik týmové práce - v rámci veřejného fóra je otevřena diskuse ke všem 3 pilířům UR [sociální, ekonomika, životní prostředí], s možností vyjádřit se k libovolnému z témat UR (viz příloha I.a) - v důkazu (tj. v zápisu z akce) musejí být uvedena témata UR, na která byla akce zaměřena a současně v zápisu musí být uvedena informace, že přítomným účastníkům byla nabídnuta možnost vyjádřit se k libovolnému tématu z deseti témat UR. (u jednotlivých tematických stolů lze kombinovat několik témat UR; názvy témat mohou být též modifikovány) - veřejné fórum má konkrétní výstup, tj. přehledné určení nejdůležitějších problémů udržitelného rozvoje a kvality života v místě/regionu na základě názoru veřejnosti – musí být také uvedeno v zápisu z akce - je nutné, aby výstup z veřejného fóra byl oficiálně projednán zastupitelstvem (může se jednat o projednání materiálu, kde je výstup z fóra uveden) - účast na veřejném fóru dosahuje min. 50 osob <p>Pouze pro kategorie B, A (základní podmínka):</p> <ul style="list-style-type: none"> - účast na veřejném fóru dosáhla min. 70 osob <p>Nelze uznat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nelze uznat jako důkaz pozvánku na akci - z důvodu kvalitativních nároků na komunitní plánování nelze uznat jako důkaz akce těchto typů: běžné schůze a jiná běžná diskusní a informační setkání s veřejností bez struktury oblastí a možností veřejnosti dosáhnout definování priorit rozvoje; <p>Doporučení:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizovat anketu / průzkum k ověření největších problémů stanovených na veřejném fóru - zveřejnit informace o ověřených největších problémech z aktuálního veřejného fóra (možno uvést v DB MA21 např. formou externího odkazu na web s informacemi) - zajistit veřejný přehled aktivit pro řešení největších problémů z loňského veřejného fóra a finanční vyčíslení těchto aktivit v rozpočtu municipality (možno uvést v DB MA21 např. formou externího odkazu na web s informacemi) - zajistit projednání nové / aktualizované strategie rozvoje na veřejném fóru, tj. metodami komunitního plánování, s respektováním podmínek veřejného fóra (v takovém případě je akce uznatelná jako důkaz pořádání veřejného fóra v příslušném roce) - v rámci veřejného fóra otevřít speciální možnost zapojení mládeže, např. speciálním „stolem mladých“ - je možné využít inspiraci z realizovaných veřejných fór – viz např. celostátní přehled: http://mistniagenda21.cz/forum 			

Zdroj: Místní Agenda 21 (<http://ma21.cenia.cz>)

Příloha 4: Pozvánka na Fórum Zdravého města Třeboň

K Třeboni patří ryby, o městě rozhodujte i Vy!

Zdravé město Třeboň a Národní síť Zdravých měst ČR Vás zvou na

Fórum Zdravého města

Jak se Vám v Třeboni a okolí žije?
Jak můžeme naše město zvelebit?
Co Vám ve městě vadí?

Jak to změnit a vyřešit?
Co se Vám ve městě líbí?
Jak to podpořit a rozvíjet?

**11. října 2016
od 17.00 hodin**
Kulturně společenský sál
Beseda

Diskutovat budeme v těchto oblastech:

- úřad a občan (rozpočet, strategie, informovanost)
- životní prostředí
- doprava
- cestovní ruch a lázeňství
- sport, volný čas a kultura
- sociální služby
- bezpečnost, sociálně patologické jevy
- zdravý životní styl
- školství a vzdělání
- diskusní stůl pro mládež

Zdroj: Oficiální stránky města Třeboň (www.mesto-trebon.cz)

Příloha 5: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (Komunitní plán zdraví a kvality života Třeboně)

1. Reprezentativnost vzorku

Fóra se zúčastnilo 90 občanů, tj 1 % obyvatel Třeboně. Pozitivní je fakt, že se každým rokem účast zvyšuje, neboť občané z minulých realizovaných priorit vidí, že mohou skutečně něco ovlivnit a na tuto možnost si do jisté míry zvykli. Zájemci byli motivováni také občerstvením a možností vyhrát dárkové tašky v rámci uskutečněné tomboly. Bylo cíleno na všechny věkové skupiny, navíc jeden z 10 tematických okruhů, stůl mládeže, je zaměřen na studenty. Vzhledem k částečné anonymitě účastníků nelze identifikovat jejich věkovou ani vzdělanostní strukturu. Na základě zjištěných informací se účastnil vyvážený poměr mužů i žen, odhadem byly zastoupeny všechny věkové kategorie, avšak s mírnou převahou osob nad 45 let. Nebyla zaznamenána ani nepoměrná přítomnost členů určité zájmové skupiny, která by se snažila prosadit svůj konkrétní záměr. Ankety se následně zúčastnilo 5 % obyvatel a každoročně se do ní zapojuje stále více obyvatel. Vzhledem k chybějícím identifikačním otázkám však nelze určit reprezentativnost vzorku. Na základě toho jsou uděleny 4 body z 5.

2. Načasování zapojení veřejnosti

Načasování zapojení veřejnosti bylo účelně stanoveno tak, aby konání veřejného fóra i ankety bylo počátkem celého procesu. Veřejnost byla také s měsíčním předstihem informována o možnostech zapojení, včas byla také informována o výsledcích fóra i ankety. Před realizací některých větších investičních projektů, které mohou ovlivnit všechny občany města nebo se jedná o veřejně známý a problematický projekt, se navíc konají dvě veřejná projednávání, jedno na projednání návrhu řešení projektu a druhém pro představení výsledného návrhu. Vzhledem k plnění kritéria je tak uděleno 5 bodů.

3. Míra vlivu

Míra vlivu zapojené veřejnosti je v případě zpracování komunitního plánu maximální. Dle pravidel fóra je již předem přijat závazek, že priority odhlasované na fóru a ověřené anketou budou realizovány, pokud to bude v možnostech města, přičemž jsou o tomto závazku občané vždy předem informováni ve výše zmíněných médiích. Ačkoliv jsou tyto priority zastupitelstvem projednávány, konečné rozhodnutí v podstatě zcela neleží na zastupitelstvu, ale na občanech města. Zástupci vedení města

a městského úřadu se fóra účastní, ale nezasahují do jednotlivých námětů občanů ani jejich hlasování. Pro občany může být velmi motivační, že jejich námět nebo hlas má opravdu reálnou a viditelnou šanci něco ovlivnit. To dokazuje i každý rok se zvyšující účast na fóru i v anketě. Realizací zvolených priorit se má město navíc zabývat již během roku 2017. I ze zkušenosti z minulých let se však jedná o nákladné investice, které nejsou zrealizovatelné za rok (např. koupaliště, poliklinika, přeložka silnice), a tak veřejnost na výsledky svých rozhodnutí musí čekat déle. Vzhledem k reálnému vlivu veřejnosti je uděleno 5 bodů.

4. Nezávislost, transparentnost a rovnost

Vzhledem k plnění předchozího kritéria je zjevný čistě motivovaný zájem města o názory veřejnosti. Ve výsledném komunitním plánu jsou navíc formulovány všechny náměty účastníků, což zvyšuje transparentnost procesu. Všem účastníkům byl dán stejný prostor pro vyjádření. O výsledcích fóra, ankety i průběžném plnění ověřených priorit jsou občané pravidelně informováni na webových stránkách města v sekci aktualit a Zdravého města, v Třeboňském světě i Zpravodaji Zdravého města. Na fóru je navíc zástupci města detailně představeno a vyhodnoceno plnění jednotlivých aktivit komunitního plánu z loňského roku. K transparentnosti také přispívá, že každé prioritě je přidělen pracovník úřadu odpovědný za její realizaci. Všechny tyto informace o způsobu vypořádání s prioritami jsou navíc dostupné v databázi na webových stránkách Národní sítě Zdravých měst. Na základě úspěšného plnění tohoto kritéria je uděleno 5 bodů.

5. Zdroje

Zdroje pro optimální zapojení veřejnosti jsou nutné zejména v podobě informací. Přínosná účast na fóru vyžaduje přehled o dění a problémech ve městě. Webové stránky města, časopis Třeboňský svět i Zpravodaj Zdravého města jsou osvědčenými a kvalitními informačními kanály, díky nimž si každý občan může udělat obrázek o problémech a potřebách města, a adekvátně tak spolurozhodovat o jeho dalším rozvoji. Fóra se však neúčastní odborníci na jednotlivé řešené tematické okruhy (odečten 1 bod) a zástupci města a městského úřadu se účastní pouze jako koordinátoři a moderátoři akce a do diskuse občanů jinak nevstupují. Na základě tohoto hodnocení jsou uděleny 4 body.

6. Rozhodovací proces

V rámci metod zapojení veřejnosti byl využit vhodný mechanismus procesu

rozhodování. Rozhodovací proces byl založen na veřejném hlasování a hlasování prostřednictvím ankety. Lze tak jednoznačně určit, jaká varianta získala kolik hlasů, což vede i ke zvýšení transparentnosti. Jediné omezení v tomto rozhodovacím mechanismu stojí na možné manipulaci s anketními lístky, které se projevilo v souvislosti s vysokou mírou vlivu veřejnosti (odečten 1 bod). Celkově jsou tak v rámci tohoto kritéria uděleny 4 z 5 bodů.

7. Efektivnost

Dané metody zapojení veřejnosti lze označit jako efektivní. Časová i organizační zátěž pro uspořádání fóra je poměrně malá, z hlediska finančních nákladů bylo největší položkou občerstvení a ceny do tomboly, což však mohlo být motivací pro účast dostatečného počtu občanů, kteří se aktivně zúčastnili a přispěli k rozhodování o prioritách města. Díky jednoduchému anketnímu lístku, kde občané pouze označili 2 pro ně nejdůležitější priority ze seznamu, nebylo jejich zpracování a vyhodnocování časově ani finančně náročné. Přesto anketa splnila svůj účel. Efektivnost metody však může částečně snížit zmíněná manipulace s anketními lístky (odečten 1 bod). Za plnění tohoto kritéria jsou uděleny 4 body

Příloha 6: Pozvánka na veřejné projednávání (kulatý stůl) SPRM Dačice

Zdravé město Dačice a MA21

prostírá

**KULATÝ
STŮL**

tentokrát na téma

**„Strategický plán města Dačice pro roky 2016-25,
General bezbariérovosti a Generelem zeleně“**

PROGRAM

- Seznámení se „Strategickým plánem města Dačice pro roky 2016-2025, Generelem bezbariérovosti a Generelem zeleně“
- Návrhy na doplnění či úpravy
- Shrnutí výsledků jednání

ZA ÚČASTI:

- vedení města
- zpracovatelů strategického plánu a generelů
- Odboru dotací a investic MěÚ Dačice

Zajímají nás Vaše názory!
Občerstvení zaplácáno.

Tento projekt je spolufinancován Státním fondem životního prostředí České republiky.

STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí

pondělí
24. října 2016
od **16:00 h**
v KD Beseda Dačice

Zdroj: Oficiální stránka města Dačice (www.dacice.cz)

Příloha 7: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (SPRM Dačice)

1. Reprezentativnost vzorku

Reprezentativnost byla zaručena díky sociologickému průzkumu provedeného odbornou firmou. Zapojeno tak bylo 9,2 % všech obyvatel ve věku 15 a více let, což je považováno za dostatečný vzorek. Reprezentativnost je dodržena z hlediska pohlaví (zúčastnilo se 48 % mužů, což přesně odpovídá populaci mužů ve městě ve věku 15 a více let), věkové struktury (např. ve věku 65 a více let bylo zapojeno 22 % občanů, stejně jako je občanů v populaci města) i přibližné vzdělanostní struktury (např. bylo zapojeno 10 % občanů s vysokoškolským vzděláním, přičemž podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 bylo v této kategorii 8 % obyvatel). Poměrně vysokou účast měla i veřejná projednávání, kdy v tomto případě hrálo roli propojení zapojení veřejnosti do příprav strategického plánu a dalších aktivit města v rámci MA 21. Zapojeno tak bylo při prvním projednání 105 občanů, při druhém 50. Na základě řízených rozhovorů bylo zjištěno, že druhého projednání se neúčastnila žádná určitá zájmová skupina, která by prosazovala pouze své záměry ani zde nebyla nadměrná účast žádné věkové skupiny. Přesto se účastnili spíše starší občané a občané, kteří se pravidelně angažují v podobných aktivitách nebo ti, kteří by byli uskutečněním plánovaných záměrů obce přímo dotčeni. Co se týče obsazení pracovních skupin, podle úvodní části strategického dokumentu do nich byli zapojeni zástupci podnikatelského, veřejného a neziskového sektoru. Většinu členů však tvořili zástupci vedení města, městského úřadu, příspěvkových organizací města a obchodních společností zakládaných městem a dalších organizací zřizovaných městem (městská knihovna, městské muzeum, základní školy, městská policie, Technické služby Dačice s.r.o. atd.), z řad místních podnikatelů se účastnili pouze 2 podnikatelé. I přesto je na základě úspěšného plnění tohoto kritéria uděleno 5 bodů.

2. Načasování zapojení veřejnosti

Veřejnost byla informována a zapojena již na začátku zpracovávání dokumentu. Vhodné bylo konání dvou veřejných projednávání, přičemž první se uskutečnilo již v únoru, i když v rámci příprav strategického plánu mělo spíše informační charakter. Druhé projednávání se konalo na konci října, kdy byla představena první pracovní verze, ke které se mohli občané vyjadřovat a jejich náměty byly zpracovány. Nešlo tedy pouze o představení již předem daných rozhodnutí. Také sociologický průzkum

byl proveden již v průběhu března a úplné výsledky byly dostupné již v dubnu a mohly tak být skutečně jedním z primárních podkladů při zpracovávání dokumentu. Toto kritérium je tak hodnoceno zcela pozitivně (celkem uděleno 5 bodů).

3. Míra vlivu

Vedení města od začátku procesu deklarovalo, že se názory veřejnosti budou vždy projednávat na jednání pracovních skupin a řídicích skupin a výsledky kulatého stolu v radě a zastupitelstvu města. Z veřejného projednávání u kulatého stolu byl vytvořen zápis se všemi podněty, které od občanů zazněly (např. rozšíření cyklotras, rozmístění informačních cedulí s místními cíli, dopravní dostupnost mimo pracovní dny, zajistit více odborných lékařů, nedostatečná kapacita v MŠ, více parkovišť atd.). Z celkových 26 podnětů lze v opatřeních a aktivitách ve výsledném plánu dohledat zahrnutí 20 z nich (např. aktivita „Optimalizace a rozvoj sítě mateřských škol“, aktivita „Udržet a rozvinout dostupnost zdravotnických služeb ve městě a spádovém území“, aktivita „Rozvoj cyklistické a pěší dopravy“ atd.). Tento vliv dokazují také změny ve výsledném dokumentu oproti jeho pracovní verzi z poloviny října, která byla při tomto projednávání představena. Výsledky anketárního šetření měly ověřit zájem občanů o konkrétní vybrané aktivity, což se promítlo i ve výsledném strategickém plánu. K přímé využitelnosti přispěla jasná formulace otázek zaměřená na nejproblematictější a nejdiskutovanější záležitosti ve městě. Z dostupných informací lze tak usoudit, že zapojená veřejnost měla na přípravu dokumentu reálný vliv a na základě toho je tomuto kritériu uděleno 5 bodů.

4. Nezávislost, transparentnost a rovnost

Informování občanů o možnostech zapojení, výsledcích projednávání a vybízení k aktivní diskusi ukazuje na čistý zájem o spolupráci s místními občany. Jako jediné negativum lze v tomto ohledu brát to, že veřejnost nebyla prostřednictvím zmíněných využívaných medií průběžně informována o průběhu zpracování dokumentu a nebyl předem přijat závazný způsob, jak bude s výstupy od veřejnosti naloženo (odečten 1 bod). Také zadání uskutečnění výše zmíněného sociologického průzkumu směřuje k tomu, že město opravdu zajímají názory reprezentativní části veřejnosti. Ačkoliv nebyl předem přijat závazný přístup k zapracování výstupů z řad veřejnosti, jejich reálný vliv na výsledný dokument je dohledatelný. Také byla zveřejněna jména osob zapojených do pracovních skupin i členů řídicí skupiny. Jako negativní lze v rámci tohoto kritéria vnímat fakt, že většinu členů pracovních skupin tvořili zástupci vedení

města, městského úřadu a organizací zakládaných nebo zřizovaných městem. Na základě informací z řízeného rozhovoru však bylo osloveno mnoho místních podnikatelů i neziskových organizací, kteří ale neprojevíli o účast na zpracování strategického dokumentu zájem. Z toho lze usoudit, že proces zpracování nepodléhal nadměrnému vlivu podnikatelských nebo jiných subjektů. Během procesu byla zajištěna rovnost účastníků, všem byl dán dostatečný prostor a čas. Šetření v rámci sociologického průzkumu se však mohli zúčastnit jen vybraní občané, tímto způsobem se tak ke stanoveným otázkám nemohli vyjádřit všichni zájemci. Na základě výše zmíněného jsou celkem uděleny 4 body.

5. Zdroje

Zdroje v podobě informací byly občanům dostupné prostřednictvím výše zmiňovaných médií. Občané tak byli včas a motivačním způsobem informováni o způsobech zapojení se do zpracovávání dokumentu. Nedostatečně však byly zmíněny základní informace o účelu a smyslu zpracovávání strategického dokumentu a dalších konkrétnějších souvislostech, což by mohlo vzbudit větší zájem se zapojit do procesu (odečten 1 bod). Avšak díky velkému množství informací o aktuálních událostech i dlouhodobých potřebách města, které byly veřejně publikovány bez souvislosti s přípravou strategického plánu, občané mohli získat optimální přehled o dění ve městě, což mohlo být podnětem pro účast na veřejných projednáváních.

Občané však nebyli průběžně informováni o stavu zpracování a orientačním harmonogramu a plánu dalšího postupu (odečten 1 bod). Tyto informace byly prezentovány až na veřejných projednávání, kterých se kromě představitelů města účastnili i odborníci z městského úřadu a dalších zapojených subjektů, kteří poskytovali požadované informace pro vytvoření kvalifikovaného názoru účastníků. Celkem je tak úspěšnost tohoto kritéria hodnocena 3 body.

6. Rozhodovací proces

Mechanismy rozhodovacího procesu částečně umožnily identifikovat hlavní důvody ke konkrétnímu rozhodnutí. Např. díky konkrétně formulovaným otázkám v anketárním šetření a jejich vyhodnocení lze zjistit, do jaké míry byla určitá finální rozhodnutí podporována, přesto bylo toto rozhodnutí ponecháno řídicí skupině. Ke zvýšení transparentnosti v rámci rozhodovacího procesu přispělo dokumentování a uveřejnění všech námětů účastníků veřejných projednávání. V rámci tohoto kritéria nebyly identifikovány významnější nedostatky (uděleno 5 bodů).

7. Efektivnost

Z hlediska časových a finančních nákladů lze v tomto případě proces považovat za efektivní. Vzhledem k významu strategického dokumentu pro rozvoj města i jeho obyvatele bylo účelné investovat do provedení sociologického průzkumu, a získat tak názory reprezentativního vzorku občanů. Jasně formulované otázky zaměřené na nejvíce řešené záležitosti ve městě byly navíc přímo využitelné jako podklad při zpracovávání plánu. Díky zpracování průzkumu odbornou firmou byla zaručena reprezentativnost a úspora času pro město a zpracovatele dokumentu. Veřejná projednávání byla vzhledem k poměrně velké účasti a aktivitě občanů také přínosná a ve srovnání s nízkými náklady na jejich organizaci a realizaci, jak z hlediska času tak vynaložených financí, je lze v tomto případě také považovat za vhodně zvolenou formu zapojení veřejnosti. Ke snížení nákladů a vyšší efektivnosti procesu také přispělo sdílení veřejných projednávání i průzkumu s dalšími aktivitami v rámci MA 21 a s přípravou komunitního plánu zdraví a kvality života, jež bude analyzován v podkapitole 5.2.2. Vzhledem k úspěšnému plnění tohoto kritéria je uděleno 5 bodů.

Příloha 8: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (Komunitní plán zdraví a kvality života Dačice)

1. Reprezentativnost vzorku

Fóra se zúčastnilo 105 osob, což představuje 1,4 % obyvatel. Vzhledem k anonymitě účastníků nelze určit reprezentativnost, nicméně se účastnilo více mužů než žen a zastoupení všech věkových skupin bylo zajištěno stoly vyčleněnými pro mládež a seniory. Z výsledků závěrečných hodnotících dotazníků pro účastníky vyplynulo, že se fóra účastnili příslušníci zájmové skupiny. Jednalo se o sportovní oddíl, který se snažil prosadit výstavbu nové sportovní haly (odečten 1 bod). Tvorby pocitové mapy se zúčastnili účastníci fóra a 130 osob přes webové stránky, přičemž nebyly zjišťovány jejich identifikační údaje, reprezentativnost tedy také nelze určit. Anketa uskutečněná v podobě sociologického průzkumu provedeného odbornou firmou byla částečně sdílena s anketou pro Strategický plán rozvoje města Dačice, i zde je tak zaručena reprezentativnost z hlediska pohlaví, věkové struktury i přibližné vzdělanostní struktury. Na základě tohoto hodnocení jsou uděleny 4 body.

2. Načasování zapojení veřejnosti

Stejně tak jako v Třeboni, jsou podle pravidel fóra náměty veřejnosti jediným podkladem pro zpracování komunitního plánu, čemuž odpovídá i účelné načasování zapojení veřejnosti na začátek procesu. O všech možnostech zapojení byla veřejnost také s předstihem informována. Vzhledem k plnění tohoto kritéria je uděleno 5 bodů.

3. Míra vlivu

Vzhledem k pravidlům fóra, kdy je předem zveřejněn závazek, že ověřené priority budou realizovány, pokud budou v kompetencích a možnostech města, je i v tomto případě míra vlivu zapojené veřejnosti do zpracování komunitního plánu maximální. Rozhodnutí občanů zastupitelstvo a rada města na svých zasedáních pouze projednává a oficiálně schvaluje. Ověření priorit vycházejících z fóra pomocí ankety bylo v tomto případě realizováno pomocí sociologického průzkumu na vzorku 600 osob. Negativum tak může spočívat v tom, že se nemohli zúčastnit všichni občané, resp. zájemci o ovlivnění výsledných ověřených priorit. Výsledky pocitové mapy měly dohledatelný vliv jak na komunitní plán, tak na strategický plán rozvoje, jak bylo avizováno. Např. jako nejvíce zanedbané místo bylo označeno autobusové nádraží a oblast místních rybníků. Revitalizace kaskády rybníků byla zároveň i jednou z ověřených priorit a je zahrnuta i do aktivit ve Strategickém plánu rozvoje města. O záměru rekonstrukce

autobusového nádraží na základě výsledků pocitové mapy informoval starosta města občany v Dačickém zpravodaji, není však zahrnut ani v komunitním ani strategickém plánu. Při hodnocení podle tohoto kritéria nebyly identifikovány významnější nedostatky, proto je uděleno 5 bodů.

4. Nezávislost, transparentnost a rovnost

Vzhledem k výše zmíněnému je patrný skutečný zájem města o spolupráci a zapojení veřejnosti. S výsledky fóra i ankety byly občané detailně seznámeni na Facebookovém profilu, v Dačickém zpravodaji i na webových stránkách města. O transparentnosti také svědčí, že na fóru bylo zástupci města prezentováno plnění jednotlivých priorit komunitního plánu z loňského roku. Komunitní plán a informace o stavu realizace priorit jsou navíc dostupné v databázi na webových stránkách Národní sítě Zdravých měst. Z hlediska rovných příležitostí byl všem účastníkům dán prostor pro vyjádření svých názorů. To se ovšem netýká sociologického průzkumu, neboť do ověření priorit bylo zapojeno pouze 600 náhodně vybraných obyvatel Dačic (odečten 1 bod). Rovnost také mohla narušit zmíněná přítomnost členů zájmové skupiny. Celkem jsou v rámci tohoto kritéria uděleny 4 body z 5.

5. Zdroje

Dostatečné zdroje v podobě informací mohli zájemci získat prostřednictvím výše zmiňovaných médií, neboť město tak pravidelně seznamuje občany s aktuálním děním a problémy města. V rámci materiálních zdrojů byly využity tabule, projektor, mapy, plakáty atp. Podle hodnotícího dotazníku by účastníci uvítali více času na rozhodování a více psacích potřeb (odečten 1 bod). Za plnění tohoto kritéria jsou uděleny 4 body.

6. Rozhodovací proces

Mechanismus procesu rozhodování byl postaven na veřejném hlasování a hlasování prostřednictvím ankety pro určení závazných ověřených priorit pro další rozvoj města. Podle vyhodnocení tak lze jednoznačně určit, jaké možnosti získaly kolik hlasů. V rámci tohoto kritéria tak nejsou identifikovány žádné nedostatky (5 bodů).

7. Efektivnost

Do určení priorit pro zpracování komunitního plánu se zapojilo dostatečné množství aktivních občanů. Vzhledem k poměrně malé časové, finanční i organizační náročnosti zapojení veřejnosti, lze využité metody považovat za vhodně zvolené. Tvorba pocitové mapy byla navíc neobvyklým zpestřením fóra, kterou většina účastníků hodnotila velmi kladně. Finanční náklady na konání fóra a přípravu a vyhodnocení pocitové

mapy města byly navíc částečně pokryty finanční podporou ze Státního fondu životního prostředí a Ministerstva životního prostředí ČR. Vzhledem k tomu, že nebyla organizována celoměstská anketa, ale priority byly ověřeny v rámci sociologického průzkumu provedeného externí firmou, byly s tím spojeny pouze finanční náklady. Za kritérium efektivity je tak uděleno 5 bodů.

Příloha 9: Informační plakát kampaně „Krumlov sobě“

**TVOŘME
KRUMLOV
SPOLU**

„Zajímá mě dění ve městě
a považuji za důležité,
aby všichni lidé měli možnost
přispět svými názory k jeho
dalšímu rozvoji.“

Patricie Klose
studentka

**Jak má vypadat město,
ve kterém chceme žít?**

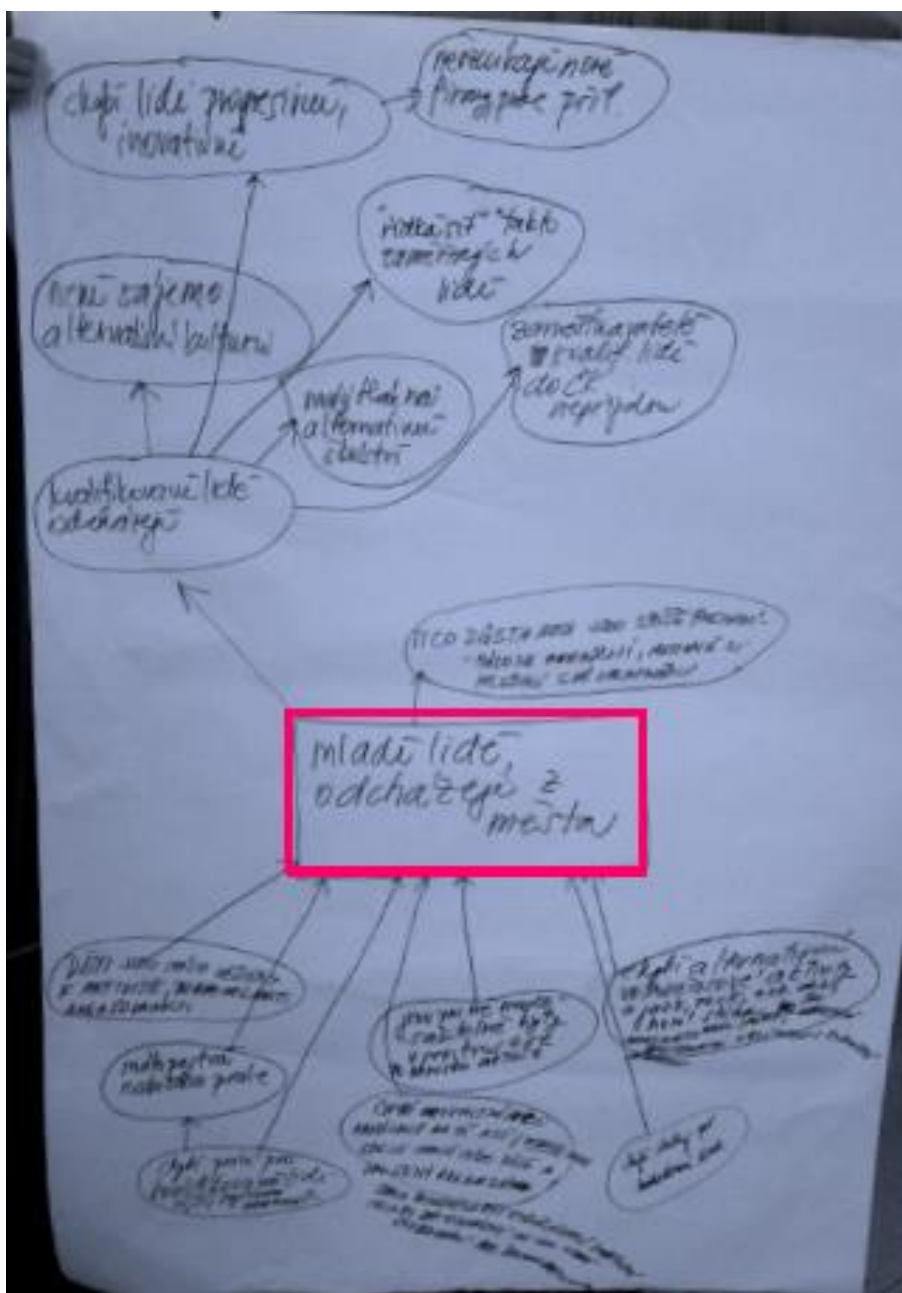
Sdělte svůj názor!

www.KrumlovSobe.cz

Projekt Krumlov sobě je součástí participativní tvorby nového strategického plánu města Český Krumlov

Zdroj: Tvořme Krumlov spolu (<http://www.krumlovsobe.cz/cz/krumlovsobe/>)

Příloha 10: Problémový strom

Zdroj: Strategický plán města Český Krumlov

Příloha 11: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (SPM Český Krumlov)

1. Reprezentativnost vzorku

Hodnocení reprezentativnosti vzorku zapojených občanů znesnadňuje jejich anonymita na veřejných projednáváních i absence identifikačních otázek v dotazníkovém šetření v rámci online mapové aplikace. Ačkoliv bylo u dotazníků sledováno, ve které části města respondent bydlí, nebylo vyhodnocení odpovědí dotazníku s různými místy bydliště nijak propojeno (odečten 1 bod). Vzhledem k malé velikosti vzorku ani není účelné hodnotit reprezentativnost ve vztahu k charakteristikám populace města. Prvního veřejného projednání se zúčastnilo 130 obyvatel, resp. 1 % obyvatel, dotazník jich vyplnilo pouze 93, tj. 0,7 % (odečteny 2 body). Do závěrečného projednání se zapojilo asi 20 občanů. Podle zjištěných informací se veřejného projednávání nezúčastnili členové žádné zájmové skupiny s cílem manipulace a prosazování vlastních specifických zájmů (udělen 1 bod). V pracovních skupinách byli rovnoměrně zastoupení zástupci městského úřadu, neziskového i podnikatelského sektoru a veřejnosti (udělen 1 bod). Celkem jsou v rámci tohoto kritéria uděleny 2 body z 5.

2. Načasování zapojení veřejnosti

Veřejnost byla o vzniku nového strategického plánu a způsobech, jak se do jeho příprav může zapojit, informována již na začátku března, kdy veškeré přípravy začínaly. Možnost vyjádřit své náměty a vyplnit krátký dotazník měla veřejnost již v průběhu dubna a na výsledky pak na konci dubna navázalo veřejné projednávání, jehož cílem bylo získat stěžejní podklady pro zpracování plánu. Následně na výstupy projednávání navázala květnová jednání pracovních skupin. Tento harmonogram tak lze z hlediska načasování zapojení veřejnosti považovat za logicky a efektivně stanovený. Rozporuplné je však konání druhého veřejného projednávání, které proběhlo až na začátku října na jednání zastupitelstva, které již mělo na programu schvalování finálního dokumentu (odečten 1 bod). Na základě tohoto hodnocení jsou uděleny celkem 4 body z 5.

3. Míra vlivu

Zapojení veřejnosti mělo při zpracovávání strategického plánu poměrně zásadní vliv, o čemž byla veřejnost prostřednictvím výše zmíněných médií předem informována. Na reálném vlivu občanů města byla postavena i celá kampaň Krumlov

sobě. Již první způsob zapojení v podobě online dotazníku měl vliv na následné veřejné projednávání, neboť výsledky dotazníku byly předem daným předmětem diskuse. Výsledky veřejného projednávání pak tvořily stěžejní poklad pro zpracování strategie, občané zde pomocí jejich návrhů a následného bodového hodnocení zvolili hlavní problematická témata, která by měla být řešena (např. dopravní situace ve městě, bytová situace a odliv mladých lidí), ale i vizi rozvoje města. Na základě toho bylo definováno také zaměření jednotlivých pracovních skupin, které dále rozpracovaly výstup veřejného projednávání do podoby konkrétních cílů a aktivit. V podstatě žádný vliv na výsledný dokument již nemělo poslední veřejné projednání, ke kterému byli občané přizváni k připomínkování výslední verze dokumentu, neboť vyjádřené připomínky již nebyly zapracovány a strategický plán byl schválen v prezentované podobě (odečten 1 bod). Za relativně úspěšné plnění kritéria jsou uděleny 4 body z 5.

4. Nezávislost, transparentnost a rovnost

Již od začátku procesu zpracování plánu byla patrná snaha o jeho transparentnost a nezávislost, k čemuž přispěla i zmiňovaná kampaň Krumlov sobě a avizování záměru a snahy města o maximální zapojení veřejnosti. K tomu byly zřízeny i speciální webové stránky a Facebooková stránka, jejichž prostřednictvím byla veřejnost průběžně informována o možnostech zapojení, byly zde uveřejňovány hlavní výstupy a náměty od účastníků projednávání. Také na webových stránkách města a v místních novinách byl již na začátku prezentován smysl a účel strategického plánu a částečně také informace o průběhu zpracování plánu. V textu strategického plánu jsou shrnuty i graficky zpracované hlavní výsledky dotazníku a zároveň je zde uveden i odkaz na úplný záznam výstupů. Podobným způsobem jsou v plánu zahrnuty i hlavní výstupy z dvoudenního veřejného projednávání, též je dostupný odkaz na jejich kompletní záznam. Na rozdíl od výstupu z dotazníku a veřejného projednávání však nikde není dokumentována a prezentována práce pracovních skupin ani složení jejich členů (odečten 1 bod). K vyšší transparentnosti přispívá videozáznam z jednání zastupitelstva, kde občané mohli vznášet připomínky, který je dostupný na oficiálních webových stránkách města. Z hlediska rovnosti byl všem účastníkům vyhrazen prostor pro jejich názory a argumenty. Na základě tohoto hodnocení jsou uděleny 4 body.

5. Zdroje

Díky nově zřízeným (online) komunikačním prostředkům, které byly pravidelně aktualizovány, měli zájemci k dispozici průběžné informace o zpracování plánu a jeho

harmonogramu. Celá informační kampaň zahrnovala i plakáty rozmístěné po městě. V Novinách města Český Krumlov byly zveřejňovány pozvánky na veřejná projednávání, výstupy jednání a v listopadovém vydání i shrnutí hlavních bodů již schváleného dokumentu. Dostatečně byl prezentován i účel zpracovávání plánu a co má být jeho obsahem. Pro veřejné projednávání byl k dispozici dostatek materiálních zdrojů v podobě map, tabulí, projektorů a běžných kancelářských potřeb. Vzhledem k tomu, že projednání bylo rozděleno do dvou dnů, měli účastníci i dostatek času na rozhodování. Zejména v pracovních skupinách pak jednali i odborníci, kteří mohli poskytnout účastníkům z řad veřejnosti kvalifikovaný názor. Na základě tohoto hodnocení je v rámci tohoto kritéria uděleno 5 bodů.

6. Rozhodovací proces

Konečné rozhodnutí o finální podobě měli zastupitelé města, přesto je však rozhodovací proces spojen s vysokou mírou vlivu zapojené veřejnosti. O stěžejních problémech a námětech se na veřejném projednávání rozhodovalo pomocí bodování, kdy každý účastník měl několik souhlasných, v některých případech i nesouhlasných bodů, které jednotlivým možnostem přiděloval. Bodování všech jednotlivých možností bylo průběžně dokumentováno a zveřejněno ve finální verzi strategického plánu. Důležitou roli v koordinaci rozhodovacího procesu hrál externí odborník v roli komunikátora. Ačkoliv zvolené metody zapojení veřejnosti přímo nezahrnovaly proces konečného rozhodování, sloužily jako neměnný podklad pro další rozhodování členů pracovních skupin, kde bylo rozhodováno zpravidla na základě konsensu. Činnost pracovních skupin však již nebyla dokumentována (odečten bod). Za toto hodnotící kritérium jsou tak uděleny 4 body.

7. Efektivnost

Město se vzhledem ke svému záměru snažilo prostřednictvím kampaně „Krumlov sobě“ oslovit co nejširší veřejnost a vybízet k aktivní účasti občanů města. Míra ohlasu občanů města však byla poměrně nízká, neboť celkově se do pracovní plánu zapojily asi 2 % obyvatel. Zejména nízká návratnost dotazníků svědčí o tom, že způsob využití této metody nebyl vzhledem k záměru města zapojit co nejvíce obyvatel efektivní (odečteny 2 body). Přesto lze však říci, že dvoudenní veřejné projednávání i jednání pracovních skupin bylo efektivní z časového hlediska, neboť za poměrně krátkou přineslo se zapojením veřejnosti stěžejní podklady pro zpracování plánu, což bylo účelem. Díky tomu jsou celkem uděleny 3 body.

Příloha 12: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (KPSS ORP Třeboň)

1. Reprezentativnost vzorku

Za reprezentativní se nedá daný vzorek respondentů zapojených do anketárního šetření považovat ani z hlediska jeho velikosti, ani z hlediska reflektování charakteristik populace obyvatel správního obvodu. Odpovědi byly získány pouze od 2 % obyvatel, přičemž dvě třetiny respondentů tvořili obyvatelé Třeboně, kteří se však na obyvatelstvu celého správního obvodu podílí jednou třetinou (odečteny 3 body). Např. z Českých Velenic, které tvoří 14 % obyvatelstva, se vrátilo pouze 10 lístků. Alespoň částečně odpovídá struktura respondentů věkové struktuře všech obyvatel (zúčastnilo se 21 % obyvatel starších 60 let a 18 % mladších 19 let). Jednotlivé věkové kategorie tak byly zastoupeny poměrně rovnoměrně. Další identifikační údaje již nebyly zjišťovány. Veřejných projednávání se pak zúčastnilo celkem cca 20 obyvatel, z velké míry se jednalo o ženy starší 30 let a seniory z města Třeboně. Do pracovních skupin se z řad veřejnosti zapojila pouze jedna žena a několik zástupců uživatelů sociálních služeb. Na základě výše zmíněného hodnocení jsou za toto kritérium uděleny 2 body.

2. Načasování zapojení veřejnosti

Veřejnost byla o záměru vytváření nového komunitního plánu informována již v lednu 2014, na počátku přípravy prací, kdy byla také přizvána k účasti v pracovních skupinách. Též první jednání pracovních skupin proběhlo v lednu. První veřejné projednávání se konalo již v únoru 2014 a mělo spíše informační charakter. Anketární šetření bylo realizováno v červenci až srpnu 2014. Vzhledem k tomu, že celkové přípravy zpracovávání trvaly od začátku ledna 2014 do konce roku 2015, bylo načasování v tomto ohledu optimální pro možnost s výsledky dále pracovat a zahrnout je do výsledného dokumentu. Poslední veřejné projednávání a připomínkování proběhlo až v průběhu května 2016, kdy byl představen téměř finální dokument a již nebyl prostor pro zásadní změny (odečten 1 bod). Vzhledem k poměrně úspěšnému naplnění tohoto kritéria jsou uděleny celkem 4 body z 5.

3. Míra vlivu

Kromě výstupů pracovních skupin je v rámci dokumentu dohledatelný jen malý vliv zapojení veřejnosti na jeho finální podobu, což také souvisí s poměrně nízkou účastí na veřejných projednávání a nedostatečnou reprezentativností anketního šetření (odečten 1 bod). Přesto lze identifikovat určité propojení mezi výsledky dotazníkového šetření a

aktivitami zahrnutými ve výsledném dokumentu, např. v rámci šetření byla zjišťována místa, která jsou špatně dostupná pro vozíčkáře a kočárky, přičemž postupné odstraňování bariér na zmíněných místech bylo zahrnuto do jedné z aktivit v rámci opatření „Odstraňování bariér“. Z ankety také vyplynula nízká informovanost veřejnosti o poskytovaných sociálních a doprovodných službách v regionu. Na to reaguje opatření „Zvyšování informovanosti o sociálních službách“ a s tím související aktivity. Ve zveřejněné nabídce možnosti zapojení se do anketního šetření bylo uvedeno, že výsledky budou sloužit jako podklad pro tvorbu komunitního plánu, více nebyl definován způsob, jak budou výsledky zpracovány a jaký budou mít reálný dohledatelný vliv, což mohlo vést ke snížení motivace občanů se do zpracování zapojit (odečten 1 bod). V rámci možnosti připomínkování návrhu dokumentu elektronickou formou bylo deklarováno, že připomínky budou projednány a zpracovány. Touto cestou však nebyla podána žádná připomínka. Veřejná projednávání měla spíše informační a seznamovací charakter a nebyly řešeny žádné závažné připomínky z řad veřejnosti. V rámci možností tak byla míra vlivu veřejnosti na podobu komunitního plánu dostatečná a celkově jsou uděleny 3 body z 5.

4. Nezávislost, transparentnost a rovnost

O skutečném zájmu o názory veřejnosti svědčí zejména opakované přizvání veřejnosti k účasti v pracovních skupinách a snaha při dotazníkovém šetření oslovit a zapojit co nejvíce občanů využitím několika způsobů získávání anketních lístků (tj. jejich distribucí do všech domácností, elektronickou verzí lístku i osobním dotazováním). Transparentnost také zvýšilo průběžné informování o průběhu zpracovávání plánu na webových stránkách města Třeboň i v časopise Třeboňský svět. Byly zveřejněny výsledky anketního šetření, nebyly však zveřejněny náměty, které vzešly z veřejných projednávání, ani tak nelze přímo dohledat jejich vliv na výsledný plán (odečten 1 bod). Všem zúčastněným byl však vymezen stejný a dostatečný prostor pro jejich názory a argumenty pro zajištění rovnosti. K transparentnosti a nezávislosti přispělo také zveřejnění jmen osob i organizací zapojených do pracovních skupin i členů řídicí skupiny a možnost veřejnosti se do nich zapojit. Na základě tohoto hodnocení jsou uděleny 4 body z 5.

5. Zdroje

K úspěšnému zapojení veřejnosti nebyly v tomto případě kromě informací potřeba žádné zvláštní zdroje. O stavu zpracování a možnostech zapojení se do příprav byli

občané informování každý měsíc v časopise Třeboňský svět, v menší míře také v místním tisku dalších obcí správního obvodu a na webových stránkách města Třeboň. Ke komunikaci s veřejností byla zřízena také elektronická nástěnka. Na veřejných projednáváních byla odborníky prezentována problematika sociálních služeb a obsah komunitního plánu. Problém nedostatečné informovanosti obyvatel o sociálních službách, který také vyplynul z ankety, mohl být také jednou z příčin nízkého zájmu veřejnosti se do příprav komunitního plánu zapojit (odečten 1 bod). Celkem jsou tedy v rámci tohoto kritéria uděleny 4 body.

6. Rozhodovací proces

Zapojování veřejnosti do příprav komunitního plánu nebylo spojeno s rozhodovacím procesem. Výstupy z využitých metod zapojení veřejnosti měly sloužit pouze jako podklad pro rozhodování členů pracovních skupin a řídicí skupiny. Tento proces rozhodování však nebyl dokumentován (odečten 1 bod). Celkem jsou uděleny 4 body.

7. Efektivnost

Vzhledem k tomu, že byl největší důraz pro zapojení veřejnosti kladen na anketární šetření, lze na základě velmi nízké návratnosti konstatovat, že tento způsob byl neefektivní z hlediska časových i finančních nákladů. Tyto náklady na formulaci otázek, tisk a distribuci anketních lístků a jejich vyhodnocení byly neúměrné výslednému užítku (odečteny 4 body). Více přínosná nebyla ani veřejná projednávání, kterých se též zúčastnil malý počet občanů, časové i finanční náklady na jejich uspořádání však byly výrazně nižší (udělen 1 bod). Celkem je za kritérium efektivnosti udělen 1 bod.

Příloha 13: Pozvánka na veřejné projednání návrhu Plánu sociálních a souvisejících služeb na území ORP Český Krumlov

Dovolujeme si Vás pozvat na

VEŘEJNÉ PROJEDNÁNÍ NÁVRHU PLÁNU SOCIÁLNÍCH A SOUVISEJÍCÍCH SLUŽEB ČESKOKRUMLOVSKA NA LÉTA 2015 - 2017

TERMÍN:	úterý 18.11.2014
ČAS:	17:00
MÍSTO:	zasedací místnost MěÚ Č. Krumlov (Kaplická 439)

Program

1. Základní informace o procesu plánování sociálních a souvisejících služeb.
2. Představení aktualizovaného Plánu rozvoje sociálních a souvisejících služeb na území ORP Český Krumlov na léta 2015 - 2017.
3. Diskuse, projednání připomínek a návrhů.

Těšíme se na Vaši účast.

Zdroj: Plánování sociálních a souvisejících služeb na území Českokrumlovsko
(<http://www.socialnisluzbyck.cz/>), upraveno

Příloha 14: Hodnocení úspěšnosti procesu zapojení veřejnosti dle vybraných kritérií (Komunitní plán sociálních a doprovodných služeb na území ORP Český Krumlov)

1. Reprezentativnost vzorku

Stejně tak jako v předchozím případě ORP Třeboň, nebylo zapojení veřejnosti z hlediska reprezentativnosti úspěšné. Anketního šetření se zúčastnila ještě nižší část populace území - 1,4 %. Vzorek respondentů tak také není reprezentativní z hlediska velikosti ani respektování charakteristik obyvatelstva. Nepatrně vyšší účast byla mezi obyvateli samotného Českého Krumlova – 1,8 % a v obci Větrná – 2,8 % (díky dodatečně získaným lístkům na základě aktivity ze strany obecního úřadu). Na základě toho jsou ve vyhodnocení šetření uvedeny také zvlášť výsledky za tyto dvě obce. Z celkového počtu získaných anketních lístků byla pětina z nich od obyvatel Větrné, přestože na obyvatelstvu celého správního obvodu se podílí jednou desetinou. Z 13 (z celkových 31) menších obcí mezi 100-300 obyvateli byl získán vždy jen jeden anketní lístek, z mnoha dalších obcí pouze 2-3 lístky. Kromě bydliště byla dále zjišťována věková struktura dotazovaných. Nadměrně byla zastoupena skupina obyvatel ve věku 19-29 let i 30-39 let. Naopak pouze 6 % osob bylo starších 60 let. Vzhledem k tomu, že některé otázky byly zaměřeny přímo na seniory (např.: Co postrádáte v oblasti péče o seniory?), je tak počet respondentů-seniorů nedostatečný. Z výsledků šetření navíc vyplynulo, že sociální služby by měly být orientovány zejména právě na seniory.

Další identifikační údaje již nebyly zjišťovány. Obou veřejných projednávání se pak zúčastnilo pouze kolem 10 obyvatel, vzhledem k tomuto nízkému počtu není účelné diskutovat reprezentativnost. Do pracovních skupin se z řad veřejnosti zapojila pouze jedna žena a několik zástupců uživatelů sociálních služeb. Na základě tohoto hodnocení nebyl udělen žádný kladný bod.

2. Načasování zapojení veřejnosti

Načasování zapojení veřejnosti nebylo v tomto případě zcela optimální. Dle harmonogramu měla být veřejnost zapojována a informována průběžně po celé období příprav. První veřejné projednávání se konalo až v březnu 2014, tedy v polovině příprav, a mělo spíše informační charakter. Anketární šetření probíhalo od března do května 2014. Vzhledem k tomu, že celkové přípravy zpracovávání trvaly od září 2013 do konce roku 2014, mohla být veřejnost v souladu s harmonogramem zapojena dříve, aby výstupy tvořily podklad již pro prvotní návrhy plány (odečten 1 bod). I přesto však

byl dostatek času s výsledky zapojení veřejnosti dále pracovat a zahrnout je do výsledného dokumentu. Načasování informování veřejnosti o průběhu zpracování komunitního plánu také nebylo optimální, neboť nejvíce informací o komunitním plánu bylo publikováno až po jeho finalizaci a zveřejnění (odečteny 2 body). Za načasování zapojení veřejnosti jsou tak celkově uděleny 2 body.

3. Míra vlivu

Veřejnost měla vzhledem k nízké účasti na veřejných projednáváních a pracovních skupinách nevýznamný vliv. Přes nízkou reprezentativnost anketního šetření však lze identifikovat určité propojení mezi výsledky šetření a aktivitami zahrnutými do návrhové části výsledného dokumentu, např. z výsledků šetření vyplynul nedostatek volnočasových aktivit pro seniory i vyžití pro děti a mládež či špatná dostupnost kompenzačních pomůcek. Tyto problémy byly řešeny pomocí následujících aktivit: „Podpora a rozvoj půjčoven kompenzačních pomůcek“, „Rozšiřování volnočasových aktivit pro seniory“, „Podpora klubů pro děti a mládež“. Stejně jako v případě ORP Třeboň, vyplynula z ankety nedostatečná informovanost veřejnosti o poskytovaných sociálních a doprovodných službách v regionu. Na tento problém reaguje aktivita „Průběžné informování laické i odborné veřejnosti o sociálních a souvisejících službách“ (uděleny 2 body). Na druhou stranu, v návrhové části dokumentu není vůbec řešena problematika bezbariérovosti, ačkoliv respondenti často zmiňovali potíže s bariérovým přístupem na mnoha místech. Veřejná projednávání pak byla zaměřena spíše na prezentaci jednotlivých poskytovatelů a zvýšení informovanosti účastníků o nabídce sociálních služeb, nebyly řešeny žádné podstatné připomínky z řad veřejnosti. Vzhledem k poměrně nízké míře vlivu veřejnosti jsou uděleny celkově 2 body.

4. Nezávislost, transparentnost a rovnost

Vzhledem k nízké publicitě komunitního plánu a informovanosti veřejnosti o možnostech se zapojit do jeho příprav nelze považovat proces za příliš transparentní. Podrobnější informace ke zpracování komunitního plánu byly uveřejněny na webových stránkách města Český Krumlov v sekci aktualit až po jeho schválení (odečteny 2 body). V průběhu zpracování zde byl uveden pouze odkaz na zmiňovanou nově vytvořenou webovou stránku o sociálních službách na Českokrumlovsku, kde byla v sekci aktualit pro veřejnost pouze zveřejněna pozvánka na druhé veřejné projednávání. Pozvánka na první veřejné projednávání byla otisknuta v českokrumlovských Novinách. Plakáty s pozvánkami na veřejná projednávání a

k účasti v pracovních skupinách byly k umístěny na obecních a městských úřadech a na vybraných veřejných místech, zejména v Českém Krumlově. Pozitivně lze v rámci tohoto kritéria hodnotit zveřejnění jmen osob i organizací zapojených do pracovních skupin i členů řídicí skupiny a možnost veřejnosti se do nich zapojit, ačkoliv tato informace nebyla dostatečně publikována (udělen 1 bod). Také nezávislost na politických vlivech byla omezena vysokým zastoupením poskytovatelů sociálních služeb v pracovních skupinách (udělen 1 bod). Byly zveřejněny výsledky anketního šetření, nebyly však zveřejněny náměty, které vzešly z veřejných projednávání, ani tak nelze přímo dohledat jejich vliv na výsledný plán (odečten 1 bod). Všem zúčastněným byl však vymezen stejný a dostatečný prostor pro jejich názory a argumenty pro zajištění rovnosti. Podle hodnocení jsou v rámci tohoto kritéria uděleny 2 body z 5.

5. Zdroje

Hlavním zdrojem k úspěšnému zapojení byly v tomto případě informace jak o zpracovávání komunitního plánu, tak i obecně o sociálních službách. O zpracovávání plánu byla veřejnost informována velmi málo a nepravidelně. Na začátku procesu plánu nebyly v tisku ani na webových stránkách zveřejněny žádné informace pro veřejnost o záměru a účelu zpracovávání komunitního plánu. Podrobnější informace týkající se komunitního plánu byly publikovány na webových stránkách města v sekci aktualit až po jeho schválení. Stručné seznámení s výsledným komunitním plánem bylo zveřejněno až v únorovém (2015) vydání českokrumlovských novin. Téměř žádné informace nebyly k dispozici na webových stránkách ani v místním tisku jednotlivých obcí. K úspěšnému zapojení veřejnosti dále nebyly potřeba žádné zvláštní zdroje. Veřejných projednávání se účastnili odborníci a zástupci poskytovatelů sociálních služeb, kteří představili problematiku sociálních služeb a účel a obsah komunitního plánu (udělen 1 bod). Vzhledem k nedostatečným zdrojům pro úspěšnost procesu je za toto kritérium udělen 1 bod.

6. Rozhodovací proces

Stejně jako v případě komunitního plánu ORP Třeboň, nebylo zapojování veřejnosti do jeho zpracovávání spojeno s rozhodovacím procesem. Výstupy z využitých metod zapojení veřejnosti měly sloužit pouze jako podklad pro jednání a rozhodování členů pracovních skupin a řídicí skupiny. Proces rozhodování však nebyl dokumentován (odečten 1 bod). Taktéž jsou uděleny celkem 4 body.

7. Efektivnost

Efektivnost využitých metod zapojení veřejnosti byla, vzhledem k jejich provedení a z toho vyplývající nízké účasti a reprezentativnosti, nízká. Ve vztahu k nákladům však na zapojení veřejnosti nebyly vynaloženy příliš vysoké finanční prostředky. Anketární šetření i jeho vyhodnocení provedli studenti formou osobních rozhovorů zdarma v rámci zaměření svého studia na sociální problematiku. Odpadly tak časové i finanční náklady na distribuci a sběr a vyhodnocení anketních lístků nebo na vyškolené tazatele (uděleny 2 body). Nízké náklady však byly v tomto případě vynaloženy na úkor většího přínosu anketního šetření. Finančně ani časově nebyla náročná ani veřejná projednávání, kterých se však též zúčastnil velmi malý počet občanů. Vzhledem ke zmíněným nedostatkům jsou celkem uděleny 2 body.
